

Sociologi og socialvidenskab

Evalueringsrapport

2007

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Sociologi og socialvidenskab

© 2007 Danmarks Evalueringsinstitut

Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævns anbefalinger

Bestilles hos:

Alle boghandlere eller på EVA's hjemmeside
www.eva.dk

40,- kr. inkl. moms

ISBN 978-87-7958-366-5

Foto: kühnel a:s

Indhold

Forord	7
1 Resume	9
2 Indledning	13
2.1 Formål	13
2.2 Evalueringsområde	13
2.3 Evalueringsgruppe og projektteam	14
2.4 Dokumentation og metode	14
2.4.1 Brug af kriterier	15
2.4.2 Selvevaluering	15
2.4.3 Besøg	15
2.4.4 Brugerundersøgelser	16
2.5 Anbefalinger	18
2.6 Rapportens opbygning	19
3 Uddannelsernes profil og indhold	21
3.1 Uddannelsernes profil	21
3.2 Optag og adgangsforsætninger	23
3.2.1 Kønsræssig sammensætning	24
3.2.2 Adgangsforsætninger	25
3.3 Bachelor- og kandidatniveau	27
3.4 Teori og specialiseringsområder	30
3.5 Metode	32
3.5.1 Kvantitativ metode	34
3.5.2 Kvalitativ metode	37
3.6 Praktik	38

3.6.1	Praktikkens omfang og rolle	41
3.7	Underviserne	42
3.7.1	Faglige og pædagogiske kompetencer	42
3.7.2	Vejlederkompetencer	45
3.7.3	Faglig profil	45
3.7.4	Undervisergruppens sammensætning	47
3.8	Undervisningsformer	47
3.9	Studiemiljø	49
3.9.1	Uddannelsernes faglige miljø	49
3.9.2	Uddannelsernes sociale miljø	51
3.10	International udveksling	53
4	Kvalitetsarbejdet	59
4.1	Kursusevalueringer	59
4.1.1	Tilrettelæggelse	59
4.1.2	Behandling og opfølgning	63
4.1.3	Anvendelighed og relevans	65
4.2	Andre elementer i kvalitetsarbejdet	65
4.3	Inddragelse af interessenter i kvalitetsarbejdet	66
4.4	Erhvervsvejledning	68
5	Gennemførelse og frafald	71
5.1	Indsamling af information om gennemførelse og frafald	71
5.2	Gennemførelse og frafald på de tre uddannelser	73
5.2.1	Bacheloruddannelserne	73
5.2.2	Kandidatuddannelserne	76
5.2.3	Specialeprocessen	79
6	Beskæftigelse og brancher	81
6.1	Beskæftigelse	81
6.1.1	Beskæftigelsessituationen i 2004	81
6.1.2	Beskæftigelsessituationen i 2006	82
6.2	Brancher	85
7	Kompetencemål og kompetencer	89
7.1	Kompetencebeskrivelser og kompetencemål	89
7.2	Dimittendernes opnåede og anvendte kompetencer	91
7.2.1	AAU-dimittendernes kompetencer	92

7.2.2	KU-dimittendernes kompetencer	93
7.2.3	RUC-dimittendernes kompetencer	95
7.2.4	Vurdering af dimittendernes profiler	96
7.3	Sociologers kompetencer ifølge aftagerundersøgelsen	98
8	Tilbagemeldinger til institutionerne	101
8.1	Aalborg Universitet	101
8.2	Københavns Universitet	105
8.3	Roskilde Universitetscenter	108
Appendiks		
Appendiks A:	Uddannelsernes indhold	113
Appendiks B:	Oversigt over anbefalinger	119
Appendiks C:	Kommissorium	123
Appendiks D:	Kriterier	127
Appendiks E:	Om evalueringsgruppen	129
	Rapporter fra EVA	131

Forord

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fremlægger i denne rapport evalueringen af sociologi og socialvidenskab.

Evalueringen undersøger kvaliteten af sociologiuddannelserne på Aalborg Universitet og Københavns Universitet og socialvidenskabsuddannelsen på Roskilde Universitetscenter.

Vi forventer at rapporten vil danne grundlag for det fortsatte arbejde med at udvikle og forbedre uddannelserne, og at den vil kunne inspirere og bidrage til debatten om uddannelsernes fremtid.

Evalueringen, der er en del af EVA's handlingsplan for 2006, er gennemført i perioden maj 2006 til juni 2007.

Göran Ahrne
Formand for evalueringsgruppen

Agi Csonka
Direktør for EVA

1 Resume

Indledning

Denne evaluering vurderer kvaliteten af sociologiuddannelserne ved Københavns Universitet (KU) og Aalborg Universitet (AAU) og af socialvidenskabsuddannelsen på Roskilde Universitetscenter (RUC). Evalueringen fokuserer bl.a. på uddannelsernes indhold og opbygning og på uddannelsernes kvalitetssikring og dimittendernes kompetencer. Evalueringen er baseret på kriterier der kan genfindes i rapporten som fokuspunkter, men den vurderer ikke eksplicit om uddannelserne opfylder alle kriterierne. Uddannelserne er vurderet på deres egne præmisser, og en del af rapportens anbefalinger retter sig specifikt mod den enkelte uddannelse eller institution.

Konklusion

AAU og KU har på få år opbygget rigtig gode og solide sociologiuddannelser. Begge uddanner dimittender som får beskæftigelse inden for mange forskellige områder. Dimittenderne er kendetegnet ved et højt fagligt niveau og ved at være metodestærke. Dimittenderne fra KU udmærker sig desuden ved at komme meget hurtigt i beskæftigelse.

Socialvidenskabsuddannelsen på RUC uddanner dimittender der får beskæftigelse inden for mange forskellige brancher og nicher. Uddannelsen har dog ikke en særskilt sociologisk profil.

Vigtigste anbefalinger

Basisforløbene på AAU og RUC bør halveres

Uddannelserne på AAU og RUC bør halvere deres basisforløb på henholdsvis et og to år. Disse forløb beslaglægger en forholdsvis stor del af den samlede uddannelse, og det er ikke indtrykket at det står mål med udbyttet. Uddannelsen på AAU mangler tid til at etablere et sammenhængende bachelorforløb, og uddannelsen på RUC lider under et tidspres som følge af den overordnede uddannelsesstruktur der betyder at uddannelsen mangler tid til at etablere et sammenhængende bachelorforløb og give uddannelsen en tydelig socialvidenskabelig, kernefaglig profil.

På RUC gælder endvidere at de to basisår medfører at dimittenderne ikke oplever bacheloruddannelsen som et afsluttet forløb, og at RUC's struktur er uforenelig med den 3 + 2-struktur som er en del af Bologna-processen, og hvor der skelnes mellem den treårige bacheloruddannelse og den toårige kandidatuddannelse.

De studerendes kvantitative metodekompetencer skal sikres og styrkes på RUC og KU

Sociologiuddannelserne på AAU og KU udmærker sig ved at have en varieret metodetilgang med stærke kvalitative og kvantitative elementer. KU har endvidere en solid metodespecialisering der kan tilvælges, men de studerende foretrækker i stor udstrækning at benytte kvalitativ metode når de skriver bachelorprojekt og speciale. KU anbefales derfor at opmuntre de studerende til at fastholde og udvikle deres kvantitative metodekompetencer ved at benytte dem løbende gennem studiet, herunder i forbindelse med udarbejdelsen af deres bachelor- og specialeopgaver.

RUC bør styrke kvantitativ metodetilgang væsentligt ved at indføre bindinger i forbindelse med metodevalg, fx i form af en portfolio der sikrer at de studerende anvender forskellige metodiske tilgange i løbet af uddannelsen.

De individuelle kompetencer skal sikres og styrkes på RUC

På RUC er arbejdsformen projektorienteret, og de studerende arbejder sammen i (ofte) store projektgrupper. For at styrke de studerendes evne til at arbejde selvstændigt bør uddannelsen imidlertid også stille krav om at de studerende skal indgå i individuelle forløb og løse opgaver på egen hånd. Samtidig bør RUC sætte et loft på fire til fem studerende i hver gruppe.

Formuler kompetencemål for praktikken på AAU og KU

AAU og KU giver merit for op til 30 ECTS-point for praktikken, men uddannelserne har kun i begrænset omfang formuleret kompetencemål for praktikken. Uddannelserne bør definere faglige og indholdsmæssige krav til praktikken, og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling bør sætte fokus på hvordan praktik i universitetsuddannelserne forvaltes, herunder praktikkens omfang i forhold til det samlede studieforløb. For at styrke kvalitetssikringen af praktikken, som udgør op til en fjerdedel af en kandidatuddannelse, bør ministeriet ligeledes eksplicitere hvilke krav uddannelserne kan og bør stille til praktikstederne.

Afstem forventninger til specialet

Der har tilsyneladende udviklet sig en kultur på de tre uddannelser hvor der blandt studerende og vejledere er implicite forventninger om et meget højt fagligt niveau som gør det vanskeligt for den studerende at færdiggøre specialet inden for den afsatte tid. Uddannelserne bør sikre at den studerende afstemmer sine forventninger til specialet med vejlederen og censoren så man skaber de bedste betingelser for at den studerende får skrevet specialet inden for det halve år som er afsat.

Prioriter internationaliseringen

Mens KU udmærker sig ved at have et stort antal udvekslingsstuderende, er der meget lidt udveksling af studerende på de to andre uddannelser, herunder særligt på AAU. Derfor bør AAU og RUC tilskynde de studerende til at tage en del af deres uddannelse i udlandet, ligesom uddannelserne selv bør udbyde flere engelsksprogede kurser. KU bør desuden sikre sig at de udenlandske studerendes engelskkundskaber er på et tilstrækkeligt højt niveau så de engelsksprogede kurser i højere grad bliver attraktive for danske studerende.

Anbefalingernes status

Anbefalingerne og vurderingerne er foretaget af en evalueringsgruppe der består af eksterne faglige eksperter på området. EVA har det metodiske og praktiske ansvar for evalueringen. Rapporten indeholder flere anbefalinger end dem der er anført i dette resume. Anbefalingerne er placeret løbende i rapportens kapitler i umiddelbar sammenhæng med de analyser de knytter sig til. I appendiks B er der desuden en liste over alle rapportens anbefalinger.

2 Indledning

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har med sin handlingsplan for 2006 besluttet at evaluere universiteternes sociologiuddannelser. Uddannelserne i sociologi udbydes på Københavns Universitet (KU) og Aalborg Universitet (AAU), og uddannelsen i socialvidenskab udbydes på Roskilde Universitetscenter (RUC). De tre uddannelser er omfattet af denne evaluering.

De nuværende sociologiuddannelser er forholdsvis nye. Sociologiuddannelsen på KU blev lukket i 1987 og genåbnet efter en rekonstruktion i 1994. Sociologiuddannelsen på AAU havde sit første optag i 1997, og RUC har siden 1995 udbudt en uddannelse i socialvidenskab.

2.1 Formål

Formålet med evalueringen er at vurdere uddannelsernes kvalitet, indhold og arbejdsmarkedsrelevans. Den fokuserer nærmere på:

- Uddannelsernes tilrettelæggelse og indhold
- Underviserstabenes sammensætning og kvalifikationer
- Uddannelsernes sigte og implementering af bachelor- og kandidatuddannelsesstrukturen
- Uddannelsernes arbejde med kvalitetssikring og -udvikling
- Dimittendernes kompetencer og arbejdsmarkedstilknytning.

Evalueringen vil have et komparativt perspektiv og forsøge at afdække uddannelsernes styrker og svagheder i forhold til hinanden.

2.2 Evalueringsområde

Evalueringen omfatter sociologiuddannelserne på KU og AAU og uddannelsen i socialvidenskab på RUC. Uddannelsen i socialvidenskab har et snævrere sigte end de to sociologiuddannelser. Den har dog også en række lighedspunkter med sociologiuddannelserne, og det er derfor relevant at evaluere uddannelserne samlet for at få et overblik over de forskellige uddannelsesmiljøer som udbyder sociologi. I kommissoriet er evalueringen afgrænset til kun at evaluere de uddannel-

ser på RUC der kombinerer den samfundsvidenskabelige basisuddannelse (sambas) med socialvidenskab, og som RUC ønsker at give titlen cand.scient.soc.¹ I praksis har denne afgrænsede tilgang til socialvidenskabsuddannelsen dog vist sig at være lidt kunstig, og der er i rapporten anbefalinger på såvel uddannelses- som institutionsniveau der går ud over denne skarpe afgrænsning.

2.3 Evalueringsgruppe og projektteam

I forbindelse med evalueringen har EVA nedsat en evalueringsgruppe som har det faglige ansvar for evalueringens vurderinger og anbefalinger.

Evalueringsgruppen består af:

- Professor i sociologi Göran Ahrne, Stockholms universitet (formand)
- Professor i statskundskab og journalistik Erik Albæk, Syddansk Universitet
- Professor i sociologi Elin Kvande, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Underdirektør Nicolaj Ejler, Rambøll Management
- Stud.scient.pol., studievejleder Maria Graversen, Aarhus Universitet.

I appendiks E findes en nærmere beskrivelse af de enkelte medlemmers baggrund.

Et projektteam fra EVA har haft det praktiske og metodiske ansvar for evalueringen.

Projektteamets medlemmer er:

- Specialkonsulent Helene Brochmann (projektleder fra maj til november)
- Specialkonsulent Birgitte Grum-Schwensen (projektleder fra november)
- Evalueringskonsulent Claus Beck-Tange
- Evalueringsmedarbejder Maria Mogensen.

2.4 Dokumentation og metode

Evalueringen er kriteriebaseret og bygger på tre forskellige typer af dokumentationsmateriale: selvevaluering, besøg og brugerundersøgelser. Dokumentationsmaterialet vil blive beskrevet nærmere i det følgende.

¹ Det har gennem en årrække været praksis på AAU og RUC at titlen cand.scient.soc. tildeles kandidater fra en række af institutionernes samfundsvidenskabelige uddannelser. Denne praksis er dog ændret med den nuværende uddannelsesbekendtgørelse hvori det fremgår at kun kandidatuddannelsen i sociologi kan give ret til betegnelsen cand.scient.soc.

2.4.1 Brug af kriterier

Formålet med at anvende kriterier er at gøre vurderingsgrundlaget eksplicit og derved skabe større åbenhed og gennemsigtighed i evalueringen. Evalueringen af sociologi er baseret på kriterier som afspejler kommissoriets formål og målsætninger. De kriterier der fokuserer på kvalitet, stemmer endvidere overens med de fælles europæiske standarder for kvalitetssikring².

Der er formuleret 18 kriterier som fordeler sig på tre hovedområder:

- niveau- og kompetencemål
- uddannelsens indhold, progression og faglige miljø
- kvalitetssikring og -udvikling.

Kriterierne er brugt til dels at strukturere vejledningen til selvevaluering, dels at strukturere denne rapport. De enkelte kriterier kan genfindes i rapporten som fokuspunkter under de enkelte hovedkapitler, men der er ikke en eksplicit vurdering af om uddannelserne lever op til alle kriterier.

Kriterierne fremgår af appendiks D.

2.4.2 Selvevaluering

Institutionerne udarbejdede i perioden august til november 2006 en selvevalueringsrapport på baggrund af en vejledning fra EVA. Vejledningen tog udgangspunkt i de tre hovedområder og de 18 kriterier. Under hvert kriterium var der formuleret en række spørgsmål som lagde op til svar af faktisk, beskrivende og vurderende karakter.

Selvevalueringsrapporterne er alle dækkende og belyser de spørgsmål som fremgår af vejledningen til selvevaluering. De er derudover beskrivende og vurderende og har udgjort et godt grundlag for evalueringen. En institutionsspecifik tilbagemelding på uddannelsernes selvevalueringsrapporter findes i kapitel 8.

2.4.3 Besøg

Evalueringsgruppen og projektteamet besøgte de tre uddannelser i december 2006. Hvert besøg varede en dag og bestod af separate møder med selvevalueringsgruppen, studerende, fastansatte undervisere, løst ansatte undervisere og ledelsen. Under besøget på KU og RUC mødtes evalueringsgruppen og projektteamet også med censorer.

Alle møderne var struktureret omkring nogle generelle og uddannelsesspecifikke temaer som evalueringsgruppen fandt frem til efter gennemlæsning af selvevalueringsrapporterne og ved at orientere sig om de foreløbige resultater af dimittendundersøgelsen.

² *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ENQA.*

Besøgene på de enkelte uddannelser var godt tilrettelagt og forløb tilfredsstillende. Samtidig var alle uddannelserne meget åbne og imødekomende. Besøgene efterlod indtrykket af at uddannelserne var både lyttende, udviklingsorienterede og positivt stemt over for evalueringsprocessen.

2.4.4 Brugerundersøgelser

EVA har i forbindelse med evalueringen gennemført tre forskellige undersøgelser: en aftagerundersøgelse, en dimittendundersøgelse og en registerundersøgelse. De tre undersøgelser vil blive beskrevet nærmere i det følgende.

Aftagerundersøgelsen

Aftagerundersøgelse er gennemført af TNS Gallup i efteråret 2006 som en kvalitativ undersøgelse med det formål at afdække aftagernes perspektiv på dimittendernes kompetencer og arbejdsmarkedstilknytning og stille eventuelle forslag til forbedringer af uddannelserne. Hovedfokus er om uddannelserne fra de tre universiteter ifølge aftagerne uddanner dimittender der opfylder offentlige og private arbejdsgivers krav og forventninger.

Undersøgelsen bygger på 12 kvalitative enkeltinterview med repræsentanter fra arbejdspladser hvor sociologiske og socialvidenskabelige kandidater har fundet beskæftigelse. De 12 enkeltinterview dækker aftagere fra både offentlige og private virksomheder.

Undersøgelsens resultater afspejler udvalgte aftageres vurdering af et begrænset antal sociologi- og socialvidenskabsdimittenders styrker og svagheder. Mulighederne for mere retningsgivende konklusioner er således begrænsede på baggrund af den valgte metode og undersøgelsens design. Kapitel 7 indeholder bl.a. en beskrivelse af dimittendernes kompetencer på baggrund af resultaterne fra aftagerundersøgelsen.

Dimittendundersøgelsen

Dimittendundersøgelsen er gennemført af TNS Gallup i efteråret 2006 som en kvantitativ undersøgelse med det formål at give nogle kvantitative perspektiver på sociologi- og socialvidenskabsdimittendernes holdning til den uddannelse som de har gennemgået. Undersøgelsen er gennemført med dimittender i sociologi (KU og AAU) og socialvidenskab (RUC) der har opnået kandidatgraden i 2004, 2005 eller 2006.

Undersøgelsens samlede population er tilvejebragt af de tre uddannelsesinstitutioner. Lister over dimittender (cand.scient.soc.er) fra de pågældende årgange er fremsendt af KU og AAU, mens RUC har fremsendt lister over dimittender med samfundsvidenskabeligt basisstudium som har gennemført kandidatuddannelsen og bærer titlen cand.scient.soc.

Undersøgelsen er gennemført som en postal undersøgelse blandt 292 dimittender med mulighed for besvarelse af spørgeskemaet via internettet som alternativ til den postale besvarelse. Der er i alt indkommet 167 brugbare besvarelser inden for fristen hvilket svarer til en besvarelsesprocent på 57,2. Fordelingen fremgår af tabel 1.

Tabel 1
Besvarelsesprocenter

	AAU	KU	RUC	I alt
Sample	53	111	128	292
Modtaget retur	32	70	65	167
Bortfald	21	41	63	125
Besvarelsesprocent	60 %	63 %	51 %	57 %

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Det er i forlængelse heraf værd at bemærke at det begrænsede antal respondenter for fx AAU's vedkommende betyder at hver enkelt besvarelse repræsenterer mindst 3 %. N-værdien betyder således at små variationer i absolutte tal giver store procentvise variationer. Det skal desuden bemærkes at enkelte kolonner ikke summerer til 100 % hvilket skyldes afrunding af de enkelte procenttal.

Der er gennemført bortfaldsanalyse ud fra tre forskellige parametre: køn, alder og dimittendår. Analysen peger på at dimittender der afsluttede deres uddannelse for mere end et år siden, indgår med større vægt i undersøgelsen end kandidater der afsluttede uddannelsen for maksimum et år siden, men ellers er der ikke betydelige skævheder i materialet i relation til de tre parametre. Det skal dog understreges at det ikke kan garanteres at der ikke er skævhed i forhold til andre parametre end de tre som er benyttet i denne undersøgelse. Fx indikerer afsnit 6.1 at der er en skævhed i forhold til arbejdsmarkedstilknytning for de dimittender fra AAU der har svaret, i forhold til dem der ikke har svaret.

Gallup anser besvarelsesprocenten som tilfredsstillende, undersøgelsesmetode og emne taget i betragtning. Undersøgelsen er gennemført som en totalundersøgelse, og de resultater som undersøgelsen frembringer, er således udtryk for værdierne i det samlede univers og er ikke behæftet med den usikkerhed der normalt karakteriserer stikprøveundersøgelser. Gallup skriver endvidere at undersøgelsen giver et retvisende billede af dimittendernes vurdering af sociologi- og socialvidenskabsuddannelserne.

Registerundersøgelsen

Registerundersøgelsen er gennemført af EVA på baggrund af kørsler fra Danmarks Statistik. Formålet var at undersøge dimittendernes arbejdsmarkedstilknytning, branchetilknytning og lønniveau. Kørslerne er gennemført på baggrund af CPR-numre tilvejebragt af de tre uddannelsesinstitutioner. Lister over dimittender (cand.scient.soc.er) er fremsendt af KU og AAU, mens RUC har fremsendt lister over dimittender med samfundsvidenskabeligt basisstudium som har gennemført kandidatuddannelsen og bærer titlen cand.scient.soc.

Danmarks Statistik havde på kørselstidspunktet kun tilgængelige data frem til 2004. Da det er mest relevant at få belyst dimittendernes arbejdsmarkedstilknytning, branchetilknytning og lønminimum et år efter at de havde afsluttet uddannelsen, blev Danmarks Statistik derfor bedt om at gennemføre en undersøgelse af status i 2004 for dimittender fra de tre institutioner fra 1999 til og med 2003. Da uddannelsen først blev oprettet på KU i 1994 og på AAU i 1997, er datagrundlaget for kørslen forholdsvis spinkelt (se tabel 2).

Tabel 2
Datagrundlag for registerkørsler hos Danmarks Statistik

	AAU	KU	RUC	I alt
Dimittender i 1999	0	0	2	2
Dimittender i 2000	0	7	8	15
Dimittender i 2001	0	14	34	48
Dimittender i 2002	2	22	25	49
Dimittender i 2003	13	21	55	89
Dimittender i alt	15	64	124	203

Kilde: Registerundersøgelsen.

Styrken ved registerundersøgelsen er at den giver et fuldstændigt billede af den socioøkonomiske status i 2004 blandt dimittender fra 1999 til og med 2003. Svagheden ved undersøgelsen er at datamaterialet er af ældre dato. Den socioøkonomiske status i dag må således antages at være anderledes på nogle områder end den var i 2004. Resultaterne fra registerundersøgelsen afrapporteres i afsnit 6.1.

2.5 anbefalinger

Rapportens anbefalinger er placeret i den løbende tekst sammen med de vurderinger og den dokumentation der ligger til grund for anbefalingerne. Anbefalingerne har forskellige adressater. Nogle anbefalinger henvender sig til alle tre evaluerede uddannelser, mens andre henvender sig til en eller to af de evaluerede uddannelser. Endelig er nogle anbefalinger rettet mod uddannel-

serne, mens andre retter sig mod institutionerne eller mod Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

2.6 Rapportens opbygning

Rapporten indeholder syv kapitler ud over dette indledende kapitel:

- Kapitel 3 fokuserer på uddannelsernes profil og indhold.
- Kapitel 4 omhandler kvalitetsarbejdet på de tre uddannelser.
- Kapitel 5 omhandler gennemførelse og frafald.
- Kapitel 6 fokuserer på beskæftigelsessituationen for sociologer.
- Kapitel 7 omhandler kompetencemål og kompetencer.
- Kapitel 8 er en tilbagemelding til de enkelte institutioner.
- Appendiks A indeholder en detaljeret gennemgang af uddannelsernes indhold.
- Appendiks B indeholder en oversigt over anbefalinger.
- Appendiks C indeholder evalueringens kommissorium.
- Appendiks D indeholder en oversigt over de kriterier som ligger til grund for evalueringen.
- Appendiks E indeholder en kort beskrivelse af evalueringsgruppens medlemmer.

3 Uddannelsernes profil og indhold

Dette kapitel fokuserer på uddannelsernes profil og indhold. Kapitlet er delt op i en række undertemaer som behandles dels overordnet, dels i forhold til de enkelte uddannelser.

3.1 Uddannelsernes profil

Dette afsnit opsummerer de tre uddannelsers profiler. I appendiks A er der en udførlig gennemgang af fagfordelingen og vægtningen af fagene på de tre uddannelser.

Sociologiuddannelserne på AAU og KU er kendetegnet ved at være klassiske sociologiuddannelser som giver de studerende en grundig indføring i klassisk og moderne sociologisk teori og inddrager et væsentligt element af både kvalitativ og kvantitativ metode. Uddannelserne er desuden forholdsvis bundet på bachelordelen, mens kandidatuddannelsen er kendetegnet ved en langt højere grad af valgfrihed og mulighed for specialisering. Her tager en stor del af de studerende fra begge uddannelser i praktik, og flere af de studerende fra KU tager på studieophold i udlandet.

AAU

På AAU begynder de studerende på det samfundsvidenskabelige basisår hvor de bliver introduceret til det samfundsvidenskabelige fagområde, herunder samfundsvidenskabelig metode og projektarbejde. Disse elementer lægges der også vægt på senere i studiet, og de studerende får derved et tværfagligt grundlag for sociologiuddannelsen. Studiets opbygning på AAU repræsenterer desuden den problem- og projektorienterede arbejdsform i grupper og er på dette punkt en pædagogisk pendant til socialvidenskab på RUC. AAU's uddannelsesprofil er kendetegnet ved at inddrage et væsentligt element af både kvalitative og kvantitative metoder og ved at lægge stor vægt på metodeintegrering. Det er et krav at de studerende anvender begge typer af metoder i deres projekter. De studerende på AAU specialiserer sig fortrinsvis via deres valg af projektemner, men kan også følge specialiseringslinjer på kandidatuddannelsen.

KU

Uddannelsen på KU lægger stor vægt på indføring i sociologiske klassikere, og ligesom på AAU er der et væsentligt indhold af både kvalitativ og kvantitativ metode. Især det kvalitative element fremstår som vigtigt i underviserne og kandidaternes profiler. KU har desuden en tydelig international profil ved at have mange både ind- og udrejsende studerende i forhold til de to andre uddannelser. Ligesom på AAU kan de studerende på KU vælge at læse en specialiseringslinje på kandidatuddannelsen. Desuden specialiserer de studerende sig på kandidatuddannelsen ved at vælge mellem mange forskellige valgfag som de kan følge både på denne uddannelse og på andre beslægtede uddannelser.

RUC

Hvor uddannelserne på AAU og KU er at betragte som mere klassiske sociologiuddannelser, må socialvidenskabsuddannelsen på RUC siges at være egenartet og spille en helt særlig rolle. Uddannelsen har forholdsvis frie rammer og kan kombineres med mange forskellige fag hvilket gør uddannelsens profil mere tværfaglig og mindre entydig end de to andre uddannelser. Samlet set er uddannelsen ikke nødvendigvis en samfundsvidenskabelig uddannelse, men tilføjer forskellige uddannelsesforløb et samfundsvidenskabeligt element³.

Kandidater med en samfundsvidenskabelig bacheloruddannelse og en kombinationsuddannelse med socialvidenskab får tildelt titlen cand.scient.soc. Med den nye uddannelsesbekendtgørelse er der imidlertid lagt op til at der i stedet tildeles titlen cand.soc. RUC har ansøgt om at få lov til at fortsætte med at tildele kandidaterne titlen cand.scient.soc. RUC foreslår således at studerende der ønsker at opnå titlen cand.scient.soc., først skal gennemføre den samfundsvidenskabelige basisuddannelse og derefter kombinere socialvidenskab med enten pædagogik, psykologi eller internationale udviklingsstudier. Derudover skal specialet enten skrives inden for socialvidenskab alene eller være et integreret speciale inden for socialvidenskab og kombinationsfaget pædagogik og uddannelsesstudier, psykologi eller internationale udviklingsstudier.

Det er langt fra alle studerende på socialvidenskab der forlader universitetet med titlen cand.scient.soc. Nogle kombinerer socialvidenskab med en humanistisk basisuddannelse og bliver BA (bachelor of arts). Nogle fortsætter på uddannelsen i forvaltning og bliver cand.scient.adm., andre kombinerer socialvidenskab med humanistiske overbygningsfag og bliver cand.mag., og enkelte begynder efter endt bacheloruddannelse på et andet universitet. Der er således mange veje til og fra socialvidenskab.

3 Når man ser på hvilke fag de studerende typisk kombinerer med socialvidenskab, er det først på en sjetteplads at socialvidenskab kombineres med et andet samfundsvidenskabeligt fag, nemlig geografi. Desuden har mere end en tredjedel af de studerende som optages på socialvidenskab, forinden læst på den humanistiske basisuddannelse.

RUC's pædagogiske profil er ligesom på AAU kendetegnet ved problemorienteret projektarbejde i grupper. På den samfundsvidenskabelige basisuddannelse bliver de studerende introduceret til det samfundsvidenskabelige fagområde, herunder samfundsvidenskabelig metode og projektarbejde. RUC's basisuddannelser varer to år, og grundet RUC's kombinationsstruktur på overbygningen varer uddannelsen i socialvidenskab kun halvandet år. Socialvidenskabsuddannelsens indhold og profil er kendetegnet ved et mindre fokus på sociologiske klassikere og et større fokus på velfærdsteori og forvaltningsdiscipliner – som fx politologi, organisation og offentlig ret – i forhold til AAU og KU. Dette skal ses i lyset af at socialvidenskab er en forgrening af forvaltningsuddannelsen på RUC. Der er desuden et betydeligt fokus på kvalitativ metode i undervisning og projekter, men et mindre indhold af kvantitativ metode i uddannelsen.

Generelt er AAU's og KU's sociologiuddannelser forholdsvis ens og dermed kompatible i forhold til struktur og indhold, hvorimod uddannelsen i socialvidenskab på RUC adskiller sig på flere punkter. Uddannelsens kombinationsmuligheder med humanistiske fag og den deraf følgende tværfaglighed, uddannelsens indhold og dens korte tidsramme gør uddannelsen særlig på RUC. Derfor bør uddannelsen også ved læsningen af rapporten ses i lyset af dette.

3.2 Optag og adgangsforsætninger

Dette afsnit redegør for optaget på de tre uddannelser, de studerendes køn, deres adgangsgivende eksamen og uddannelsernes adgangskrav.

Tabel 3
Optag på bachelorniveauet 2003-06

	AAU	KU	RUC	I alt
2005/06	84	78	118	280
2004/05	101	82	84	267
2003/04	91	80	121	292

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

Bemærk at optaget på RUC gælder for uddannelsen i socialvidenskab. Bemærk desuden at der på RUC både er optag efterår og forår, men tallene er lagt sammen i tabellen.

Tabel 4
Optag på kandidatniveauet 2003-06

	AAU	KU	RUC	I alt
2005/06	35	80	114	229
2004/05	47	47	125	219
2003/04	42	45	142	229

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

For RUC og KU gælder at der både er optag efterår og forår. I tabellen er tallene for overskuelighedens skyld lagt sammen.

Som det fremgår af ovenstående tabeller, optog KU i 2005/06 flere studerende på kandidatuddannelsen end på bacheloruddannelsen. Dette hænger bl.a. sammen med at kandidatstuderende fra AAU søger til KU for at afslutte deres uddannelse. Under besøget blev dette begrundet med at de studerende havde bedre muligheder for efterfølgende beskæftigelse i København end i Aalborg.

Som det fremgår af tabellerne, tegner RUC sig for det største optag. Det skal dog bemærkes at tallene for optaget omfatter alle med socialvidenskab som kombinationsfag.

3.2.1 Kønsmæssig sammensætning

Den kønsmæssige sammensætning på KU og AAU er markant skæv og i kvindernes favør hvilket fremgår af tabel 5 som viser den kønsmæssige fordeling af de studerende som blev optaget i 2006. Den skæveste kønsfordeling findes på AAU hvor kun 18 % af de studerende som blev optaget i 2006, var mænd. For RUC gælder optaget i denne sammenhæng optaget på sambas da de studerende først vælger sig ind på socialvidenskab i løbet af basisuddannelsen. I modsætning til de andre uddannelser er kønsfordelingen på sambas meget lige.

Tabel 5
Studerende fordelt på køn (optag 2006)

	KU	RUC (sambas)*	AAU
Mænd	31 %	49 %	18 %
Kvinder	69 %	51 %	82 %
I alt	100 % (N = 88)	100 % (N = 505)	100 % (N = 130)

Kilde: Den Koordinerede Tilmelding (KOT).

*Det skal bemærkes at optaget kun gælder for sambas og derfor ikke afspejler den faktiske kønsfordeling på socialvidenskab.

Det er svært at finde en entydig forklaring på den meget skæve kønsfordeling på KU og AAU og om den giver anledning til problemer. Det er dog en situation som uddannelserne deler med en række andre universitetsuddannelser – både i Danmark og i resten af Norden – og en udvikling som kunne være interessant at få belyst og analyseret nærmere.

3.2.2 Adgangsforudsætninger

Det er værd at bemærke at der – på trods af en forskel i kønsfordelingen – er store ligheder mellem uddannelserne i spørgsmålet om hvilken adgangsgivende eksamen de studerende som blev optaget i 2006, havde.

Tabel 6
De studerendes adgangseksamen

	AAU	KU	RUC
Mat. stud.eksamen	30 %	34 %	35 %
Sproglig stud.eksamen	39 %	36 %	35 %
Anden stud.eksamen	-	1 %	1 %
Hf	21 %	17 %	15 %
Hhx	2 %	3 %	8 %
Htx	4 %	1 %	2 %
GIF/hf fremmedsprog	-	1 %	-
EUD, SOSU	1 %	-	-
Andet adgangsgrundlag	3 %	4 %	3 %
Uoplyst	-	2 %	1 %
I alt	100 % (N = 130)	100 % (N = 88)	100 % (N = 505)

Kilde: Den Koordinerede Tilmelding (KOT).

Bemærk at enkelte kolonner ikke summerer til 100 % hvilket skyldes afrunding af procenttallene.

Mellem 30 og 35 % af de studerende havde en matematisk studentereksamen, lidt flere (mellem 35 og 39 %) blev optaget på uddannelsen med en sproglig studentereksamen, og mellem 15 og 21 % af de studerende havde en hf som adgangsgivende eksamen.

Den adgangsgivende eksamenskvote på sociologi på AAU var i 2006 på 8,4. Af AAU's selvevalueringssrapport fremgår det at flere studerende er usikre på de matematiske krav der stilles til det kvantitative arbejde på studiet. Derfor vil uddannelsen kræve matematik på B-niveau fra efteråret 2008. Desuden tilbyder uddannelsen et fire dage langt matematikkursus for de studerende (fortrinsvis på 5. semester) hvert år i august. Dermed kan de studerende som mangler tilstrækkelige matematiske kundskaber, indhente viden på området og blive bedre rustet til de krav der stilles til de kvantitative metoder på 5. semester.

Den adgangsgivende eksamenskvote på sociologi på KU var på 9,6 i 2006. KU fremhæver at de studerende er meget motiverede når de begynder på studiet, og nævner i den forbindelse at der i 2006 var 443 ansøgere til de 80 (+ 8) pladser, og af disse havde 184 studerende angivet uddannelsen i sociologi som første prioritet. KU vurderer at de studerende generelt har gode faglige forudsætninger når de begynder på uddannelsen. Ligesom på AAU har nogle af de studerende dog dårlige forudsætninger i matematik i forhold til undervisningen i kvantitativ metode. Det er baggrunden for at instituttet har ændret adgangskravet om matematik fra C- til B-niveau fra 2007. Instituttet udbyder desuden jævnligt valgfaget "matematik for sociologer".

Den adgangsgivende eksamenskvote på det samfundsvidenskabelige basisstudium på RUC var i 2006 på 8,3. På socialvidenskabsuddannelsen vurderes de studerendes indgangsforudsætninger dog først når de har gennemført basisuddannelsen, og i selvevalueringsrapporten får de studerende ros for at besidde et godt fagligt grundlag og erfaringer med den problem- og projektorienterede arbejdsform. RUC forklarer dette med at alle vejledere på socialvidenskab med jævne mellemrum allokeres til sambas. Derudover skal alle de studerende som vil læse socialvidenskab, bestå et kursus i enten videregående politologi, videregående sociologi eller videregående økonomi. Hvert kursus er normeret til 7,5 ECTS-point.

De studerende der har en humanistisk basisuddannelse, opfordres desuden til at gennemføre et introducerende samfundsvidenskabeligt grundkursus (svarende til 7,5 ECTS-point). Dette kursus er allerede en del af sambas. Problemet er dog at kurset strækker sig over 1 1/5 semester, og at det ikke indeholder metode. På den baggrund er de samfundsvidenskabelige overbygningsuddannelser ved at opbygge et introduktionskursus i generel samfundsvidenskab med fokus på samfundsvidenskabelig teori og metode der skal henvende sig til de studerende på henholdsvis hum. bas og nat-bas som ønsker at læse et samfundsvidenskabeligt overbygningsfag. Kurset forventes at blive udbudt fra efterårssemesteret 2007.

De studerende som ikke har en samfundsvidenskabelig basisuddannelse, skal dermed have bestået et kursus normeret til 7,5 ECTS-point og opfordres derudover til at følge det introducerende grundkursus der ligeledes er normeret til 7,5 ECTS-point. På den måde opnår de studerende mellem 7,5 og 15 ECTS-point. Dette må alt andet lige betyde at de studerendes faglige forudsætninger er meget spredte og deres faglige niveau meget uensartet når de påbegynder socialvidenskabsuddannelsen. RUC skriver i sin selvevalueringsrapport at uddannelsen forventer at de studerende på 5. og 6. semester i socialvidenskab har opnået en grundviden hvor sociologiske klassikere og sociologiske/samfundsvidenskabelige teorier er læst og behandlet i et vist omfang, men med en humanistisk basisuddannelse vil omfanget af det være meget begrænset.

Under besøget blev det problematiseret at indgangsforudsætningerne på socialvidenskab er så forskellige at de studerende der har en samfundsvidenskabelig basisuddannelse, oplever at der er meget repetition af hvad de har lært.

Det er positivt at RUC arbejder på at sammensætte et særligt kursus for studerende der ikke har en sambas, for at sikre et minimum af samfundsvidenskabelig forståelse og metodekendskab. På nuværende tidspunkt er det problematisk at studerende med en humanistisk basisuddannelse og et enkelt kursus i fx videregående politologi (svarende til 7,5 ECTS-point) kan optages uden at socialvidenskabsuddannelsen stiller yderligere krav om kendskab til samfundsvidenskabelig teori og metode.

De mange specifikke krav om særlige kurser der skal følges på basisuddannelsen, er imidlertid med til at undergrave strukturen på RUC, og flere bindinger vil yderligere udvande strukturen og medvirke til at gøre den uklar. Derfor bør universitetet overveje om den nuværende struktur med den toårige basisuddannelse stadig er hensigtsmæssig.

Evalueringgruppen anbefaler

- at adgangskravene for optagelse på socialvidenskab på RUC skærpes for studerende der ikke har en sambas, så der kræves obligatoriske kurser i samfundsvidenskabelig teori og metode
- at RUC reviderer den nuværende struktur ved at afkorte basisuddannelsen med minimum et år.

3.3 Bachelor- og kandidatniveau

Dette afsnit omhandler uddannelsernes opdeling i henholdsvis bacheloruddannelse og kandidatuddannelse.

Tabel 7**Oplevede du bacheloruddannelsen som et afrundet, selvstændigt forløb?**

	AAU	KU	RUC	I alt
Ja, i høj grad	22 %	39 %	9 %	24 %
Ja, i nogen grad	47 %	41 %	27 %	36 %
Ja, i mindre grad	16 %	16 %	20 %	18 %
Nej, slet ikke	16 %	4 %	44 %	22 %
I alt	100 % (N = 32)	100 % (N = 69)	100 % (N = 64)	100 % (N = 165)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Ifølge AAU's selvevalueringsrapport lærer de studerende på bacheloruddannelsen at anvende det sociologiske håndværk, bl.a. kvalitative og kvantitative metoder og mikro- og makroteorier. De studerende på kandidatuddannelsen kvalificeres yderligere ved at få mulighed for at forme deres selvstændige profil og målrette studieaktiviteten efter deres beskæftigelsesmuligheder. Det fremgår af dimittendundersøgelsen at 22 % af dimittenderne fra AAU i høj grad og 47 % i nogen grad oplevede bacheloruddannelsen som et afrundet, selvstændigt forløb (se ovenstående tabel). Det skal bemærkes at 7. semester på AAU består af obligatoriske kurser, og at det derfor kan opleves som om 7. semester reelt er en del af bacheloruddannelsen. Bindingerne på 7. semester harmonerer således dårligt med kravet om at bachelorforløbet skal være et selvstændigt afsluttet forløb.

AAU har bl.a. derfor justeret basisåret så de sociologistuderende skal følge enkelte sociologiske kurser på 2. semester. Under besøget gav de studerende udtryk for at de havde stor lyst til at komme i gang med at læse deres fag så tidligt som muligt, og på den baggrund er det en positiv udvikling at sociologiske fag er blevet opprioriteret på basisåret. Derudover gav flere studerende udtryk for at det faglige niveau på basisåret er for lavt og bevirker at overgangen til 3. semester bliver meget brat.

AAU kan med fordel tage skridtet fuldt ud og afkorte basisåret med et semester og samtidig beholde den brede introduktion til det samfundsvidenskabelige område. Dette vil give sociologi mere plads på bachelordelen hvorved bindingerne på 7. semester eventuelt kan ophæves.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at AAU afkorter basisåret med et semester.

Af KU's selvevalueringsrapport fremgår det at hovedparten af bachelorerne fra KU fortsætter direkte på kandidatuddannelsen i sociologi frem for at søge beskæftigelse i kraft af deres bachelorgrad. KU's dimittender oplevede et tydeligt skel mellem uddannelsens bachelor- og kandidatniveau. 39 % oplevede således i høj grad og 41 % i nogen grad bacheloruddannelsen som et afrundet og selvstændigt forløb. Dette stemmer godt overens med det billede af studiets opbygning som fremgår af både studieordningen, selvevalueringsrapporten og besøget. Bacheloruddannelsen er et forholdsvis bundet og struktureret forløb i modsætning til kandidatuddannelsens mange valgfag og de studerendes muligheder for her frit at sammensætte uddannelsen.

Det fremgår af RUC's selvevalueringsrapport at bacheloruddannelsen skal give de studerende en bred og grundlæggende faglig ballast, bl.a. ved at de studerende lærer at udføre problemorienteret projektarbejde. Kandidatniveauet adskiller sig fra bachelorniveauet ved at de studerende kan specialisere sig inden for en mere fri ramme, fx i selvvalgte projektseminarer. Af dimittendundersøgelsen fremgår det dog at 44 % af RUC-dimittenderne slet ikke oplevede bacheloruddannelsen som et afrundet, selvstændigt forløb, og at 20 % kun oplevede det i mindre grad. En naturlig del af forklaringen er sandsynligvis RUC's struktur der i praksis består af en toårig basisuddannelse og en treårig overbygning, og som giver de studerende et andet niveauskift end det traditionelle skift fra bachelor- til kandidatniveau.

Den særlige struktur med en toårig basisuddannelse og en kombination af to overbygningsfag er blevet et af RUC's særlige kendetegn. Derudover er der som led i Bologna-processen indført en 3-2-struktur med en treårig bacheloruddannelse og en toårig kandidatuddannelse. Disse to strukturer skygger imidlertid for hinanden. De studerende opfatter tilsyneladende ikke bacheloruddannelsen som et naturligt afsluttet forløb. RUC skelner imellem etfaglige bachelorer – dvs. studerende der har taget to semestre (moduler) inden for samme fag – og tofaglige bachelorer som har taget et enkelt semester inden for to forskellige fag. Den studerende kan ikke opnå en egentlig faglig identitet som bachelor efter at have modtaget undervisning i et enkelt semester eller to, og det er problematisk og i modstrid med intentionerne i Bologna-processen.

Da strukturen på RUC blev indført i begyndelsen af 1970'erne, var den meget progressiv og banebrydende og blev et kendetegn for RUC. At de studerende fik en grundig introduktion til et fagområde inden de skulle træffe valg af overbygningsfag, har været en af de grundlæggende tanker bag strukturen, men det er i dag blevet ændret i takt med at overbygningsfagene stiller større krav til de studerendes indgangsforudsætninger.

Det forekommer imidlertid konservativt at RUC fastholder en struktur der var nyskabende for 35 år siden, men som i praksis har vist sig at være uforenelig med de nye krav til uddannelsesstrukturen som Bologna-processen har medført. Når kun 9 % af dimittenderne i høj grad opfatter ba-

chelorforløbet som et afrundet, selvstændigt forløb, peger det næsten entydigt på at de to strukturer er uforenelige i deres nuværende form.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at RUC overvejer hvordan bacheloruddannelsen kan styrkes så den udgør et sammenhængende og naturligt afsluttet forløb. Evalueringsgruppen henviser endvidere til anbefalingen om at revidere den nuværende struktur.

3.4 Teori og specialiseringsområder

I det følgende diskuteres de tre uddannelsers vægtning af specialiseringsområder i forhold til generel sociologisk teori. Uddannelserne på AAU og KU gennemgås først da indholdet af disse to uddannelser er sammenligneligt, hvorefter RUC behandles særskilt grundet uddannelsens særlige indhold.

AAU og KU lægger stor vægt på generel sociologisk teori på de første semestre af bacheloruddannelsen, mens de sociologiske specialiseringsområder først bliver introduceret senere på bacheloruddannelsen og på kandidatuddannelsen i form af valgfag og specialiseringslinjer. De generelle sociologiske fag giver de studerende en grundig indføring i bl.a. klassisk sociologisk teori og metode, social differentiering og videnskabsteori.

AAU skriver i selvevalueringsrapporten at uddannelsen lægger vægt på at give de studerende en betydelig kernefaglighed på bachelordelen som sikrer fundamentet for de mere specialiserede studier på kandidatuddannelsen. Ud over klassisk sociologisk teori og metode, hverdagsliv og kulturanalyse, sociale strukturer under forandring og videnskabsteori udbyder AAU en række sociologiske støttefag på bacheloruddannelsens 4. eller 6. semester. 7. semester består af obligatoriske kurser i videregående sociologisk teori og metode. De studerende på kandidatuddannelsen kan desuden vælge en specialiseringslinje. Ikke alle de udbudte specialiseringer bliver oprettet hvis ikke et tilstrækkeligt antal studerende ønsker at følge dem. Derfor er det problematisk at mange studerende er i praktik i 8. og 9. semester (jf. afsnit 3.6).

KU har ligesom AAU et betydeligt element af kernefaglige fag på bacheloruddannelsen, hvorimod kandidatuddannelsen lægger vægt på at de studerende kan tilegne sig mere specialiseret viden inden for et specifikt område. Ud over de mere generelle sociologiske fag og fag om det danske samfund i sociologisk perspektiv og kultursociologi bliver de KU-studerende senere på bacheloruddannelsen introduceret til en række obligatoriske tilvalgsfag i politisk sociologi, organisationssociologi og økonomisk sociologi. De studerende introduceres dermed til flere obligatoriske

specialiseringsområder ud over generel sociologisk teori. På kandidatuddannelsen følger en stor del af de studerende valgfag på andre institutter. Desuden kan de studerende ligesom på AAU vælge en specialiseringslinje. KU udbyder specialiseringslinjerne organisation, ledelse og arbejdsmarked, kultursociologi, politisk sociologi, og derudover en ny specialiseringslinje i kvantitativ og kvalitativ metode der udbydes fra forårssemestret 2007.

Det er positivt at AAU og KU giver de studerende en grundig indføring i generel sociologisk teori tidligt i studieforløbet og udbyder arbejdsmarkedsorienterede specialiseringslinjer på kandidatuddannelsen. Uddannelserne kan dog overveje om balancen mellem generel teori og specialiserings-teori er hensigtsmæssig, og om de studerende med fordel kunne introduceres til specialiseringsområderne tidligere i studieforløbet. Det vil kunne styrke de studerendes faglige identitet, gøre det lettere for dem at vælge opgave/specialeemner og øge uddannelsernes arbejdsmarkedsorientering. Det er positivt at KU har flere obligatoriske tilvalgsfag inden for sociologiske specialiseringsområder på den sidste del af bacheloruddannelsen. AAU kan derimod overveje at oprette flere obligatoriske fag på bacheloruddannelsen inden for de sociologiske specialiseringsområder. Desuden bør AAU sikre at flere af de specialiseringslinjer som de studerende ønsker at følge, bliver oprettet på 8. og 9. semester (jf. anbefalingen i afsnit 3.6 som omhandler volumenproblematikken).

AAU og KU har forholdsvis meget fokus på kultursociologi, mens et specialiseringsområde som velfærdssociologi ikke er en fremtrædende del af studierne. De nordiske velfærdsstater er genstand for omfattende komparativ sociologisk forskning, og det er derfor vigtigt at de studerende får mulighed for at specialisere sig inden for dette felt⁴. KU kan i den forbindelse drage fordel af den nye samarbejdsaftale med Socialforskningsinstituttet (SFI) og derved opnå øget fokus på forskning i velfærd.

Andre specialiseringsområder som med fordel kan opprioriteres, er familiesociologi og kønssociologi som bør udbydes på i hvert fald én af uddannelserne. De nordiske lande bliver i en international sammenhæng opfattet som nyskabende i forhold til familie- og kønspraksis, og det er derfor vigtigt at de danske universiteter opbygger en viden på området.

Socialvidenskab på RUC lægger mindre vægt på klassisk sociologisk teori end de to andre uddannelser. Teori om velfærdsstaten, politologi og offentlig ret er en væsentlig del af uddannelsen hvilket virker hensigtsmæssigt i forhold til uddannelsens kompetencemål og det arbejdsmarked

⁴ *Sociologisk institut på KU tog – i samarbejde med Institut for Statskundskab – initiativ til at udvikle en ny kandidatuddannelse (cand.soc.) i velfærdsstat og forvaltning i 2005. Ifølge KU's selvevalueringsrapport var formålet at tilpasse uddannelsen til arbejdsmarkedet. Initiativet blev imidlertid ikke realiseret da det ikke opnåede støtte fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.*

som de studerende efterfølgende skal ud på. Uddannelsens teoretiske emneområder når dermed vidt omkring i forhold til den korte tidsramme på halvandet år. RUC skriver i selvevalueringsrapporten at bacheloruddannelsen er baseret på kernefaglighed, mens undervisningsudbuddene på kandidatuddannelsen er mere specialiserede. På bacheloruddannelsen kan de studerende desuden følge værkstedsseminarer/klynger som er mere specialiserede, og på kandidatuddannelsen kan de studerende vælge sig ind på bestemte projekt- og afløsningsseminarer og redskabsfag. Specialiseringen foregår dog fortrinsvis i forbindelse med projektskrivningen ligesom på AAU.

Det er uklart hvad den socialvidenskabelige kernefaglighed består af, og hvordan de to kombinationsfag supplerer hinanden og sikrer synergi og progression i uddannelsen ud over at give de studerende mulighed for at skrive integreret speciale. RUC påpeger selv i selvevalueringsrapporten at der ligger et stort uudnyttet potentiale i forbindelse med den flerfaglige struktur. Sammenlignet med AAU og KU er graden af den specialisering som de studerende på RUC kan opnå i løbet af studiet, begrænset pga. uddannelsens korte tidsramme, men uddannelsen kunne profitere ved en tidligere introduktion til specialiseringsteori.

For samtlige tre uddannelser gælder at de studerende ofte anvender generelle sociologiske teorier til at forklare og belyse empiriske problemstillinger uden at inddrage teorier som retter sig specifikt mod det pågældende område. Samtlige tre besøg efterlod indtrykket af at forkærligheden for at benytte generel sociologisk teori i et vist omfang overskygger introduktionen til sociologiske specialiseringsområder som fx. familie-, organisations-, arbejds- eller kønssociologi.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at de studerende på samtlige tre uddannelser introduceres til en række af de sociologiske specialiseringsområder og tilhørende teori tidligt i uddannelsesforløbet.

3.5 Metode

Dette afsnit fokuserer på omfanget af og balancen mellem kvalitative og kvantitative metodeelementer i de tre uddannelser. Balancen mellem kvalitativ og kvantitativ metode er et gennemgående tema i såvel selvevalueringsrapporterne som i dimittend- og aftagerundersøgelserne. Under institutionsbesøgene blev indholdet af uddannelserne og vægtningen af kvantitativ og kvalitativ metode også behandlet.

Nedenstående tabel viser vægtningen af obligatorisk samfundsvidenskabelig metode på hver af de tre uddannelser.

Tabel 8
Vægtning af obligatorisk samfundsvidenskabelig metode på uddannelserne

Uddannelse	Fag	ECTS-point
KU	Elementære samfundsvidenskabelige metoder (1. semester)	15
	Kvantitative metoder (2. semester)	10
	Videregående kvantitative metoder (3. semester)	10
	Videregående kvalitative metoder (4. semester)	10
	Samfundsvidenskabelige metodefag (7./8./9./10. semester)	10
	I alt	55
AAU	Kursus i samfundsvidenskabelig metode 1+2 (1. semester)	6
	Sociologiske metoder (2. semester)	2
	Klassisk sociologisk metode (3. semester)	15
	Kvalitativ metode (4. semester)	7
	Kvantitativ metode og statistik (5. semester)	10
	Lille videregående sociologisk metode (7. semester)	5
	Stor videregående sociologisk metode (7. semester)	10
	I alt	55
RUC*	Metode og videnskabsteori (1. semester)	2,5
	Metode og videnskabsteori (2. semester)	5
	Metode og videnskabsteori (3. semester)	5
	Metode og videnskabsteori (4. semester)	5
	Metode (SV-B1)	2,5
	I alt	20

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

*Bemærk at redskabsfagene ikke indgår idet de ikke nødvendigvis indeholder metode.

Som det fremgår af oversigten, prioriterer både AAU og KU samfundsvidenskabelig metode højt. På begge uddannelser udgør obligatorisk samfundsvidenskabelig metode 55 ECTS-point hvilket næsten svarer til et helt årsværk. Obligatorisk metodeundervisning vægtes mindre på socialvidenskab på RUC hvor de studerende primært præsenteres for metodeundervisning på det samfundsvidenskabelige basisstudium. Det skal dog nævnes at de studerende på RUC på 6.-9. semester har et redskabsfag – normeret til 2-2,5 ECTS-point – på hvert semester som kan indeholde samfundsvidenskabelig metode.

De følgende to afsnit vil sætte fokus på henholdsvis kvantitativ og kvalitativ metode.

3.5.1 Kvantitativ metode

På AAU bliver de studerende introduceret til kvantitativ metode på basisåret. Derudover er kvantitativ metode primært i fokus på 5. semester hvor det endvidere er et krav at de studerende skriver et projekt hvor de anvender de lærte metoder i sammenhæng med teorien. På 7. semester har de studerende også et obligatorisk kursus i kvantitativ metode. På 8. eller 9. semester udbydes endvidere en specialisering i videregående samfundsvidenskabelig metode med vægtning af kvantitativ metode.

På KU indgår kvantitativ metode som obligatorisk undervisning på 2. og 3. semester. Derefter har de studerende mulighed for at vælge kvantitativ metode som valgfrit fag på kandidatuddannelsen. Fra 2007 opretter KU en decideret metodespecialiseringslinje på kandidatuddannelsen med bl.a. avancerede kvantitative metoder.

På både AAU og KU er kvantitativ metode prioriteret højt, og begge uddannelser tilstræber en fornuftig balance mellem kvalitativ og kvantitativ metode. KU bemærker dog i selvevalueringsrapporten at der – på trods af flere undervisningstimer i kvantitative metoder på bacheloruddannelsen – er en overvægt af studerende der vælger at benytte datamateriale af kvalitativt metodisk tilsnit i bacheloropgaven. KU forklarer dette med at de kvalitative metodefærdigheder tilegnes af de studerende ved afslutningen på bacheloruddannelsen. Det blev bekræftet under besøget, og de studerende gav udtryk for at de følte sig usikre i forhold til at vælge kvantitative fag på kandidatuddannelsen fordi de ofte ikke havde anvendt kvantitativ metode siden 3. semester. Af besøget fremgik det desuden at hovedparten af vejlederne på uddannelsen selv primært anvender kvalitativ metode i forbindelse med egen forskning hvilket i sig selv tilskynder de studerende til at gøre det samme i deres projekter.

Det er positivt at KU vil oprette en metodespecialiseringslinje på kandidatuddannelsen, og de studerende som vælger denne retning vil uden tvivl blive særdeles metodestærke. Det er dog problematisk at flere studerende på KU tøver med at vælge kvantitativ metode i forbindelse med bachelorprojektet og valgfag på kandidatuddannelsen.

Evalueringgruppen anbefaler

- at KU sikrer at kvantitativ metode integreres senere på bacheloruddannelsen så de studerende ikke oplever så stort et spring fra den obligatoriske undervisning på 3. semester slutter, og til bachelorprojektet skal skrives.

De bindinger der bestemmer hvilken metode der skal anvendes på de forskellige semestre på AAU, virker hensigtsmæssig og gennemtænkt idet de studerede skal arbejde med både kvantitativ og kvalitativ metode i forbindelse med mindst ét projekt. Af tabel 9 fremgår det også at dimittenderne fra AAU vurderer deres kompetencer inden for kvantitativ metode mere positivt end dimittenderne fra de to andre uddannelser.

Det er en styrke at undervisningen i kvantitativ metode på AAU og KU afsluttes med et projekt hvori det er et krav at de studerende anvender kvantitativ metode i sammenhæng med teori. Denne tilrettelæggelsesform giver de studerende indsigt i hvordan de konkret kan anvende og arbejde med de lærte metoder i projektsammenhæng, og øger sandsynligheden for at de studerende anvender kvantitativ metode i deres senere projekter på studiet.

Det fremgår imidlertid også at hverken KU eller AAU gennemfører en ren metodeeksamen, men i stedet en eksamen i sammenhængen mellem den valgte teori og den valgte metode. Denne eksamen gør det vanskeligt for underviserne at sikre at de studerende også har kendskab til metoder de ikke anvender i deres projekt. Uddannelsen bør derfor ud over projekteksamen overveje at indføre en ren metodeeksamen i kvantitativ metode.

Evalueringgruppen anbefaler

- at uddannelserne i sociologi på KU og AAU overvejer at indføre en særskilt metodeeksamen der sikrer at de studerende også har kendskab til metoder de har valgt ikke at anvende i deres projektarbejde.

Elementet af kvantitativ metode på socialvidenskabsuddannelsen på RUC er meget begrænset, og den obligatoriske del ligger på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Derudover udbyder RUC metodeseminarer på 5. og 6. semester, og det er også muligt for særligt interesserede studerende at vælge redskabsfag inden for kvantitativ metode. De studerende kan dog gennem-

føre uddannelsen i socialvidenskab uden at have fået mere end et sporadisk kendskab til kvantitativ metode. RUC skriver i sin selvevalueringsrapport at de væsentligste metodologiske kompetencer opnås i kraft af projektarbejdet og projektvejledningen. Af besøget fremgik det dog at hovedparten af vejlederne selv orienterer sig mod en kvalitativ metodetilgang, ligesom der i forbindelse med de studerendes projekter overvejende anvendes kvalitativ metode. Derved bliver vejledning i kvantitativ metode i praksis meget begrænset.

Tabel 9
Har uddannelsen givet dig kompetencer inden for kvantitativ samfundsvidenskabelig metode?

	AAU	KU	RUC	I alt
Ja, i høj grad	72 %	50 %	19 %	42 %
Ja, i nogen grad	22 %	41 %	39 %	37 %
Ja, i mindre grad	6 %	9 %	42 %	21 %
Nej, slet ikke	0 %	0 %	0 %	0 %
I alt	100 % (N = 32)	100 % (N = 70)	100 % (N = 64)	100 % (N = 166)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Dimittendundersøgelsen spørger om dimittendernes egen vurdering af om uddannelsen har givet dem kompetencer inden for kvantitativ samfundsvidenskabelig metode. Af tabel 9 fremgår det at dimittendernes vurdering i høj grad afspejler uddannelsernes prioritering af obligatorisk undervisning i kvantitativ metode.

Således giver 72 % af dimittenderne fra AAU og 50 % af dimittenderne fra KU udtryk for at uddannelsen i høj grad har givet dem kompetencer inden for kvantitativ samfundsvidenskabelig metode, hvorimod kun 19 % af dimittenderne fra RUC angiver dette.

Besøget på RUC bekræftede da også vurderingen af at en stor del af de studerende på socialvidenskabsuddannelsen kun anvender kvantitativ metode i begrænset omfang i løbet af deres uddannelse. Ingen mekanismer sikrer at de studerende opnår en så tilstrækkelig indsigt i brugen af kvantitativ metode at de i deres efterfølgende ansættelse er i stand til at anvende kvantitativ metode på et tilfredsstillende niveau. Dette er en alvorlig mangel ved uddannelsen – ikke i sammenligning med sociologiuddannelserne på KU og AAU, men når det handler om at sikre at den på sine egne præmisser kan fungere som en uddannelse i socialvidenskab med den metodevariation der må forventes af en uddannelse med et stærkt samfundsvidenskabeligt islæt.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at RUC styrker den kvantitative metodetilgang, f.eks. ved at indføre visse bindinger i form af en portfolio der sikrer at den studerende anvender forskellige metodiske tilgange i løbet af sin uddannelse.

3.5.2 Kvalitativ metode

De studerende på AAU bliver introduceret til kvalitativ metode på basisåret, og derudover er kvalitativ metode i fokus på 4. semester hvor det er et krav at de studerende anvender kvalitativ metode i forbindelse med projektskrivningen. På 7. semester har de studerende desuden obligatorisk undervisning i videregående kvalitative metoder.

Det er positivt at undervisningen i kvalitativ metode på AAU afsluttes med et projekt hvori det er et krav at de studerende anvender kvalitativ metode i sammenhæng med teori og dermed lærer at anvende metoderne konkret i projektskrivningen.

På KU indgår der obligatorisk undervisning i videregående kvalitative metoder på uddannelsens 4. semester. Desuden kan de studerende på kandidatuddannelsen vælge den nye metodespecialiseringslinje og derved beskæftige sig mere indgående med avanceret kvalitativ metode.

På RUC ligger den obligatoriske del af undervisningen i kvalitativ metode på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Desuden kan de studerende på socialvidenskab vælge redskabsfag i kvalitativ metode. Det obligatoriske element af kvalitativ metode på uddannelsen er således begrænset, men til gengæld beskæftiger en stor del af de studerende sig med kvalitative metoder i deres projektopgaver og i specialet.

Af både selvevalueringsrapporterne og besøgene fremgår det at alle tre uddannelser vægter kvalitativ metode højt. Dette afspejler sig endvidere i dimittendundersøgelsen.

Tabel 10 viser at 95 % af dimittenderne i høj grad eller i nogen grad oplever at de har opnået kompetencer inden for kvalitativ metode.

Tabel 10**Har uddannelsen givet dig kompetencer inden for kvalitativ samfundsvidenskabelig metode?**

	AAU	KU	RUC	I alt
Ja, i høj grad	81 %	67 %	72 %	72 %
Ja, i nogen grad	16 %	29 %	20 %	23 %
Ja, i mindre grad	3 %	4 %	8 %	5 %
Nej, slet ikke	0 %	0 %	0 %	0 %
I alt	100 % (N = 32)	100 % (N = 70)	100 % (N = 64)	100 % (N = 166)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Der er en lille variation mellem uddannelserne. 81 % af dimittenderne fra AAU mener at de i høj grad har opnået kompetencer inden for kvalitativ metode, mens dette gælder for 67 % af dimittenderne fra KU og 72 % fra RUC. Det generelle indtryk fra besøgene og møderne med censorerne er også at dimittenderne bliver meget kvalificerede inden for kvalitativ metode. Dette bekræftes også i aftagerundersøgelsen der peger på at dimittenderne er godt rustede når det handler om kvalitative kompetencer.

En sandsynlig forklaring på hvorfor de studerende generelt vurderer deres kompetencer inden for kvalitativ metode højere end inden for kvantitativ metode, er at de studerende er tilbøjelige til at vælge den kvalitative metode i forbindelse med bachelorprojektet og specialet og derved bliver mere fortrolige med denne metodetilgang. Begrundelsen er ifølge de studerende og censorerne bl.a. at vejlederne oftest selv orienterer sig mod denne metode.

3.6 Praktik

Dette afsnit omhandler praktik som flere af de sociologistuderende på alle tre uddannelser vælger at supplere eller afløse (dele af) deres uddannelse med.

Praktikforløb fremhæves på samtlige tre uddannelser som meget vellykkede når det handler om at gøre de studerende arbejdsmarkedsparete.

På AAU indgår praktik som ækvivalent til valgfag på kandidatuddannelsen med vægten 20 eller 30 ECTS-point og ligger på 8. eller 9. semester. På hvert af disse semestre er mellem 12 og 15 studerende på praktikophold, og det svarer til at ca. to tredjedele af en kandidatårgang vælger at afløse et semester med et praktikophold. I selvevalueringsrapporten bliver erfaringerne med praktikken beskrevet som ubetinget gode, og denne opfattelse blev generelt støttet under besøget. Ifølge selvevalueringsrapporten har praktikkens placering på enten 8. eller 9. semester imidlertid

den uheldige konsekvens at mange studerende konstant er "ude af huset", hvilket skaber problemer i forhold til at sikre et tilstrækkeligt bredt udbud af specialiseringslinjer på kandidatuddannelsen. Praktikken evalueres på baggrund af en erfaringsrapport der bedømmes som bestået/ikke bestået.

Under besøget blev denne problematik diskuteret på flere af møderne. En af begrundelserne for at sprede praktikforløbet over to semestre er at praktikstederne ønsker at have studerende i praktik kontinuerligt. Det er forståeligt at uddannelsen gerne vil sikre udbuddet af praktikpladser i regionen, men dette hensyn må ikke vægtes højere end hensynet til selve uddannelsen, og på den baggrund er det problematisk at praktikken på AAU betyder fravær af de studerende på de pågældende to semestre, og at det endvidere har betydning for antallet af oprettede specialiseringslinjer.

Evalueringgruppen anbefaler

- at AAU finder en løsning på problemet med at oprette valgfag på 8. og 9. semester – eventuelt ved at begrænse muligheden for praktikophold til et enkelt semester.

På KU er det muligt at afvikle op til 30 ECTS-point som praktik på kandidatuddannelsen. Et praktikophold skal være af mindst tre måneders varighed på fuld tid (svarende til 15 ECTS-point). De fleste studerende vælger et praktikophold af et halvt års varighed på fuld tid (svarende til 30 ECTS-point). Praktikopholdet bedømmes som bestået/ikke bestået på baggrund af en udarbejdet rapport. Interessen for at tage et praktikophold har været stigende de seneste år, og i dag vælger ca. halvdelen af en årgang på KU at være i praktik. I selvevalueringsrapporten forklarer KU den øgede interesse med at der er en ganske betydelig efterspørgsel på praktikanter fra Sociologisk Institut. Flere praktiksteder ønsker kontinuerligt at modtage studerende i praktik.

På RUC kan de studerende vælge at supplere deres uddannelse med et praktikophold hvilket flere også gør, men de får ikke meriteret praktikopholdet. Uddannelsen kan godkende praktikopholdet hvis den studerende skriver en praktikrapport – hvori der også indgår teoretiske refleksioner – men de studerende får stadig ikke merit for praktikopholdet.

Dimittendundersøgelsen spørger om hvilket omfang uddannelserne tilskynder de studerende til at tage et praktikophold.

Tabel 11**Synes du, at uddannelsen tilskyndede de studerende til at tage et praktikophold?**

	AAU	KU	RUC	I alt
Ja, i høj grad	69 %	15 %	6 %	22 %
Ja, i nogen grad	22 %	32 %	22 %	26 %
Ja, i mindre grad	9 %	38 %	37 %	32 %
Nej, slet ikke	0 %	15 %	35 %	20 %
I alt	100 % (N = 32)	100 % (N = 68)	100 % (N = 63)	100 % (N = 163)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Her fremgår det at AAU skiller sig ud fra de andre idet 69 % af dimittenderne i høj grad mente at uddannelsen tilskyndede dem til at tage et praktikophold, mens kun 15 % fra KU og 6 % fra RUC gav samme svar.

Når de dimittender der har været i praktik, vurderer hvilken betydning praktikopholdet havde for at de fik deres første job, er det imidlertid primært dimittenderne fra KU og RUC der angiver at praktikopholdet har haft stor eller nogen betydning. Det fremgår således af nedenstående tabel at 80 % af dimittenderne fra KU og 87 % fra RUC vurderer at praktikopholdet havde haft stor betydning eller nogen betydning for at de fik deres første job – sammenlignet med AAU hvor 52 % af dimittenderne giver samme vurdering.

Tabel 12**Er det din opfattelse, at praktikopholdet havde betydning for, at du fik dit første job?***

	AAU	KU	RUC	I alt
Ja, stor betydning	39 %	50 %	47 %	46 %
Ja, nogen betydning	13 %	30 %	40 %	26 %
Mindre betydning	17 %	10 %	7 %	12 %
Nej, ingen betydning	30 %	10 %	7 %	16 %
I alt	100 % (N = 23)	100 % (N = 30)	100 % (N = 15)	100 % (N = 68)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

* Spørgsmålet er kun besvaret af dimittender der har været i praktik.

Muligheden for at de studerende gennem et praktikophold opnår et godt kendskab til dele af den branche som uddannelsen retter sig imod, vurderes næsten entydigt af uddannelserne som god. Der er heller ikke grund til at anfægte vurderingen af at praktikken giver den enkelte studerende – og i et vist omfang også uddannelserne – en tilknytning til den relevante del af arbejds-

markedet hvilket igen øger kendskabet til uddannelserne og synliggør dimittendernes kompetencer.

På både AAU og KU afløser praktikopholdet typisk 30 ECTS-point hvilket svarer til en fjerdedel af kandidatuddannelsen. Det kan derfor undre at uddannelserne ikke arbejder mere systematisk med de konkrete kompetencer som de studerende skal opnå i forbindelse med et praktikforløb. På AAU er der udarbejdet retningslinjer for praktikens indhold, karakter, forløb, vejledning og evaluering.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at uddannelserne – i det omfang det er muligt at meritere et praktikophold – definerer hvilke kompetencer de studerende forventes at opnå gennem deres praktikforløb. I forlængelse heraf bør KU stille eksplicite krav til praktikstederne om vejledning og sparring i forbindelse med praktikopholdet og monitorere hvilken læring der finder sted i forbindelse med praktikken.

3.6.1 Praktikens omfang og rolle

Som det fremgår i indledningen til dette kapitel, udtrykker dimittenderne fra AAU og KU stor tilfredshed med udbyttet af praktikken. Tilsyneladende bibringer praktikforløbet den studerende indsigt i hvordan der konkret arbejdes med sociologi efter endt uddannelse, ligesom praktikken udgør uddannelsernes væsentligste element i forhold til arbejdsmarkedstilknøytning og -orientering.

På trods af de positive tilbagemeldinger på praktikken er det problematisk at uddannelserne har mulighed for at give de studerende merit – helt op til 30 ECTS-point – for praktikforløbet da det udgør en uforholdsmæssig stor del af kandidatuddannelsen. Af besøgene på AAU og KU fremgik det at de studerende ikke har vanskeligt ved at få overført et helt semester. Når uddannelserne ønsker at anspore de studerende til at være i praktik, kan det være vanskeligt kun at give merit i form af 10-15 ECTS-point da dette vil føre til studietidsforlængelser. Denne problemstilling vedrører ikke alene sociologiuddannelserne, men er en generel problematik i forbindelse med praktikophold på universitetsuddannelser.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling sætter fokus på hvordan praktik i universitetsuddannelser forvaltes, og eksplicit formulerer rammer for praktikkens omfang og indhold, herunder hvilke krav uddannelserne kan og bør stille til praktikstederne.

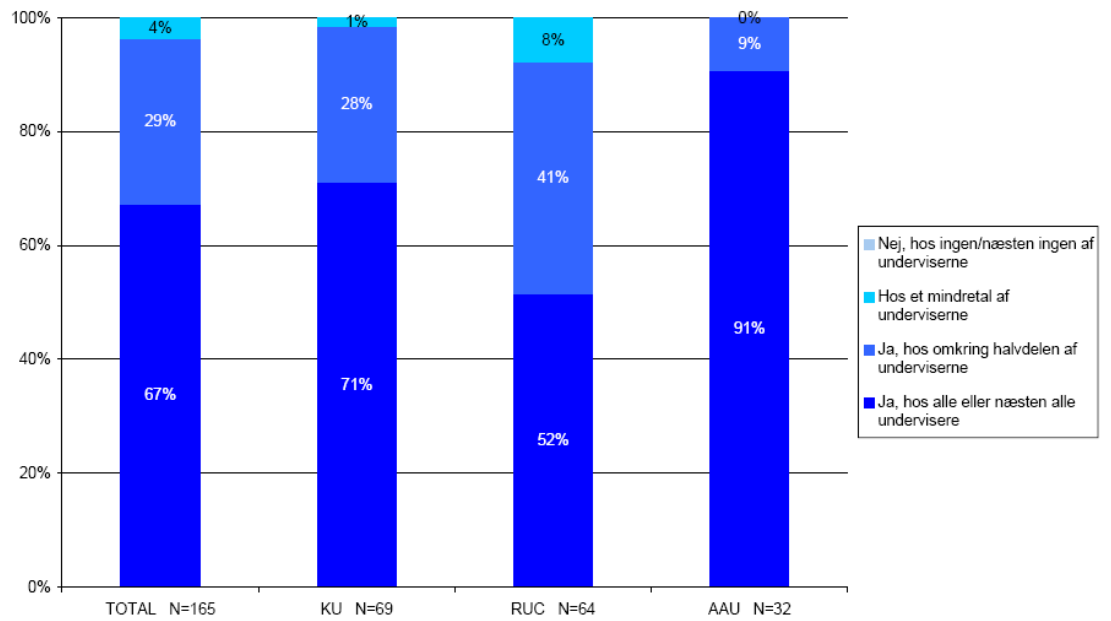
3.7 Underviserne

Dette afsnit har fokus på dimittendernes vurdering af undervisergruppernes faglige og pædagogiske kompetencer, og deres faglige bredde og sammensætning.

3.7.1 Faglige og pædagogiske kompetencer

Dimittendundersøgelsen vurderer her undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer. Vurderingen af de faglige kompetencer er generelt positiv idet 67 % af dimittenderne samlet set vurderer at de faglige kompetencer overvejende var tilfredsstillende hos alle eller næsten alle undervisere.

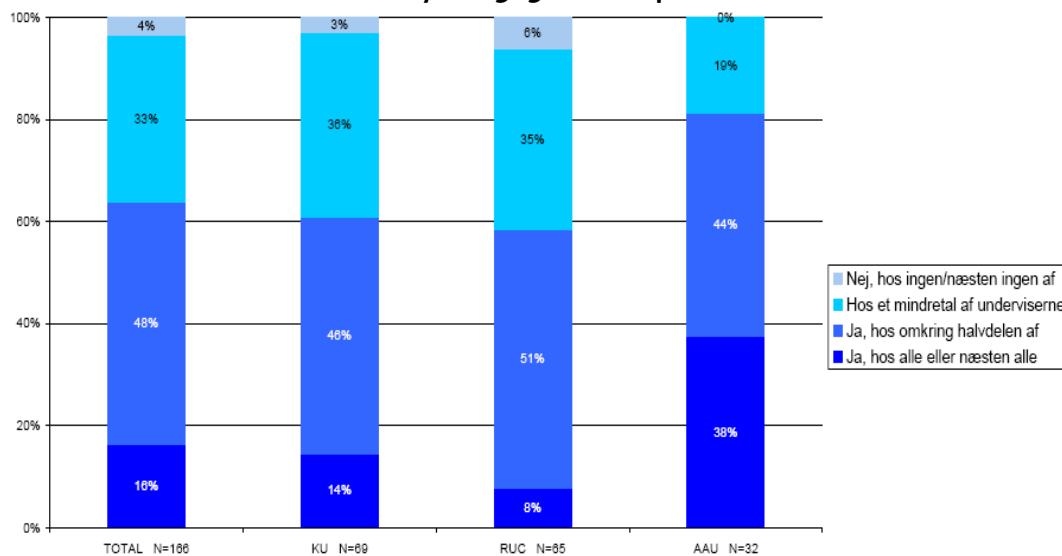
Figur 1
Var du tilfreds med underviserens *faglige* kompetencer?

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

71 % af KU's dimittender var tilfredse med de faglige kompetencer hos alle eller næsten alle undervisere. Blandt RUC's kandidater var 52 % tilfredse med de faglige kompetencer hos alle eller næsten alle undervisere, mens 41 % angiver at de kun var tilfredse med kompetencerne hos omkring halvdelen af undervisere. Dimittenderne fra AAU giver de mest positive vurderinger: 91 % var tilfredse med alle eller næsten alle underviseres faglige kompetencer.

Tilfredsheden er mindre udtalt når det handler om underviserens pædagogiske kompetencer hvilket den næste figur illustrerer.

Figur 2**Var du tilfreds med underviserens pædagogiske kompetencer?**

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Samlet set udtrykker 16 % af dimittenderne tilfredshed med alle eller næsten alle undervisere når det handler om pædagogiske kompetencer. 48 % var tilfredse med de pædagogiske kompetencer hos omkring halvdelen af underviserne, og 33 % udtrykker tilfredshed med et mindretal af underviserne på dette område.

Vurderingen blandt KU's dimittender viser at 14 % var tilfredse med de pædagogiske kompetencer hos alle eller næsten alle undervisere, 46 % var tilfredse med kompetencerne hos omkring halvdelen af underviserne, mens 36 % var tilfredse med et mindretal af underviserne når det gjaldt pædagogiske kompetencer.

8 % af RUC's dimittender udtrykker tilfredshed med alle eller næsten alle underviseres pædagogiske kompetencer. 51 % var tilfredse med kompetencerne hos omkring halvdelen af underviserne, mens 35 % udtrykker at de kun var tilfredse med de pædagogiske kompetencer hos et mindretal af underviserne.

38 % af dimittenderne fra AAU var tilfredse med alle eller næsten alle underviseres pædagogiske kompetencer. 44 % udtrykker tilfredshed med omkring halvdelen af underviserne i spørgsmålet

om pædagogiske kompetencer, mens 19 % kun var tilfredse med de pædagogiske kompetencer hos et mindretal af underviserne.

Igen er dimittenderne fra RUC de mest kritiske, men også det samlede billede tyder på at uddannelserne bør have fokus på at styrke underviserens pædagogiske kompetencer.

Evalueringgruppen anbefaler

- at uddannelserne arbejder på at højne alle underviserens pædagogiske kompetencer, fx gennem pædagogiske kurser, kollegial supervision e.l.

3.7.2 Vejlederkompetencer

En væsentlig del af undervisningen afvikles som vejledning hvor underviseren vejleder en gruppe studerende gennem et projektforsløb. Denne undervisningsform er især udbredt på AAU og RUC.

Under besøgene var der bl.a. fokus på denne undervisningsform og på hvordan underviserne rustes til at mestre og udvikle vejlederenollen. Indtrykket er at uddannelserne har begrænset fokus på at kvalitetssikre denne del af undervisningen, og det må derfor være et oplagt indsatsområde.

Evalueringgruppen anbefaler

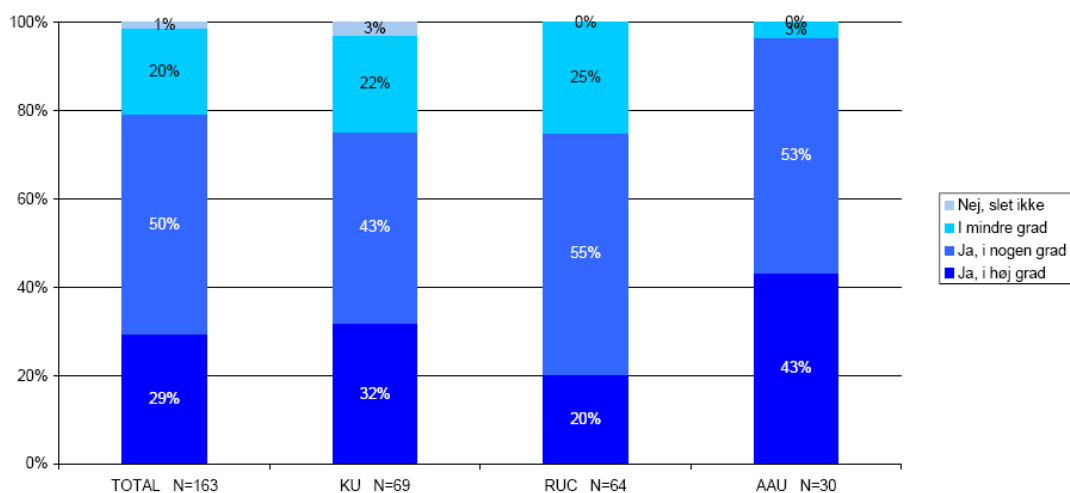
- at uddannelserne etablerer obligatoriske kurser i vejledning for samtlige undervisere for at sikre at alle underviserne har de nødvendige vejlederkompetencer.

3.7.3 Faglig profil

Ud over at vurdere underviserens faglige og pædagogiske kompetencer er dimittenderne blevet bedt om at vurdere bredden i den samlede undervisergruppes faglige profil.

Figur 3

Var du tilfreds med bredden i den samlede undervisergruppes faglige profil og kompetencer inden for det sociologiske/socialvidenskabelige fagområde?

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Igen skiller AAU sig ud ved at have de mest tilfredse dimittender. Således var 96 % af dimittenderne fra AAU i høj grad eller i nogen grad tilfredse med undervisergruppens faglige bredde. På KU og RUC var 75 % i høj grad eller i nogen grad tilfredse. På KU udgør de dimittender der i høj grad var tilfredse, dog en større andel end RUC's.

Som det fremgår af afsnittet om metode, efterlyser dimittenderne fra KU og RUC kompetencer inden for kvantitativ metode. De studerende fra disse to uddannelser vælger kun i meget beskedent omfang at anvende kvantitativ metode i forbindelse med deres projekter og afsluttende speciale. Under besøgene gav de studerende da også udtryk for at de kun i begrænset omfang kunne lade sig inspirere af underviserne da disse primært arbejder kvalitativt.

Uddannelserne påpeger selv at det er vanskeligt at rekruttere undervisere/vejledere der anvender kvantitativ metode i egen sociologiske forskning. En måde at imødegå problematikken på kunne være at tildele de studerende en metodevejleder i forbindelse med udarbejdelsen af større projekter. Ud over at tilskynde den studerende til at anvende en større metodevariation vil dette styrke samarbejdet på tværs af undervisergrupperne.

Evalueringgruppen anbefaler

- at uddannelserne i forbindelse med nyansættelser fokuserer på at styrke den del af undervisergruppen der anvender kvantitativ metode i forbindelse med egen forskning
 - at uddannelserne overvejer at indføre metodevejledere i forbindelse med større skriftlige opgaver for derigennem at styrke de studerendes metodevariation.
-

3.7.4 Undervisergruppens sammensætning

På samtlige tre uddannelser er der flere mænd end kvinder blandt de fastansatte undervisere. På både KU og RUC drejer det sig om ti mænd og syv kvinder. På AAU er kønsfordelingen mere skæv idet gruppen af fastansatte undervisere udgøres af 27 mænd og 13 kvinder.

AAU benytter stort set ikke deltidsansatte undervisere, hvorimod KU og RUC har forholdsvis mange deltidsansatte undervisere tilknyttet uddannelsen. På RUC varetager de dog kun en beskeden del af undervisningen. I gruppen af deltidsansatte undervisere på KU og RUC er kønsfordelingen mere skæv end i gruppen af fastansatte undervisere. Således er 13 ud af 18 deltidsansatte undervisere på KU og 9 ud af 13 deltidsansatte på RUC mænd.

Aldersmæssigt er hovedparten af underviserne mellem 35 og 54 år. AAU har flest ældre undervisere idet 43 % af underviserne er over 55 år.

Undervisergruppens sammensætning giver ikke i sig selv anledning til bemærkninger ud over dog at anbefale at uddannelserne tilstræber en mere ligelig kønsfordeling.

3.8 Undervisningsformer

Dette afsnit omhandler de forskellige undervisningsformer som anvendes på uddannelserne, herunder brugen af projektarbejde.

AAU's undervisningsformer er kraftigt påvirket af den overordnede pædagogiske model som anvendes på universitetet: det problemorienterede projektarbejde der ofte tager udgangspunkt i gruppearbejde. Dette påvirker opbygningen af hvert semester idet første halvdel af semestret beskrives som kursustungt – med forelæsninger og seminaraktiviteter flere gange om ugen – mens sidste halvdel af semestret i de fleste tilfælde er forbeholdt projektarbejdet. For at styrke de studerendes evne til at arbejde selvstændigt stiller uddannelsen krav om at nogle af de skriftlige opgaver skal gennemføres individuelt.

Kombinationen af projektgruppearbejde og individuelle skriftlige opgaver virker hensigtsmæssig. Dog kunne de individuelle krav med fordel skærpes så de studerende gennemfører et længere projektforløb hvori de skriver en individuel rapport.

På KU foregår undervisningen på bacheloruddannelsen som en blanding af forelæsninger og øvelser. Forelæsningerne er fælles for en hel årgang, mens øvelserne foregår på hold med hver 25-30 studerende. De studerende afleverer løbende skriftlige opgaver som de typisk har udarbejdet i grupper. Bachelordelen lægger vægt på at teoretiske og metodiske elementer integreres, og der holdes integrerede eksamener på flere semestre. Kandidatuddannelsen underviser mindre hold og anvender flere forskellige eksamensformer i form af skriftlige opgaver, afløsningsopgaver, mundtlige eksamener og eksamener med synopsis.

RUC arbejder ligesom AAU med problemorienteret projektarbejde. De studerende optjener således halvdelen af deres ECTS-point gennem projektarbejde. En stor del af undervisningen foregår som projektvejledning, ligesom de studerende læser en betydelig del af den sociologiske/socialvidenskabelige litteratur i forbindelse med projektarbejdet. De studerende tilskyndes til at danne projektgrupper, og vejledningens omfang udregnes på baggrund af antallet af medlemmer i den enkelte gruppe. Under besøget efterlyste flere af de studerende en større variation af undervisningsformer og en afprøvning af de studerendes individuelle evner.

Den projektorienterede arbejdsform er på mange måder en styrke ved uddannelserne på RUC, men bør ikke være den eneste arbejdsform. Dette bekræftes af dimittendundersøgelsen hvor dimittenderne her angiver at kandidater fra RUC ikke er tilstrækkelig rustede til at udføre selvstændigt arbejde (se endvidere kapitel 7). RUC vil uden tvivl styrke kandidaternes kompetencer hvis deres evne til at arbejde i projektgrupper kombineres med evnen til at arbejde selvstændigt.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at RUC sikrer at de studerendes evne til at arbejde selvstændigt styrkes, ved at indføre krav om individuelle forløb og opgaver.

Et andet kendetegn ved projektarbejdet på RUC er at mange af projektgrupperne er meget store. Der er eksempler på at grupper på basisuddannelsen udgør op til otte studerende. At arbejde med grupper af denne størrelse må siges at være meget problematisk, og udbyttet for den enkelte studerende stærkt svingende. Hvis synergieffekten i forbindelse med gruppearbejde skal udnyttes optimalt, bør der derfor være en grænse for hvor mange studerende der maksimalt må være i en gruppe.

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at RUC indfører et loft på projektgruppernes størrelse så hver gruppe maksimalt udgør fire til fem studerende.

3.9 Studiemiljø

Dette afsnit omhandler studiemiljøet på de tre uddannelser – både det faglige og det sociale studiemiljø.

3.9.1 Uddannelsernes faglige miljø

AAU skriver i selvevalueringsrapporten at underviserkorpset i høj grad er forskningsmæssigt engageret hvilket kommer til udtryk gennem forskningsgruppen CASTOR og gennem en række eksterne samarbejdsrelationer. AAU fremhæver at uddannelsen praktiserer både undervisningsbaseret forskning og forskningsbaseret undervisning. Ud over at underviserne hver især forsker, vægtes muligheden for at inddrage ældre studerende i forskningsaktiviteter højt. AAU skriver i selvevalueringsrapporten at der på uddannelsen eksisterer en kultur hvor de studerende i vidt omfang inddrages i underviserens forskning, fx i forbindelse med dataindsamling. Ifølge selvevalueringsrapporten bidrager dette til at de studerende oplever at deres arbejde bliver taget alvorligt og har videnskabelig værdi. De studerende på AAU har en studenterorganisation ved navn Sofia som holder forskellige faglige arrangementer. Når det handler om de fysiske rammer for uddannelsen, indikerer dimittendundersøgelsen at de studerendes mulighed for grupperum kunne være bedre idet 29 % af dimittenderne i mindre grad og 19 % slet ikke var tilfredse med dette.

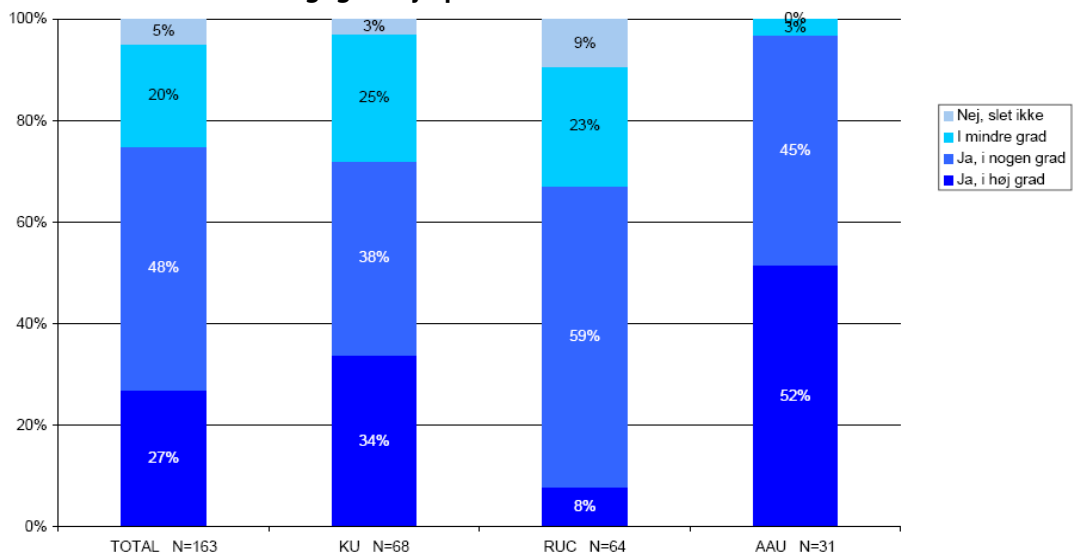
KU har udarbejdet en selvevaluering om studiemiljøet på Sociologisk Institut som bilag til selvevalueringsrapporten. Af selvevalueringen fremgår det at de studerende generelt oplever underviserne som åbne og imødekomende, men at de samtidig mener at der mangler et mere dynamisk miljø på uddannelsen med en bedre integration af studier og forskning. KU påpeger selv at der har været problemer med at det videnskabelige personale (VIP) ikke er tilstrækkeligt synligt og tilgængeligt for de studerende. I selvevalueringsrapporten foreslår KU derfor at uddannelsen på tredje studieår etablerer en introduktion til udvalgte underviseres igangværende forskning. De studerende foreslår desuden mere fleksibilitet i forhold til uddannelsens fysiske rammer, fx åbningstider om aftenen og natten i bibliotek, på læse- og specialepladser og i edb- og kopirum.

RUC er i øjeblikket midt i en omorganiseringsproces hvor nye forskergrupper er blevet nedsat med det formål at de sammensættes så forskerne er fagligt tættere på hinanden end tilfældet i den tidligere forskningsgruppe som bredt omhandlede velfærdsstat og velfærdssamfund. Selv-evalueringsrapporten peger på at der ligger et stort uudnyttet potentiale for samarbejde på tværs af forskningsgrupper, fag og institutter i RUC's kombinationsstruktur, men giver samtidig udtryk for at forskningen ofte skubbes i baggrunden når konkrete undervisningsopgaver "trænger sig på". Når det handler om muligheden for grupperum, indikerer dimittendundersøgelsen at denne mulighed kunne være bedre. 32 % af dimittenderne var således i mindre grad og 23 % slet ikke tilfredse med muligheden for grupperum (N = 60).

Det sociale miljø på RUC blev på mødet med de studerende beskrevet som stort set ikke eksisterende efter afslutningen på basisuddannelsen. Flere af de studerende fortalte at de sjældent kommer på universitetet fordi de bor i København ligesom resten af deres projektgruppe. Der var desuden flere eksempler på at vejledningen heller ikke finder sted på universitetet fordi det er nemmere for alle parter at mødes privat i København. Under besøget begrundede de studerende denne praksis med at RUC har for få grupperum, og at det derfor er sikrere at mødes privat.

Dimittendundersøgelsen spørger de studerende om deres tilfredshed med det faglige miljø på uddannelsen hvilket den næste figur illustrerer. Her fremgår det at tilfredsheden er størst på AAU, men at hovedparten af samtlige dimittender angiver at de i høj grad eller i nogen grad var tilfredse med det faglige miljø. Det skal dog bemærkes at kun 8 % af dimittenderne fra RUC angiver at de i høj grad var tilfredse med det faglige miljø på uddannelsen.

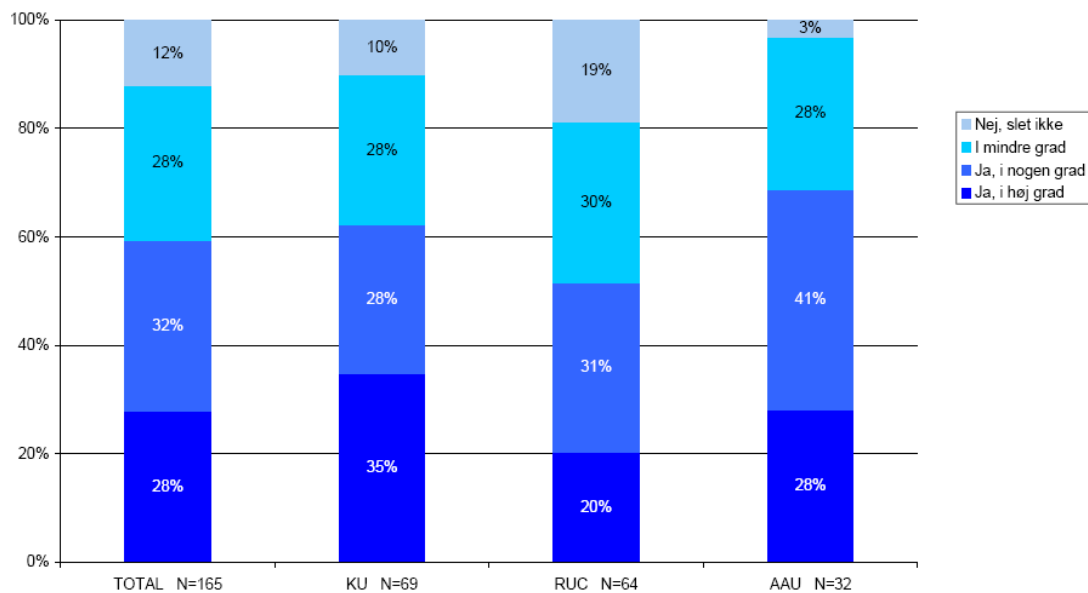
Figur 4
Var du tilfreds med det faglige miljø på uddannelsen?

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

3.9.2 Uddannelsernes sociale miljø

Når det handler om dimittendernes tilfredshed med det sociale miljø på uddannelserne, er tilfredsheden mindre udbredt hvilket fremgår af den næste figur.

Figur 5**Var du tilfreds med det sociale miljø på uddannelsen?**

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Igen er dimittenderne fra AAU de mest tilfredse idet 69 % enten i høj grad eller i nogen grad var tilfredse med det sociale miljø. Til sammenligning svarer 63 % af dimittenderne fra KU og 51 % af dimittenderne fra RUC at de i høj grad eller i nogen grad var tilfredse med det sociale miljø på deres uddannelse.

Her må det antages at flere parametre spiller ind. På RUC er de studerendes manglende tilstedeværelse på institutionen – ud over deres deltagelse i undervisningen – tilsyneladende en væsentlig faktor i forklaringen på den forholdsvis negative vurdering af det sociale miljø på uddannelsen. På samtlige tre uddannelser har det betydning at de fysiske faciliteter – fx i form af grupperum – er tilstrækkelige og tilgængelige.

KU har i forbindelse med evalueringen gennemført en undersøgelse af studiemiljøet på uddannelsen, og i selvevalueringsrapporten vægtes især tilbagemeldingerne på det sociale miljø højt. Ifølge undersøgelsen har de studerende forskellige forventninger til studiemiljøet, afhængig af om de er bachelor- eller kandidatstuderende. De bachelorstuderende skal i løbet af de første studieår orientere sig inden for nye og delvist ukendte sammenhænge – både fagligt og socialt. De

har ikke udelukkende brug for at studere, men også brug for at opleve dem selv som studerende og være en del af et både fagligt og socialt fællesskab på instituttet. Uddannelsen har for nyligt etableret en mentorordning som knytter forbindelser mellem en ældre studerende og en mindre gruppe af studerende på 1. år. På kandidatuddannelsen har mange af de studerende ikke en så stor interesse for sociale arrangementer. Mange af dem har meget erhvervsarbejde ved siden af studiet og har eventuelt etableret familie. Denne gruppe er mere interesseret i arrangementer af faglig karakter.

3.10 International udveksling

Dette afsnit omhandler de tre uddannelsers internationalisering, herunder deres samarbejde med udenlandske universiteter, udveksling af studerende gennem studieophold i udlandet og udbud af engelsksprogede kurser. De tre uddannelser er alle internationalt orienterede – i den forstand at de lægger vægt på at inddrage engelsksproget litteratur i undervisningen. Der er dog stor forskel på hvordan uddannelserne forvalter de studerendes grad af mobilitet ved at tilbyde danske studerende et udvekslingsophold i udlandet og udenlandske studerende at læse på uddannelserne.

KU udmærker sig ved at have et stort antal ind- og udrejsende studerende. Internationaliseringen er derimod meget lav på AAU og RUC. De to uddannelser har langt færre udrejsende studerende og også langt færre udenlandske studerende. Dette er især tydeligt på AAU. RUC arbejder i øjeblikket på at kunne udbyde et socialvidenskabsforløb på engelsk og har også tidligere udbudt engelsksprogede kurser, men p.t. har hverken AAU eller RUC engelsksprogede udbud. Af dimittendundersøgelsen fremgår det at 36 % af KU's dimittender har været på udvekslingsophold på et udenlandsk universitet under studieforløbet (N = 67). 20 % af RUC-dimittenderne har været på udvekslingsophold (N = 62), mens tallet er nede på 3 % for de AAU-dimittender som har deltaget i undersøgelsen (N = 29). Nedenstående tabel består af tal fra selvevalueringsrapporterne og viser antallet af ind- og udrejsende studerende på AAU, KU og RUC fra 2002 til 2005.

Tabel 13
International udveksling

	AAU				KU*				RUC**			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
Antal udrejsende studerende	2	5	5	4	37	34	39	24	10	10	10	10
Antal indrejsende studerende	0	0	0	0	107	132	188	183	5	5	5	5

Kilde: Selvevalueringsrapporter.

*Tallene fra KU er opgjort med udgangspunkt i det akademiske år og ikke i kalenderåret.

** Tallene fra RUC er cirkatal.

Som tidligere nævnt vælger forholdsvis få studerende fra AAU at læse i udlandet (jf. tabellen), også hvis der sammenlignes med andre samfundsvidenskabelige uddannelser på de øvrige universiteter. Desuden oplevede 37 % af AAU-dimittenderne slet ikke og 33 % kun i mindre grad at uddannelsen tilskyndede dem til at tage på udvekslingsophold (N = 31). Af interviewet med de studerende under besøget fremgik det ligeledes at uddannelsen generelt giver meget sparsom information om mulighederne for at tage på udvekslingsophold. AAU udbyder ingen engelsksprogede kursusaktiviteter og har ikke haft udenlandske studerende på uddannelsen i perioden 2002-05. Det skyldes delvist en mangel på ressourcer hvilket fremgik af besøget. AAU overvejer dog at udbyde engelsksprogede specialiseringsområder for at afprøve efterspørgslen blandt de studerende. AAU har desuden egne forskere på forskningsophold i udlandet og flere udenlandske gæsteforelæsere og enkelte udenlandske gæstelærere på uddannelsen. AAU har i perioden 2002-05 haft højst to lærere på forskningsophold af mindst en uges varighed ved tilsvarende uddannelser i udlandet.

Det fremgår af selvevalueringsrapporten at uddannelsen på AAU gerne vil styrke indsatsen for at få de studerende til at læse i udlandet og opnå et mere formaliseret samarbejde med udenlandske universiteter. Af besøget fremgik det ligeledes at uddannelsens ledelse er opmærksom på problemstillingen og i øjeblikket overvejer forskellige initiativer der dog alle handler om at tiltrække flere udenlandske studerende. Det er derfor vigtigt at påpege at uddannelsen også bør arbejde mere målrettet på at skabe interesse for udvekslingsophold i udlandet blandt egne studerende.

Evalueringgruppen anbefaler

- at AAU udbyder engelsksprogede kurser som kan tiltrække udenlandske studerende
 - at AAU i højere grad opfordrer de studerende til at tage på studieophold på et udenlandsk universitet og etablerer flere udvekslingsaftaler med udenlandske universiteter.
-

KU redegør grundigt for uddannelsens internationale profil i selvevalueringsrapporten og i et bilag om internationaliseringen ved Sociologisk Institut. Som det fremgår af ovenstående tabel, vælger et stort antal studerende på KU at tage på studieophold i udlandet. Gennemsnitligt drejer det sig om 33 studerende per akademisk år, og de fleste af dem er kandidatstuderende. Dertil kommer de såkaldte "free movers" som er studerende der selv arrangerer deres udvekslingsophold. Uddannelsen fremhæver at den i høj grad opfordrer de studerende til at tage på udvekslingsophold. Det stemmer godt overens med resultaterne fra dimittendundersøgelsen hvor 29 % af KU-dimittenderne i høj grad og 31 % i nogen grad oplevede at være blevet tilskyndet til at tage på udvekslingsophold (N = 69). KU har desuden indgået udvekslingsaftaler med 60 udenlandske universiteter og har et stort antal udenlandske studerende på Sociologisk Institut. Som en del af udvekslingssamarbejdet udbyder Sociologisk Institut mellem 12 og 14 engelsksprogede kurser hvert semester.

KU skriver i selvevalueringsrapporten at de har en del udenlandske gæsteforelæsere og gæstelærere på ophold på uddannelsen, og uddannelsen sender også egne forskere på forskningsophold i udlandet. I perioden 2002-05 har KU haft mellem en og fire fastansatte lærere på forskningsophold af mindst en uges varighed på tilsvarende uddannelser i udlandet. KU skriver at det lave antal skal ses i lyset af at der her har været tale om forskningsophold af en måneds og op til et års varighed.

KU's internationalisering i form af ind- og udrejsende studerende fremstår velprioriteret og gennemtænkt. Det er positivt at uddannelsen aktivt opfordrer egne studerende til at tage på udvekslingsophold og udbyder engelsksprogede kurser for at tiltrække udenlandske studerende. Dermed sikrer KU en internationalt konkurrencedygtig uddannelse.

De mange udenlandske gæstestuderende giver dog anledning til overvejelser om hvad det tilfører uddannelsen i faglig henseende. Af besøget fremgik det at de udenlandske studerendes faglige og sproglige forudsætninger ofte ikke er tilstrækkelige til at matche de danske studerendes niveau. Derved bliver de engelsksprogede kurser en form for appendikser til uddannelsen og ikke fora hvor internationale erfaringer udveksles med danske studerende. Af besøget fremgik det

imidlertid at der på uddannelsen er stor opmærksomhed omkring denne problemstilling, og KU arbejder på at sikre at gæstestuderende har et tilfredsstillende fagligt og sprogligt niveau.

KU må tilstræbe at gøre de engelsksprogede kurser attraktive for såvel danske som udenlandske studerende. Ved i højere grad at tiltrække danske studerende til de engelsksprogede kurser undgår uddannelsen at skabe sprogligt adskilte studiemiljøer og styrker derigennem mulighederne for en reel synergieffekt af internationaliseringen.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at KU fortsætter arbejdet med at sikre et højere fagligt og sprogligt niveau på de engelsksprogede kurser ved at indføre test af de udenlandske studerendes engelskkundskaber og ved at sikre at underviserne er kvalificerede til at varetage undervisningen på engelsk.

RUC skriver i selvevalueringsrapporten at uddannelsen i socialvidenskab imødekommer de studerendes ønske om at tage på udvekslingsophold på et udenlandsk universitet. Der er desuden mulighed for at de studerende kan tage på udveksling via Erasmus-programmet på Sam.Bas. Socialvidenskabsuddannelsen har tidligere indgået i samarbejdet omkring MESPA-programmet (Master of European Social Policy Analysis) – hvilket har været uddannelsens eneste tilbud til engelsksprogede studerende – men er for nylig trådt ud af samarbejdet. Uddannelsen arbejder nu i stedet på at udvikle et engelsksproget socialvidenskabsforløb. Ca. ti studerende fra socialvidenskabsuddannelsen vælger hvert år at tage på udvekslingsophold. Det fremgår imidlertid af selvevalueringsrapporten at registreringen heraf er mangelfuld. RUC kender ikke antallet af undervisere og vejledere der tager på forskningsophold i udlandet, eller antallet af udenlandske gæstelærere. Ganske få af dimittenderne fra RUC oplevede at de blev tilskyndet til at tage på udvekslingsophold på et udenlandsk universitet. 60 % af RUC-dimittenderne oplevede slet ikke at være blevet tilskyndet til det, og 32 % oplevede det kun i mindre grad (N = 64). Den forholdsvis lave grad af internationalisering må ses i lyset af RUC's særlige uddannelsesstruktur med to års basisuddannelse og kun halvandet år til hvert overbygningsfag. Det kan derfor være problematisk for de studerende at rejse væk et semester i forbindelse med udveksling når det dermed betyder at de vil være væk en tredjedel af studietiden på socialvidenskab.

Ikke desto mindre må RUC arbejde på at forbedre uddannelsens internationalisering. Uddannelsen må arbejde på at fremme udvekslingen af de studerende og samtidig sikre at de studerende får et fagligt relevant udbytte af opholdet. Denne sikring er især vigtig på socialvidenskabsstudiet grundet uddannelsens korte tidsramme. Som alternativ kunne RUC opfordre flere af de studerende til at tage på studieophold i udlandet i løbet af basisuddannelsen. Uddannelsen bør desu-

den udbyde flere kurser på engelsk. Det er i den forbindelse positivt at uddannelsen arbejder på at oprette et engelsksproget socialvidenskabsforløb som kan forbedre mulighederne for udveksling med studerende fra udenlandske universiteter.

Evalueringgruppen anbefaler

- at RUC realiserer planerne om at udbyde et engelsksproget socialvidenskabsforløb som kan tiltrække udenlandske studerende
 - at RUC i højere grad opfordrer de studerende til at tage på studieophold på et udenlandsk universitet og etablerer flere udvekslingsaftaler med udenlandske universiteter.
-

4 Kvalitetsarbejdet

Dette kapitel beskriver og vurderer uddannelsernes kvalitetsarbejde. Kapitlet er opdelt i fire afsnit hvoraf det første beskriver uddannelsernes praktiske kvalitetsarbejde. Andet afsnit diskuterer andre elementer i kvalitetsarbejdet, herunder løbende undersøgelser, mens tredje afsnit behandler uddannelsernes inddragelse af interessenter i kvalitetsarbejdet. Fjerde og sidste afsnit fokuserer på hvordan uddannelserne informerer de studerende om erhverv og beskæftigelse.

Af selvevalueringsrapporterne fremgår det at de tre uddannelser tilrettelægger kvalitetsarbejdet forskelligt. Uddannelserne er underlagt nogle overordnede institutionelle rammer for kvalitetsarbejde, herunder universiteternes kvalitetssikringsstrategier. Det gælder endvidere for dem alle at de overordnede strategier er udmøntet i universiteternes udviklingskontrakter med Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling som gælder for perioden 2006-08. Eftersom dette er en uddannelsesevaluering, vil de følgende afsnit dog udelukkende behandle kvalitetssikring af uddannelse og undervisning.

4.1 Kursusevalueringer

Et centralt element i samtlige tre uddannelsers kvalitetssikring er kursusevalueringerne. De tre uddannelser har forskellige procedurer på dette område, men der er dog også en række fælles-træk.

4.1.1 Tilrettelæggelse

AAU skriver i sin selvevalueringsrapport at de altid har haft en evalueringskultur på uddannelsen og derfor også har deltaget aktivt i universitetets arbejde med at etablere overordnede rammer for kvalitetssikring på institutionen. Et vigtigt redskab i AAU's kvalitetssikringsprogram er dialogen mellem underviserne og de studerende og de slutevalueringer som gennemføres af hvert fag på hvert semester. Tidligere blev spørgeskemaerne udleveret i papirformat, men i dag sker det i form af elektroniske spørgeskemaer i programmet SurveyXact som det er hensigten at alle uddannelser på universitetet på sigt skal anvende. Skemaerne spørger til en række forskellige temaer, herunder underviserens faglige og pædagogiske færdigheder, vejledernes kompetencer, fysiske ram-

mer mv. Derudover er der på de enkelte semestre indlagt nogle plenumtimer et par gange i løbet af semestret hvor koordinatorene drøfter forløbet og mulige ændringer med de studerende.

KU skriver at de løbende gennemfører evaluering af samtlige udbud på bachelor- og kandidatuddannelsen. Arbejdet er tilrettelagt så uddannelsen gennemfører både midtvejs- og slutevalueringer inden for hvert udbud. Midtvejsevalueringen gennemføres mundtligt og har primært til formål at evaluere den første del af undervisningsforløbet og afstemme forventningerne i forhold til den sidste del. Den næstsidste gang på kurset gennemføres der en slutevaluering på baggrund af et skriftligt spørgeskema.

RUC skriver at de løbende evaluerer undervisningen. Der sker dels gennem dialog mellem underviserne og de studerede, dels gennem systematiske slutevalueringer som gennemføres på baggrund af elektroniske spørgeskemaer.

Som det fremgår af den korte beskrivelse af de tre uddannelsers praksis, har de alle procedurer for evaluering af undervisningen. AAU og RUC lægger vægt på løbende dialog i kombination med slutevalueringer der gennemføres som elektroniske spørgeskemaundersøgelser, mens KU gennemfører en mundtlig midtvejsevaluering efterfulgt af en skriftlig slutevaluering.

Det er en god idé at uddannelserne i forbindelse med hvert undervisnings- og vejledningsforløb sikrer en mundtlig dialog mellem de studerende og underviseren. Det giver underviseren mulighed for at bruge de studerendes tilbagemeldinger til eventuelt at justere eller begrunde det igangværende undervisningsforløb og samtidig synliggøre at der følges op på de studerendes evalueringer.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at AAU og RUC indfører mundtlig midtvejsevaluering af samtlige undervisnings- og vejledningsforløb som et redskab for underviseren eller vejlederen der bruges til at justere den resterende del af undervisnings- eller vejledningsforløbet.

Som det fremgår af tabel 14, er det imidlertid ikke alle studerende der oplever at der har været gennemført en systematisk evaluering af undervisningen på uddannelsen. 49 % af dimittenderne fra RUC mener således slet ikke eller kun i mindre grad at der var systematiske evalueringer af undervisningen, mens dette kun gælder for 14 % af dimittenderne fra KU og 13 % fra AAU.

Tabel 14
Var der systematiske evalueringer af undervisningen?

	AAU	KU	RUC	I alt
Nej, slet ikke	0 %	1 %	17 %	7 %
I mindre grad	13 %	13 %	32 %	20 %
Ja, i nogen grad	28 %	41 %	35 %	36 %
Ja i høj grad	59 %	45 %	16 %	37 %
I alt	100 % (N = 32)	100 % (N = 69)	100 % (N = 63)	100 % (N = 164)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Som udgangspunkt indikerer resultatet af dimittendundersøgelsen at RUC bør skabe mere opmærksomhed omkring sin evalueringspraksis blandt de studerende. I forlængelse heraf er det dog vigtigt at understrege at de studerende under besøgene på samtlige tre uddannelser bekræftede at der gennemføres systematiske undervisningsevalueringer.

Dimittendundersøgelsen spørger også om der var systematiske evalueringer af projekt-, opgave- og specialevejledere, og som det fremgår af tabel 15, mener 83 % af dimittenderne at dette enten slet ikke eller kun i mindre grad har været tilfældet.

Tabel 15
Var der systematiske evalueringer af projekt-, opgave- og specialevejledere?

	AAU	KU	RUC	I alt
Nej, slet ikke	32 %	67 %	59 %	57 %
I mindre grad	29 %	22 %	30 %	26 %
Ja, i nogen grad	29 %	9 %	9 %	13 %
Ja i høj grad	10 %	3 %	2 %	4 %
I alt	100 % (N = 31)	100 % (N = 69)	100 % (N = 64)	100 % (N = 164)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Resultaterne blev delvist bekræftet under besøgene hvoraf det fremgik at ingen af de tre uddannelser gennemfører systematisk evaluering af specialevejledningen. Dette kan undre når det ofte er i forbindelse med specialeskrivningen at de studerende bliver forsinkede på deres studie. Evaluering af specialevejledningen og specialeprocessen kan medvirke til at uddannelserne kan arbejde mere målrettet på at undgå at de studerende bruger for lang tid på specialet.

Under besøgene blev det nævnt at det kan være vanskeligt at indføre systematisk evaluering af specialevejledningen idet den studerende sandsynligvis ikke har stor lyst til at evaluere sin vejleder

inden specialet er bedømt. Samtidig kan en eventuelt evaluering efter at specialet er bedømt, betyde at evalueringen bliver påvirket af den karakter som den studerende får for sit speciale. En mulighed er derfor at få den studerende til at evaluere vejledningen inden specialebedømmelsen og så deponere evalueringen til efter at den studerende har fået sin karakter.

Evalueringgruppen anbefaler

- at samtlige tre uddannelser indfører systematisk evaluering af specialevejledningen.

Af besøget på RUC fremgik det endvidere at de studerende ikke havde oplevet at projektvejledningen blev evalueret. Ledelsen kunne ikke genkende problemstillingen og fortalte at der var blevet foretaget systematisk evaluering af projektvejledningen de sidste par år. Ledelsen erkendte imidlertid at der pga. udskiftning i tovholderfunktionen ikke var blevet gennemført evalueringer i det foregående semester.

Det kan undre at uddannelsen eller institutionen ikke i højere grad sikrer at alle underviseres vejledning systematisk evalueres – især da uddannelsen netop profilerer sig på projektarbejdet som udgør 50 % af undervisningen. En udskiftning i tovholderfunktionen bør ikke medføre at der ikke gennemføres evalueringer i løbet af et helt semester. På mødet kom det dog frem at ledelsen har erkendt at tovholderfunktionen ikke har fungeret optimalt, og derfor har den i stedet ansat en egentlig studieleder for socialvidenskabsuddannelsen.

Evalueringgruppen anbefaler

- at RUC sikrer systematisk evaluering af projektvejledningen.

Under besøget på RUC kom det frem at uddannelsen finder det svært at evaluere projektvejledningen og samtidig sikre de studerendes anonymitet idet nogle vejledere har meget få grupper. Dette problem vil dog kunne løses som beskrevet i forbindelse med anbefalingen om evaluering af specialevejledningen.

4.1.2 Behandling og opfølgning

En vigtig del af arbejdet med kursusevalueringerne er den systematiske opfølgning på resultaterne. AAU skriver at resultaterne af slutevalueringerne indsamles af semesterkoordinatorerne som derefter udarbejder en samlet opsamling med eventuelle forslag til forbedringer der sendes til studienævnet.

På KU behandler to evalueringsmedarbejdere de udfyldte evalueringsskemaer, udarbejder en rapport for hver enkelt kursus og afleverer den samlede rapport til studienævnet. Studienævnet behandler herefter rapporten og forholder sig til eventuelle kritikpunkter. De udfyldte skemaer sendes derudover til de pågældende undervisere så også de kan bruge resultaterne til at udvikle kvaliteten af undervisningen. På RUC behandles resultaterne af evalueringerne af studienævnet og institutlederen, og derudover sendes resultaterne ligeledes til den enkelte underviser så vedkommende kan anvende tilbagemeldingerne i forbindelse med planlægningen af det næste undervisningsforløb.

Samtlige tre uddannelser skriver at de gennemfører en systematisk behandling af kursusevalueringerne, og de skriver derudover at der er mange eksempler på at evalueringerne har medført konkrete ændringer og forbedringer af uddannelsen. Men ét er at uddannelserne behandler evalueringerne, noget andet er hvordan de studerende efterfølgende bliver informeret om hvilke resultater der vil blive fulgt op på.

Som det fremgår af tabel 16, oplevede 36 % af alle dimittenderne slet ikke at der skete en konkret opfølgning på kursusevalueringerne. Bedst ser det ud på AAU hvor 75 % af dimittenderne i nogen eller i høj grad oplevede at der blev fulgt op på resultaterne, mens billedet ser knap så godt ud for KU og RUC hvor kun henholdsvis 18 % og 10 % af dimittenderne oplevede at der blev fulgt op på resultaterne. Dette blev bekræftet under besøgene. De studerende på KU og RUC vidste ikke om der blev fulgt op på evalueringerne, mens de studerende på AAU fortalte at de synes underviserne og studieledelsen var gode til at informere om uddannelsens opfølgning på evalueringerne.

Tabel 16**Oplevede du, at der skete konkrete opfølgninger på resultater af evalueringer?**

	AAU	KU	RUC	I alt
Nej, slet ikke	3 %	38 %	51 %	36 %
I mindre grad	22 %	43 %	40 %	38 %
Ja, i nogen grad	41 %	14 %	10 %	18 %
Ja i høj grad	34 %	4 %	0 %	9 %
I alt	100 % (N = 32)	100 % (N = 69)	100 % (N = 63)	100 % (N = 164)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Af selvevalueringsrapporterne fremgår det at de studerende på samtlige tre uddannelser primært bliver orienteret om opfølgningen gennem deres repræsentant i studienævnet. Herudover lægger AAU vægt på løbende at orientere de studerende via e-mails fra studieledelsen/studiesekretariatet, og dette ekstra informationstiltag er måske grunden til at dimittenderne fra AAU i langt højere grad end dimittenderne fra de andre institutioner oplever at være blevet orienteret om opfølgningen på evalueringens resultater. Samtidig er de studerendes grupperum og undervisernes kontorer på AAU placeret ved siden af hinanden hvilket gør det nemt for underviserne og de studerende at tale med hinanden og løbende diskutere eventuelle problemer mv.

Både RUC og KU gør eksplicit opmærksom på at problemet med at de studerende ikke tror der bliver fulgt op på deres evalueringer, delvist skyldes at de gennemføres i slutningen af semestret og derfor primært kommer det næste hold til gode. Det er selvfølgelig et reelt problem, men det burde kunne løses ved generelt at orientere de studerende bedre om den konkrete opfølgning. Faren ved at de studerende ikke er orienteret om hvordan der bliver fulgt op på resultaterne af kursusevalueringerne, er at kursusevalueringernes svarprocent bliver lavere fordi de studerende ikke vil bruge tid på evaluering af undervisningen hvis de ikke tror der følges op på resultaterne.

Det er vigtigt at de studerende løbende bliver orienteret om hvordan uddannelsen vil følge op på resultaterne af kursusevalueringerne. Det handler ikke om at sætte fokus på enkelte undervisere eller at offentliggøre personfølsomme oplysninger, men det handler om at gøre de studerende opmærksomme på at der bliver fulgt op på resultaterne, og at det derfor kan betale sig at deltage i evalueringerne. Ledelsen på uddannelsen kunne fx udarbejde kortfattede opsummeringer af evalueringerne og informere om de generelle linjer i opfølgningen.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at KU og RUC gør mere for at orientere de studerende om hvordan uddannelsen følger op på resultaterne af evalueringerne.

4.1.3 Anvendelighed og relevans

Samtlige tre uddannelser nævner at kursusevalueringerne kan have karakter af tilfredshedsmålninger, og at det derfor er vigtigt at overveje hvad evalueringerne vil undersøge, og hvad de kan bruges til. Af selvevalueringsrapporterne fremgår det at samtlige tre uddannelser er opmærksomme på disse problemstillinger og løbende arbejder på at forbedre kursusevalueringerne.

Fx nævner AAU at uddannelsen har forholdt sig konstruktivt kritisk til universitetets meget standardiserede spørgeskema og valgt at supplere dette med flere uddannelsesspecifikke spørgsmål for i højere grad at tage højde for studiespecifikke forskelle og dermed sikre en større anvendelighed af kursusevalueringerne. Også KU skriver at uddannelsen – som led i løbende justeringer af evalueringsprocedurerne – nu udarbejder specifikke evalueringsskemaer til hvert enkelt kursus.

RUC skriver at den form for evaluering som uddannelsen gennemfører på nuværende tidspunkt, er utilstrækkelig – set fra et læringssynspunkt – idet der mere er tale om evaluering af undervisere end undervisningen. RUC mener derfor at det i fremtiden vil være hensigtsmæssigt at gøre evalueringerne mere procesorienteret, men skriver endvidere at der kun i begrænset omfang er fulgt op på de forskellige forsøg på at forbedre undervisningsevalueringerne grundet udskiftning i tovholderfunktionen.

Det er positivt at uddannelserne forholder sig konstruktivt kritisk til kursusevalueringernes indhold og løbende arbejder på at justere evalueringskoncepterne så de bliver så anvendelige som muligt. Samtidigt er det vigtigt at uddannelserne fortsat tager evalueringerne seriøst og bliver ved med at bruge den nødvendige tid på dem eftersom kursusevalueringerne er et centralt redskab til at kvalitetssikre og udvikle uddannelsen og undervisningen.

4.2 Andre elementer i kvalitetsarbejdet

Kursusevalueringerne er et vigtigt element i uddannelsernes kvalitetsarbejde, men uddannelserne anvender også en række andre redskaber.

AAU nævner i sin selvevalueringsrapport at uddannelsen i 2003 på eget initiativ gennemførte en selvevaluering som medførte at uddannelsen iværksatte en række initiativer som opfølgning på

selvevalueringen. Baggrunden for selvevalueringen var at uddannelsen på det tidspunkt havde eksisteret i fem år hvorfor det var interessant at undersøge om den levede op til sine målsætninger, og på hvilke områder den fortsat kunne forbedres. Selvevalueringen omhandlede bl.a. områder som forskningsbaseret undervisning, it- og sekretariatsressourcer, opbygningen af uddannelsen, kvalitetssikring og internationalisering. Ud over selvevalueringsrapporten har studienævnet for nyligt gennemført en kandidatundersøgelse for at afdække problemfelter og udviklingsmuligheder.

KU har gennemført en lang række mindre undersøgelser af internationalisering, forskning, studiefaciliteter mv. Baggrunden for alle disse mindre undersøgelser har været at KU ønskede at kvalificere sin selvevalueringsrapport. Herudover har uddannelsen holdt en institutdag hvor både studerede og undervisere deltog og diskuterede undervisningsplanlægning, fagudbud, forskning studiemiljø mv. Uddannelsen skriver endvidere at forventningen er at institutdagen skal være en årlig tilbagevendende begivenhed. Endelig har KU i 2006 gennemført en kandidatundersøgelse for bl.a. at afdække kandidaternes jobsituation.

RUC har i 2002 publiceret en aftagerundersøgelse for samtlige kandidater fra RUC. Undersøgelsen inkluderer dog ikke kandidater med en uddannelse i socialvidenskab da uddannelsen dengang ikke blev betragtet som et selvstændigt fag. RUC skriver at uddannelsen er bevidst om at den har brug for mere detaljerede og ajourførte oplysninger om aftagermulighederne. I fremtiden vil der derfor blive gennemført kandidatundersøgelser hvert femte år hvori aftagermulighederne for specifikke fagkombinationer vil indgå. Da socialvidenskab nu har fået sin egen studieordning, vil faget fremover indgå som en del af undersøgelsen af specifikke fagkombinationer.

Derudover fremhæver samtlige uddannelser at de løbende opfordrer de studerende til at henvende sig til studieledelsen hvis der opstår problemer, og det bevirker at mange sager tages i opløbet og dermed ikke får mulighed for at udvikle sig.

Det er positivt at uddannelserne løbende iværksætter bl.a. undersøgelser for at kvalitetsudvikle uddannelserne. AAU's initiativ til at udarbejde en selvevalueringsrapport fem år efter etableringen af uddannelsen skal især fremhæves idet det vidner om en stærk kvalitetskultur på uddannelsen.

4.3 Inddragelse af interessenter i kvalitetsarbejdet

De tre uddannelser inddrager i forskelligt omfang interessenter i kvalitetsarbejdet. Samtlige tre uddannelser har fx som tidligere nævnt gennemført kandidatundersøgelser, og derudover nævner de alle samarbejdet med og tilbagemeldingerne fra censorkorpset som vigtige elementer i deres kvalitetsarbejde.

Selvevalueringsrapporterne nævner endvidere aftagerpaneler som et fokuspunkt for uddannelsernes fremtidige kvalitetsarbejde, men det fremgår tydeligt at uddannelserne er på forskellige udviklingsstadier i relation til dette område.

AAU nedsatte i 2006 et sociologiaftagerpanel bestående af eksterne samarbejdspartnere, censorer og mulige aftagere af færdiguddannede kandidater. Uddannelsen forventer at sende interessenterne et spørgeskema en gang årligt for at få deres input til udviklingen af undervisningen. De havde også indledningsvis et ønske om at invitere panelet på et årligt institutionsbesøg, men er nu gået bort fra idéen grundet begrænsede ressourcer. KU har endnu ikke etableret et aftagerpanel, men det fremgår af selvevalueringsrapporterne at rektor har udmeldt at alle uddannelser skal have aftagerpaneler, og uddannelsen forventer derfor at det er på plads i begyndelsen af 2007. Socialvidenskabsuddannelsen på RUC har heller ikke et aftagerpanel, men uddannelsen skriver at de i øjeblikket har taget idéen op til videre overvejelse.

Aftagerpaneler kan sikre systematiske og vigtige input fra arbejdsmarkedet til de uddannelsesansvarlige med henblik på fortsat udvikling af uddannelsen. Herudover kan et sådant panel være med til at skabe mere synlighed omkring uddannelsen og dens særlige profil på arbejdsmarkedet hvilket igen kommer uddannelsen – og ikke mindst de studerende – til gode. Oprettelsen af uddannelsesspecifikke aftagerpaneler er derfor en god idé og bør være en naturlig del af uddannelsens løbende kvalitetssikring.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at RUC etablerer et aftagerpanel for socialvidenskabsuddannelsen.

Derudover nævner både AAU og KU at de gennemfører minikonferencer hvor de inviterer både tidligere og nuværende studerende, undervisere og aftagere mfl. for at diskutere uddannelsens indhold og bl.a. få aftagernes bud på eventuelle justeringer. Konferencen bidrager derudover til at skabe netværk mellem de forskellige parter. Minikonferencerne er et rigtigt godt initiativ som bidrager til at sætte fokus på udviklingen i uddannelsen og til at vise potentielle aftagere hvilke kompetencer de færdige kandidater har opnået. Minikonferencerne er også et godt supplement til aftagerpanelerne idet aftagerne i forbindelse med konferencen kommer i dialog med de studerende og færdige kandidater.

Endelig nævner uddannelserne praktikken som en oplagt mulighed for eksterne interessenters vurdering af uddannelsen og bud på hvad der med fordel kunne forbedres. På besøgene blev det flere gange nævnt at uddannelserne løbende får tilbagemeldinger på praktikanternes kompeten-

cer fra de forskellige praktiksteder, men uddannelserne spørger ikke systematisk praktikstederne om dette. Sociologiuddannelserne og socialvidenskabsuddannelsen vægter praktikken højt, og derfor virker det oplagt at stille krav til praktikstederne om at de skal vurdere praktikantens kompetencer på en række områder. En sådan systematisk tilbagemelding vil kunne bidrage yderligere til udviklingen af uddannelserne.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at samtlige tre uddannelser stiller krav til praktikstederne om at de – som led i den studerendes praktikophold – indgår i en systematisk dialog med uddannelsen for at styrke og medvirke til arbejdet med at kvalitetssikre og udvikle uddannelserne.

4.4 Erhvervsvejledning

Et vigtigt element i uddannelsernes kvalitetsarbejde er at sikre at arbejdsmarkedet har behov for de kompetencer som de studerende tilegner sig i løbet af uddannelsen. Som det fremgår af afsnit 4.3, er uddannelserne i gang med at sikre dette forhold ved bl.a. at etablere aftagerpaneler. Det er imidlertid lige så vigtigt at de studerende bliver orienteret om hvad de kan bruge deres uddannelse til, og hvordan de eventuelt skal tone deres uddannelse hvis de ønsker beskæftigelse inden for særlige sektorer eller brancher. Uddannelserne varetager denne opgave forskelligt hvilket fremgår af det følgende.

Af AAU's selvevalueringsrapport fremgår det at uddannelsen gennemfører flere forskellige initiativer for at informere de studerende om arbejdsmarkedet. Universitetet nævner bl.a. at studievejledningen jævnligt holder arrangementer med dette formål. Derudover gennemfører uddannelsen en årlig minikonference som bl.a. indeholder en workshop om arbejdsmarkedet, og endelig holder studenterorganisationen Sofia også erhvervsarrangementer. Derudover fremgår det at de studerende skal sammensætte et studieprogram for deres kandidatuddannelse i begyndelsen af 7. semester. I den forbindelse orienteres de om hvilke job de forskellige specialiseringslinjer retter sig mod. Det er positivt at de studerende på den måde informeres om deres beskæftigelsesmuligheder på arbejdsmarkedet, men de studerende under besøget som havde sammensat deres studieprogram for kandidatuddannelsen, efterlyste imidlertid et større fokus på erhvervsvejledning i løbet af studiet.

KU skriver at de studerende bl.a. igennem praktik får viden om arbejdsmarkedet. Herudover holder uddannelsen årligt et arbejdsgivertræf hvor de studerende informeres om hvilke kompetencer der efterspørges på arbejdsmarkedet. Endelig nævner universitetet at uddannelsen i samarbejde

med DJØF (Danmarks Jurist- og Økonomforbund) holder "næsten kandidat-arrangementer" som ligeledes har til formål at formidle konkret viden til de studerende om arbejdsmarkedet. KU skriver dog også at der ikke er tvivl om at området skal opprioriteres – bl.a. kunne der med fordel ansættes en egentlig fuldtidsansat studievejleder. Uddannelsen stiller endvidere en række forslag til hvordan arbejdsmarkedsorienteringen kan styrkes, bl.a. ved at specialiseringslinjerne i højere grad bliver erhvervsorienteret og fungerer som faglige fora for de studerende. Det er også positivt at KU på fakultetsniveau drøfter en opprioritering af erhvervsvejledningen.

RUC skriver at der er oprettet en fælles enhed for studie- og erhvervsvejledning på institutionsniveau som orienterer de studerende om arbejdsmarkedet. Herudover støtter instituttet diverse arrangementer som har til formål at orientere socialvidenskabsstuderende om arbejdsmarkedet, herunder virksomhedsbesøg. Af RUC's selvevalueringsrapport fremgår det at uddannelsen er bevidst om at de studerende har brug for mere detaljerede og ajourførte oplysninger om aftagemulighederne. Det er derfor positivt at RUC i fremtiden vil gennemføre kandidatundersøgelser hvert femte år hvori aftagemuligheder for specifikke fagkombinationer vil indgå, men uddannelsen bør dog overveje om det er tilstrækkeligt ofte. Indsamling af viden om arbejdsmarkedet vil dog ikke nødvendigvis afhjælpe problemet med at de studerende ikke er orienteret om arbejdsmarkedet. Her er der bl.a. behov for målrettede initiativer fra studie- og erhvervsvejledningens side.

Tabel 17

Hvor tilfreds var du med den orientering om arbejdsmarkedet som du fik?

	AAU	KU	RUC	I alt
Meget tilfreds	0 %	5 %	2 %	3 %
Temmelig tilfreds	46 %	22 %	18 %	24 %
Mindre tilfreds	46 %	51 %	50 %	50 %
Utilfreds	8 %	22 %	30 %	23 %
I alt	100 % (N = 24)	100 % (N = 55)	100 % (N = 56)	100 % (N = 135)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Dokumentationen peger på at erhvervsvejledningen bør opprioriteres på samtlige tre uddannelser. Af dimittendundersøgelsen fremgår det således at 73 % af samtlige dimittender var mindre tilfredse eller utilfredse med den orientering om arbejdsmarkedet som de fik på uddannelsen. Selvom uddannelserne nævner flere tiltag, står det klart at de bør gøre mere for at orientere de studerende om erhverv og beskæftigelse.

Det er selvfølgelig vigtigt at de studerende har adgang til en studievejleder som kan informere dem om bl.a. beskæftigelsesmuligheder, men uddannelserne bør også i højere grad indføre ar-

bejdsmarkedsorientering løbende i undervisningen, fx gennem cases og undervisningsmateriale. Det er en god idé at de studerende forholdsvis tidligt i deres uddannelsesforløb bliver orienteret om hvilke fag og specialiseringslinjer der retter sig mod hvilke sektorer og brancher – ligesom det er tilfældet på AAU hvor de studerende på 7. semester udarbejder et studieprogram for kandidatuddannelsen. Gæsteforelæsere og besøg på forskellige typer af arbejdspladser som beskæftiger sociologer, er en anden måde at give de studerende indsigt i de mange forskellige beskæftigelsesmuligheder. Endelig kan uddannelserne anvende de studerendes praktikerfaringer mere proaktivt, fx ved at holde et praktikseminar hvor de studerende kan fortælle om deres ophold, arbejdsopgaver og erfaringer.

Afslutningsvis må det understreges at de studerende selv har ansvar for at opsøge information om beskæftigelse og erhverv.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at uddannelserne sikrer at de studerende løbende informeres om erhverv og beskæftigelse.

5 Gennemførelse og frafald

Indledningsvis beskriver dette kapitel hvordan uddannelserne indsamler information om gennemførelse og frafald. Dernæst beskriver kapitlet de konkrete gennemførelsestider og frafald for de tre uddannelser, og afslutningsvis diskuteres årsagerne bag dette og uddannelsernes forskellige tiltag for at mindske frafaldet og forkorte gennemførelsestiderne.

5.1 Indsamling af information om gennemførelse og frafald

I selvevalueringsrapporterne er uddannelserne blevet bedt om at gøre rede for hvordan de indsamler, analyserer og anvender information om gennemførelse og frafald med henblik på at forbedre beslutningsgrundlaget for styring af uddannelsen. Det fremgår at uddannelserne har forskellig praksis på området, men samtidig er der dog en række lighedspunkter.

AAU skriver at fakultetet årligt indsamler oplysninger om gennemførelse og frafald. Oplysningerne tilgår herefter studienævnet som behandler oplysningerne såfremt der er problemer. KU skriver at uddannelsen ikke tidligere systematisk har fremskaffet nøgletal for gennemførelse og frafald på samtlige årgange. Uddannelsen har dog på egen hånd indsamlet oplysninger om udvalgte årgange. KU skriver dog at der nu er udviklet lokale værktøjer så disse nøgletal fremover vil blive fremskaffet løbende.

På RUC gennemfører Uddannelses- og Forskningsafdelingen forløbsundersøgelser af de studerendes studiestatus, baggrund for at læse på RUC, tilfredshed med studiet mv. Undersøgelserne baserer sig primært på spørgeskemaundersøgelser. Herudover fremgår det at det studieadministrative system registrerer oplysninger om den studerendes studieforløb, herunder eksamensresultater, valg af overbygningsfag mv. Det fremgår imidlertid også af selvevalueringsrapporten at der ikke foreligger nøgletal på RUC for gennemførelse og frafald inden for forskellige fagkombinationer med socialvidenskab.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at RUC systematisk indsamler nøgletal for gennemførelse og frafald inden for forskellige fagkombinationer med socialvidenskab så uddannelsen får bedre mulighed for at sætte målrettet ind i forbindelse med årsagerne til studietidsforlængelse og frafald
- at KU anvender de nyudviklede redskaber til indsamling af information om gennemførelse og frafald så uddannelsen får bedre mulighed for at sætte målrettet ind i forbindelse med årsagerne til studietidsforlængelse og frafald.

Uddannelserne er også blevet spurgt om hvorvidt de har formuleret mål for gennemførelsestider og frafald for bachelor- og kandidatuddannelsen. Hverken AAU eller KU har udarbejdet konkrete mål for dette. AAU skriver dog at sådanne kvantitative mål er på vej på fakultetsniveau, mens KU skriver at de på baggrund af evalueringen vil overveje at formulere sådanne mål. RUC har imidlertid formuleret mål for de realiserede gennemsnitlige gennemførelsestider på kandidatuddannelserne målt på faglige hovedområder. Målene fremgår af universitetets udviklingskontrakt og er formuleret for samtlige samfundsvidenskabelige kandidatuddannelser.

Det er positivt at RUC har formuleret mål for de gennemsnitlige gennemførelsestider på de samfundsvidenskabelige kandidatuddannelser, men institutionen kunne med fordel gøre det samme på bacheloruddannelsen og formulere mål for frafaldet på både bachelor- og kandidatuddannelsen. Det er også positivt at AAU er i gang med at formulere sådanne mål. Som tidligere nævnt har KU ikke udarbejdet mål, men overvejer dog at gøre det. Generelt gælder dog at der er tale om mål på et overordnet niveau. I stedet kunne uddannelserne med fordel definere egne mål for gennemførelse og frafald på bachelor- og kandidatuddannelsen og gøre mere for at afdække årsagerne til studietidsforlængelse og frafald.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at AAU, KU og RUC fastsætter mål for frafald og gennemførelsestider på bachelor- og kandidatuddannelsen i sociologi (og socialvidenskab) for på den måde at vise uddannelsens interesser hvad der betragtes som et acceptabelt frafald og som acceptable gennemførelsestider.
 - at AAU, KU og RUC systematisk og løbende afdækker årsagerne til frafald og studietidsforlængelse.
-

5.2 Gennemførelse og frafald på de tre uddannelser

Gennemførelsestider og frafald varierer fra uddannelse til uddannelse, og der er også stor forskel på bachelor- og kandidatuddannelserne. I det følgende rettes fokus først mod bacheloruddannelserne og derefter mod kandidatuddannelserne. Uddannelserne er blevet bedt om at indsende studieforløbsoplysninger for henholdsvis optaget på bacheloruddannelsen i 2000 og 2001 og optaget for kandidatuddannelserne i 2001 og 2002. Der kan være stor variation i gennemførelsestiderne og frafaldet på forskellige årgange, og det er derfor vigtigt at understrege at dette afsnit udelukkende bygger på oplysninger fra de nævnte årgange.

Det er endvidere vigtigt at understrege at der med gennemførelsestiderne i dette kapitel er korri-
geret for frafaldet for at få et så præcist billede som muligt.

5.2.1 Bacheloruddannelserne

Dette afsnit ser nærmere på frafaldet og gennemførelsestiderne på de tre bacheloruddannelser.

Frafald

På både KU og AAU falder en forholdsvis stor andel af de studerende fra undervejs på studiet. For KU's vedkommende gælder det 20 % af de studerende der blev optaget i 2000, mens det gælder 40 % af studerende optaget i 2001. På AAU drejer det sig om henholdsvis 38 % og 34 % af studerende fra de to årgange i den nævnte rækkefølge. Frafaldet på RUC er lavere end på de to andre uddannelser. Dog er det vigtigt at understrege at tabel 18 ikke inkluderer det frafald af studerende som finder sted på det toårige basisstudium. RUC angiver selv at frafaldet på basisuddannelsen ligger på omkring 15 %.

Tabel 18
Frafald på bacheloruddannelsen for optaget 2000 og 2001

	AAU		KU		RUC	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Antal optagne per 1. oktober	63	76	70	72	142	149
Frafald,	24	26	14	29	26	14
dvs. antal studerende der ikke blev bachelorer og ikke længere var indskrevet på uddannelsen efter normeret tid + 2 år	(38 %)	(34 %)	(20 %)	(40 %)	(18 %)	(9 %)
					**	**

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

* Statustidspunktet for KU er 1. oktober og ikke juni som ved de andre to uddannelser.

** Antal optagne for RUC inkluderer ikke det antal studerende som falder fra på basisstudiet. Frafaldet på basisstudiet angives til ca. 15 %. RUC har ikke oplyst hvor mange studerende der fortsat var indskrevet uden at have opnået kandidatgraden efter normeret tid + to år. Derfor er det ikke muligt at vide om de studerende reelt er faldet fra, eller om de stadig er indskrevet på uddannelsen.

AAU erkender i sin selvevalueringsrapport at frafaldet er for stort på bacheloruddannelsen. AAU kender ikke de direkte årsager til dette, men vil undersøge det nærmere. Dog har uddannelsen mistanke om at frafaldet primært finder sted i forbindelse med overgangen fra basisstudiet til 3. semester, og skriver at de høje faglige krav på 3. semester kan medvirke til at skabe en chok-effekt som resulterer i at de studerende falder fra. Derudover skriver de at bl.a. studieskift kan være en af forklaringerne på de studerende frafald.

KU skriver at uddannelsen – i forbindelse med denne evaluering – har undersøgt frafaldet for samtlige årgange siden 1994. Undersøgelsen viste at resultaterne fra årgangene 2000 og 2001 skiller sig ud. 2000 er året med det laveste frafald af studerende, mens året 2001 rummer den højeste frafaldsprocent. Generelt ligger frafaldet på omkring 30 %. KU erkender at frafaldet er alt for stort – især set i lyset af at der ikke er frit optag på uddannelsen, og at 75 % af de studerende indskrives med meget høje karaktergennemsnit. KU mener at det kan skyldes at mange af de indskrevne studerende aldrig dukker op på uddannelsen eller skifter til andre studier. Endelig påpeger universitetet at undervisningen i kvantitativ metode på 1. semester stiller høje krav til de studerendes matematikforudsætninger, og det kan muligvis komme som en overraskelse for nogle af de studerende. Uddannelsen skriver dog at den ikke har nogen velbegrundede antagelser om hvad frafaldet skyldes, og derfor har iværksat en analyse af problemet.

RUC kommenterer ikke frafaldet af studerende i sin selvevalueringsrapport, men skriver at RUC generelt har et lavere frafald af samfundsvidenskabelige bachelorer end de andre danske universiteter.

Frafaldet på bacheloruddannelserne som fremgår af tabel 18, bør give især KU og AAU stof til eftertanke. AAU nævner bl.a. chokeffekten fra basisstudiet til sociologistudiet som en mulig årsag til frafaldet. Dette indikerer at det faglige niveau på basisstudiet ikke er tilstrækkelig højt – en antagelse som blev bekræftet af de studerende under besøget. Som tidligere nævnt har både AAU og KU iværksat undersøgelser for at finde årsagerne til frafaldet. Det er positivt og nødvendigt at sådanne initiativer bliver iværksat, men det er samtidig vigtigt at monitorere de enkelte studerendes studieforløb så uddannelserne kan finde ud af præcis hvornår de studerende falder fra. En viden om hvornår og hvorfor de studerende falder fra studiet, vil gøre uddannelserne i stand til at sætte målet ind på området og dermed mindske frafaldet mest muligt.

Gennemførelsestider

Af tabel 19 nedenfor fremgår det at AAU har den største andel af studerende som gennemførte deres bacheloruddannelse på normeret tid. Af de studerende som blev optaget i 2000, gennemførte 92 % på normeret tid, mens dette gjorde sig gældende for hele 96 % af studerende optaget i 2001. Dårligst ser det ud på KU hvor 61 % af de studerende som blev optaget i 2000, gennemførte på normeret tid, mens dette kun gjorde sig gældende for 51 % af de studerende som blev optaget i 2001. På RUC gennemførte henholdsvis 86 % og 87 % af de studerende på normeret tid på de to årgange i den nævnte rækkefølge. Tabellen viser dog også at en forholdsvis stor andel af de studerende på KU har gennemført deres bacheloruddannelse på normeret tid + et år.

Tabel 19

Gennemførelsestider på bacheloruddannelsen for optaget 2000 og 2001 fratrukket frafald

	AAU		KU		RUC	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Antal optagne per 1. oktober fratrukket frafald	39	50	56	43	116	135
Antal der havde gennemført på normeret tid*	36 (92 %)	48 (96 %)	34 (61 %)	22 (51 %)	100 (86 %)	117 (87 %)
Antal der havde gennemført på normeret tid +1 år	38 (97 %)	50 (100 %)	43 (77 %)	39 (91 %)	112 (97 %)	132 (98 %)
Antal der havde gennemført på normeret tid + 2 år**	38 (97 %)	0 (100 %)	46 (82 %)	40 (93 %)	116 (100 %)	135 (100 %)

Fortsættes næste side ...

	AAU		KU		RUC	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Antal der fortsat var indskrevet efter normeret tid + 2 år uden at have opnået bachelorgraden	1	0	10	3	0	0
	(3 %)	(0 %)	(18 %)	(7 %)	(0 %)	(0 %)

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

* Statustidspunktet for KU er 1. oktober og ikke juni som for de andre to uddannelser.

**RUC har ikke differentieret mellem antallet af studerende der fortsat var indskrevet efter normeret tid + to år, og antallet af studerende der var faldet fra.

Som det fremgår af tabellen, har langt hovedparten af de studerende fra AAU og RUC som ikke falder fra undervejs, gennemført deres bacheloruddannelse på normeret tid + to år. Lidt anderledes ser det dog ud for KU hvor hele 18 % af de optagne i 2000 stadig var indskrevet efter normeret tid + to år uden at have opnået bachelorgraden.

AAU skriver i selvevalueringsrapporten at baggrunden for at enkelte studerende bliver forsinket, sandsynligvis skyldes barselsorlov og sygdom. KU skriver at gennemførelsestiderne for samtlige årgange siden 1994 også er blevet undersøgt i forbindelse med denne evaluering, og giver endvidere udtryk for at gennemførelsestiderne ikke er alarmerende. RUC udtrykker stor tilfredshed med at så mange studerende gennemfører på normeret tid.

Det er positivt at så mange studerende på AAU og RUC gennemfører på normeret tid, og det skyldes sandsynligvis at de studerende – pga. uddannelsernes tilrettelæggelse der har fokus på projektarbejde – følges igennem uddannelsen. KU har langt færre studerende som gennemfører på normeret tid, og bør undersøge baggrunden for dette – hvilket uddannelsen dog også lægger op til i sin selvevalueringsrapport.

5.2.2 Kandidatuddannelserne

Dette afsnit ser nærmere på frafaldet og gennemførelsestiderne på de tre kandidatuddannelser.

Frafald

Frafaldet fordeler sig anderledes på kandidatuddannelserne end på bacheloruddannelserne. På KU var der slet intet frafald af studerende optaget i 2002, mens en enkelt af de studerende der blev optaget i 2001, faldt fra undervejs – hvilket svarer til 3 %. På AAU er frafaldet på kandidatuddannelsen ligeledes væsentlig lavere end på bacheloruddannelsen. Henholdsvis 24 % og 26 % af de studerende som blev optaget i 2001 og 2002, er faldet fra. På RUC er frafaldstallene fra 2001 og 2002 henholdsvis 23 % og 19 %.

Tabel 20
Frafald på kandidatuddannelsen for optaget 2001 og 2002

	AAU		KU		RUC	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Antal optagne per 1. oktober.	37	42	37	52	117	127
Frafald, dvs. antal studerende der ikke blev kandidater, og ikke længere var indskrevet på uddannelsen efter normeret tid + 2 år	9 (24 %)	11 (26 %)	1 (3 %)	0 (0 %)	27 (23 %)	24 (19 %)

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

* Statustidspunktet for KU er 1. oktober og ikke juni som for de andre to uddannelser.

Gennemførelsestider

Det generelle billede af gennemførelsestiderne på kandidatuddannelserne er at kun meget få studerende gennemfører uddannelsen på normeret tid. RUC har den største andel af studerende der gennemfører på normeret tid – henholdsvis 20 % og 15 % i 2001 og 2002. På KU gennemførte kun 11 % og 13 % af de studerende der blev optaget i henholdsvis 2001 og 2002, på normeret tid. Værst ser det dog ud på AAU hvor ingen studerende på de to årgange gennemførte studiet på normeret tid.

Generelt får mange af de studerende først deres kandidateksamen tre til fire år efter at de blev optaget på kandidatuddannelsen. Det er endvidere interessant at bemærke at 29 % af de studerende der blev optaget på kandidatuddannelsen på AAU i 2001, stadig var indskrevet fire år efter uden at have opnået kandidatgraden, mens det samme gjorde sig gældende for 22 % af de studerende på KU.

Tabel 21
Gennemførelsestider på kandidatuddannelsen for optaget 2001 og 2002 fratrukket frafald

	AAU		KU		RUC	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Antal optagne per 1. oktober fratrukket frafald	28	31	36	52	55	60
Antal der havde gennemført på normeret tid*	0 (0 %)	0 (0 %)	4 (11 %)	7 (13 %)	11 (20 %)	9 (15 %)

Fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

	AAU		KU		RUC	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Antal der havde gennemført på normeret tid + 1 år	13 (46 %)	8 (26 %)	18 (50 %)	30 (58 %)	29 (53 %)	28 (47 %)
Antal der havde gennemført på normeret tid + 2 år	20 (71 %)	27 (87 %)	28 (78 %)	40 (77 %)	55 (100 %)	60 (100 %)
Antal der fortsat var indskrevet efter normeret tid + 2 år uden at have opnået kandidatgraden	8 (29 %)	4 (13 %)	8 (22 %)	12 (23 %)	0 (0 %)	0 (0 %)

Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

*Statustidspunktet for KU er 1. oktober og ikke juni som ved de andre to uddannelser.

** RUC har ikke differentieret mellem antallet af studerende der fortsat var indskrevet efter normeret tid + to år, og antallet af studerende der var faldet fra.

AAU erkender at det er utilfredsstillende at ingen af de studerende på de to årgange har gennemført uddannelsen på normeret tid. Derudover hæfter uddannelsen sig ved at gennemførelsestiderne generelt er længere på kandidatstudiet end på bacheloruddannelsen, og mener at det primært skyldes at de studerende er lang tid om at skrive speciale. For at kunne løse problemet med de lange gennemførelsestider er uddannelsen begyndt at monitorere de studerendes studieaktiviteter på kandidatuddannelsen, og herudover har den reduceret varigheden af specialevejledningen så de studerende kun kan få vejledning i et år.

Også KU fremhæver de lange gennemførelsestider som et problem i sin selvevalueringsrapport og skriver at uddannelsens kandidatundersøgelse har afdækket nogle af forklaringerne. En af forklaringerne er at der er en meget skæv kønsfordeling på sociologiuddannelsen (jf. afsnit 3.2.1), og at mange af de kvindelige studerende får børn i løbet af kandidatuddannelsen. En anden forklaring er at hovedparten af de studerende har krævende studiejob som tager meget af deres tid. Endelig fremhæves specialeprocessen som et studietidsforlængende element for mange. Disse forklaringer blev også ekspliciteret under besøget. KU nævner at flere initiativer der skal modvirke de lange gennemførelsestider – herunder specialekontrakter og særlige tilbud til forsinkede specialeskrivere fra Pædagogisk Center – allerede er iværksat.

Også RUC erkender i sin selvevalueringsrapport at de lange gennemførelsestider er et problem. Uddannelsen er ikke direkte bevidst om hvad årsagerne er, men fremhæver elementer som erhvervsarbejde, studieskift, orlov mv. RUC nævner også at den særlige struktur kan gøre det vanskeligt for nogle studerende at orientere sig, ligesom specialeskrivningen bliver forsinket for nogle

af de studerende. Endelig kan en væsentlig del af forklaringen være at de studerende ikke får merit for deres praktikophold og derfor er længere tid om at gennemføre studiet.

Det er primært de meget lange gennemførelsestider som udgør et problem på kandidatuddannelserne. Uddannelserne er opmærksomme på problemstillingen, og flere af dem har også allerede iværksat initiativer for at nedbringe gennemførelsestiderne. En væsentlig årsag til studietidsforlængelserne er specialeprocessen som for de fleste studerende bliver alt for lang. Dette blev også bekræftet under besøgene på de tre uddannelser. Det er derfor relevant at kigge nærmere på årsagerne til dette.

5.2.3 Specialeprocessen

Som nævnt i det foregående afsnit kan samtlige tre uddannelser med fordel arbejde på at forbedre de studerendes gennemførelsestider på kandidatuddannelsen og ikke mindst sikre at de studerende ikke bruger mere end et halvt år på deres speciale.

Problemstillingen omkring specialeskrivningen blev diskuteret under samtlige tre besøg og ofte forklaret med at både undervisere, censorer og ikke mindst de studerende selv har meget høje forventninger til specialerne. Generelt var censorerne meget imponerede over specialerne på samtlige tre uddannelser, og i nogle tilfælde befandt de sig – ifølge censorerne – næsten på samme faglige niveau som ph.d.-afhandlinger. Specialernes høje faglige niveau har tilsyneladende medvirket til skabelsen af en kultur blandt studerende og vejledere med implicite høje forventninger til specialerne. Det skyldes delvist at uddannelserne er så forholdsvis nye at såvel uddannelsen som de studerende har haft behov for at profilere sig i konkurrencen med andre samfundsvidenskabelige kandidater med mere kendte kompetenceprofiler.

Det er selvfølgelig meget positivt at kandidatspecialerne generelt er på et så højt fagligt niveau, men når det afstedkommer studietidsforlængelser, er det nødvendigt at justere forventninger og ambitioner i forhold til mere realistiske mål.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at samtlige tre uddannelser sikrer at der sker en afstemning af forventninger mellem den enkelte studerende og vejleder og mellem vejleder og censor i relation til specialets indhold og niveau så specialet kan skrives inden for det normerede halve år.

Ud over at afstemme forventningerne til specialet bør uddannelserne iværksætte andre initiativer. Det er i den forbindelse positivt at KU har indført specialekontrakter, og at AAU har begrænset

specialevejledningen til et år. Selvom det endnu er for tidligt at vurdere om disse initiativer har nogen effekt, kunne RUC med fordel ligeledes iværksætte noget tilsvarende.

Under besøgene havde uddannelserne en tendens til at forklare de lange gennemførelsestider ud fra en række eksterne faktorer som fx de studerendes store mængde af erhvervsarbejde og graviditet/barsel. Uddannelserne ser derved bort fra at det også er et institutionelt ansvar at få de studerende igennem studiet på normeret tid. Uddannelserne kunne fx lægge op til at de studerende begynder på specialeforberedelserne og får fastlagt en problemstilling for specialet tidligere i studieforløbet.

Det vil være interessant at få afdækket hvilke faktorer der har størst betydning for studietidsforlængelser på universitetsområdet, og at få undersøgt i hvilken udstrækning fx barsel, praktik og erhvervsarbejde har betydning for at studierne forlænges. Dermed vil institutioner og uddannelser kunne sætte mere præcist og målrettet ind for at nedbringe studietiden.

Et andet vigtigt element er at sikre at de studerende får optimal vejledning i forbindelse med specialskrivningen. Som det også fremgår af afsnit 3.7.2., er der behov for at ruste underviserne bedre i forhold til vejlederrollen, fx gennem kurser. Derudover kan det være hensigtsmæssigt at vejlederen – i samarbejde med den studerende – fastsætter løbende deadlines for arbejdet. Endelig kan etableringen af opponentgrupper eller klyngevejledning medvirke til at den studerende kommer igennem specialeprocessen på kortere tid idet denne løbende får relevant feedback fra andre studerende i samme situation.

6 Beskæftigelse og brancher

Dette kapitel fokuserer på beskæftigelsessituationen for sociologer og undersøger endvidere inden for hvilke brancher de finder beskæftigelse. Kapitlet er opdelt i to. Først undersøges beskæftigelsessituationen, og dernæst fokuserer kapitlet på brancher og jobfunktion.

6.1 Beskæftigelse

Dette afsnit vil belyse sociologernes beskæftigelsessituation. Både dimittend- og registerundersøgelsen giver et billede af arbejdsmarkedstilknytningen for sociologidimittender. Registerundersøgelsen giver et billede af hvordan situationen så ud i 2004, mens dimittendundersøgelsen viser hvordan status er i 2006.

6.1.1 Beskæftigelsessituationen i 2004

Registerundersøgelsen giver et billede af arbejdsmarkedstilknytningen i 2004 for samtlige dimittender til og med 2003. Som nævnt i kapitel 2 er sociologiuddannelserne og socialvidenskabsuddannelsen forholdsvis nye, og derfor var der heller ikke mange færdige kandidater i 2003. Det er derfor vigtigt at holde sig for øje at nedenstående status over beskæftigelsessituationen i 2004 bygger på 64 dimittender fra KU, 15 fra AAU og 124 fra RUC. Små variationer i absolutte tal medfører derfor forholdsvis store procentvise udsving.

Tabel 22 giver et samlet billede af arbejdsmarkedstilknytningen for dimittender fra samtlige tre uddannelser. Begrundelsen for at den ikke er opdelt i de enkelte uddannelser, er at der vil blive så få personer i enkelte celler at anonymiteten ikke kan sikres. De steder hvor det er muligt, vil variationerne dog blive beskrevet.

Tabellen viser at 61 % af alle dimittenderne var lønmodtagere på højeste niveau, mens 3 % var på det mellemste niveau, og 8 % på grundniveau. Andelen varierer uddannelserne imellem. Fx var 77 % af dimittenderne fra KU på højeste lønniveau, mens dette kun var tilfældet for 60 % af dimittenderne fra AAU og 52 % fra RUC.

Tabel 22
Arbejdsmarkedstilknytning i 2004 for dimittender til og med 2003

	I alt
Lønmodtager der har et arbejde der forudsætter viden på højeste niveau	61 %
Arbejdsløse	13 %
Lønmodtager der har et arbejde der forudsætter viden på grundniveau	8 %
Orlov, uddannelsesgodtgørelse, sygedagpenge mv.	5 %
Andre*	4 %
Lønmodtager der har et arbejde der forudsætter viden på mellemste niveau	3 %
Uddannelsessøgende	3 %
I alt	100 % (N = 203)**

Kilde: Registerundersøgelsen.

*Inkluderer kategorierne: "andre lønmodtagere", "1-4 ansatte", "ingen ansatte", "topledere" og "lønmodtagerstilling ikke oplyst".

**Dækker over 64 dimittender fra KU, 15 dimittender fra AAU og 124 dimittender fra RUC.

Tabellen viser også at 13 % af dimittenderne i 2004 var arbejdsløse. Også her er der stor variation uddannelserne imellem. KU havde færrest dimittender der var arbejdsløse (5 %), mens AAU havde flest arbejdsløse dimittender (27 %). Andelen af arbejdsløse dimittender fra RUC udgjorde 16 %.

Derudover fremgår det af tabellen at 5 % af dimittenderne var på orlov, fik uddannelsesgodtgørelse eller var på sygedagpenge, mens 3 % var uddannelsessøgende.

Andelen af dimittender fra RUC og AAU der var arbejdsløse i 2004, er høj. En del af forklaringen er muligvis at 89 ud af de 203 dimittender som indgår i registerundersøgelsen, først blev færdige i 2003 (jf. afsnit 2.3.4). En anden forklaring er at arbejdsløsheden for akademikere generelt var høj i 2004 – bl.a. pga. ansættelsesstop i staten.

6.1.2 Beskæftigelsessituationen i 2006

Det er selvfølgelig også interessant at undersøge arbejdsmarkedstilknytningen i 2006, og derfor tager dette afsnit udgangspunkt i dimittendundersøgelsen. Det er dog værd at bemærke at dimittendundersøgelsen kun giver svar på beskæftigelsessituationen blandt dimittender fra 2003, 2004, 2005 og til dels 2006. Dimittender før denne periode indgår således ikke i denne tabel.

Tabel 23
Hvilken primær tilknytning til arbejdsmarkedet har du i dag?

	AAU	KU	RUC	I alt
I arbejde, fuldtid	69 %	74 %	78 %	75 %
I arbejde, deltid	0 %	6 %	5 %	4 %
I arbejde med løntilskud	0 %	4 %	2 %	2 %
Arbejdssøgende	13 %	9 %	6 %	8 %
Studerende	3 %	0 %	0 %	1 %
Andet	3 %	3 %	3 %	3 %
På barselsorlov	13 %	4 %	6 %	7 %
I alt	100 (N = 32)	100 % (N = 70)	100 (N = 65)	100 (N = 167)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Tabel 23 viser at 81 % af dimittenderne er i arbejde (på fuldtid, deltid eller med løntilskud), mens 8 % er arbejdssøgende. Endelig er 1 % studerende, mens 7 % angiver at være på barselsorlov.

Som det fremgår af tabellen, er ingen af dimittenderne fra AAU i arbejde med løntilskud eller på deltid, ligesom arbejdsløsheden er højest for dimittender fra AAU (13 %) mod 9 % for dimittender fra KU og 6 % for dimittender fra RUC.

Et andet relevant spørgsmål i forbindelse med beskæftigelse er hvor lang tid det tager for dimittenderne at komme i job. I dimittendundersøgelsen er respondenterne blevet spurgt om dette forhold, og resultatet fremgår af tabel 24.

Tabel 24
Hvor lang tid gik der før du fik et job efter endt uddannelse?

	AAU	KU	RUC	I alt
Et år eller mere	4 %	5 %	9 %	6 %
Fra ½ år til under 1 år	4 %	11 %	16 %	12 %
Fra 3 måneder til ½ år	20 %	6 %	16 %	12 %
Fra 1 måned til under 3 måneder	36 %	16 %	21 %	21 %
Mindre end 1 måned	8 %	8 %	10 %	9 %
Fik job inden endt uddannelse	28 %	54 %	29 %	40 %
I alt	100 % (N = 25)	100 % (N = 63)	100 % (N = 58)	100 % (N = 146)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Bemærk at det kun er de dimittender som har fået job, der indgår i tabellen.

40 % af de dimittender der er i job, fik det første job inden uddannelsen var afsluttet. Dimittender fra KU får i højere grad job undervejs i studieforløbet i forhold til de to øvrige institutioner. 54 % af KU's dimittender får jobbet inden endt uddannelse, og denne andel er ca. halvt så stor – 29 % og 28 % – blandt dimittender fra de to andre institutioner (henholdsvis AAU og RUC).

Andelen af dimittender der får job inden for tre måneder efter at uddannelsen er afsluttet, er 70 %. Andelen varierer fra uddannelse til uddannelse. 78 % af dimittenderne fra KU får job inden for 3 måneder efter afslutningen på studiet. Dette gælder for 72 % af dimittenderne fra AAU og 60 % af dimittenderne fra RUC.

Endelig er der tale om at 18 % må vente seks måneder eller længere på at få det første job. Bedst ser det ud for dimittenderne fra AAU hvor kun 8 % må vente så længe, mens det gælder for 16 % af dimittenderne fra KU og 25 % fra RUC.

Tabel 25
Hvad er din ansættelsesform?

	AAU	KU	RUC	I alt
Ansæt med løntilskud	0 %	5 %	0 %	2 %
Fastansættelse, fuldtid	36 %	52 %	65 %	54 %
Fastansættelse, deltid	0 %	6 %	2 %	3 %
Kontrakt/projektansættelse, fuldtid	64 %	29 %	28 %	34 %
Kontrakt/projektansættelse, deltid	0 %	8 %	5 %	6 %
I alt	100 % (N = 25)	100 % (N = 63)	100 % (N = 57)	100 % (N = 145)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Bemærk at det kun er de dimittender som har fået job, der indgår i tabellen.

Når det handler om ansættelsesformen, viser tabellen interessante forskelle på uddannelsernes dimittender. For KU's og RUC's vedkommende er henholdsvis 58 % og 67 % fastansat på enten fuldtid eller deltid, mens dette kun gør sig gældende for 36 % af dimittenderne fra AAU. Til gengæld er 64 % af dimittenderne fra AAU kontrakt- eller projektansat, mens dette kun gælder for 37 % af dimittenderne fra KU og 33 % af dimittenderne fra RUC.

Uddannelserne er også blevet bedt om selv at gøre status på dimittendernes arbejdsmarkedstilknudning. AAU har i forbindelse med sin kandidatundersøgelse fået et overblik over beskæftigelsessituationen for 77 ud af de i alt 81 sociologidimittender der blev færdige i perioden 2001-06. Resultatet af undersøgelsen viser at 19 ud af 77 er ledige, svarende til 25 %. Hovedparten af de ledige (12 personer) blev dog først færdige i 2006. Ses der udelukkende på de dimittender der blev færdige i perioden 2003-05, er 7 ud af 52 personer ledige, svarende til 13 %.

Også KU skriver at uddannelsen – i forbindelse med sin kandidatundersøgelse fra 2005 – har fået et indblik i sociologidimittendernes arbejdsmarkedstilknytning. I undersøgelsen indgik 81 ud af de i alt 130 dimittender der blev færdige i perioden 1994-2004. Undersøgelsen viser at 92 % af dimittenderne på forhånd havde job da de blev færdiguddannede, og ud af de 8 % som endnu ikke havde job, var halvdelen blevet færdige inden for de sidste tre måneder. Derudover viser undersøgelsen at 73 % af dimittenderne inden for de første seks måneder var ansat i deres første job.

RUC har ikke gennemført en egentlig undersøgelse af socialvidenskabskandidaternes arbejdsmarkedstilknytning, men gennemførte i 2002 en samlet undersøgelse af RUC-kandidaterne fra 1991-2001. Da undersøgelsen er af ældre dato og ikke siger noget konkret om dimittender med en uddannelse i socialvidenskab, vil resultaterne ikke blive gengivet her.

Overordnet viser undersøgelsen at langt hovedparten af sociologidimittenderne kommer i job, og at en stor andel kommer i job inden de har afsluttet deres uddannelse hvilket især gælder dimittenderne fra KU. Endvidere bliver mange dimittender fra KU og RUC fastansat, mens især dimittenderne fra AAU får kontrakt- eller projektansættelser.

6.2 Brancher

Dette afsnit vil nærmere undersøge inden for hvilke brancher dimittenderne finder beskæftigelse. Som det fremgår af tabel 26, er stat, amt og kommune under ét den vigtigste aftagertype af kandidater i sociologi og socialvidenskab. De tegner sig for 59 % af ansættelsesforholdene blandt samtlige dimittender. Halvoffentlige arbejdsgivere, institutioner i øvrigt og interesseorganisationer tegner sig for 19 %, mens private virksomheder beskæftiger 17 % af dimittenderne.

Tabel 26
Hvor er du beskæftiget i dit nuværende job?

	AAU	KU	RUC	I alt
Stat	32 %	43 %	16 %	31 %
Kommune	24 %	13 %	29 %	21 %
Privat virksomhed	4 %	14 %	25 %	17 %
Halvoffentlig/selvejende institution	12 %	19 %	11 %	15 %
Amt	24 %	3 %	4 %	7 %
Interesseorganisation	0 %	5 %	5 %	4 %
Andet	4 %	0 %	7 %	3 %
Udland	0 %	3 %	0 %	1 %
Selvstændig virksomhed	0 %	0 %	4 %	1 %
I alt	100 % (N = 25)	100 % (N = 63)	100 % (N = 56)	100 % (N = 144)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Bemærk at det kun er de dimittender som har fået job, der indgår i tabellen.

Branchetilknytningen varierer mellem de tre uddannelser. Fx er 80 % af dimittenderne fra AAU ansat i enten stat, amt eller kommune, mens dette kun gør sig gældende for 59 % af dimittenderne fra KU og 49 % fra RUC. Forskellen skal især findes i forhold til ansættelse i amterne. 24 % af AAU's dimittender er ansat her, hvorimod det kun gælder for 3 % af dimittenderne fra KU og 4 % fra RUC.

Også i forhold til privatansættelse er der forskel på dimittenderne fra de tre uddannelser. 25 % af RUC's dimittender er ansat i det private erhvervsliv, mens dette kun gælder for 14 % af dimittenderne fra KU og 4 % fra AAU.

Uddannelserne er blevet bedt om at beskrive hvor deres dimittender finder beskæftigelse. AAU skriver at den største aftager er universiteter og andre forskningsinstitutioner, den offentlige sektor og private arbejdsgivere. KU skriver at langt hovedparten finder beskæftigelse inden for den offentlige sektor, mens en del bliver ansat hos private arbejdsgivere. RUC skriver at dimittenderne finder beskæftigelse inden for mange forskellige områder idet der er tale om en kombinationsuddannelse hvor socialvidenskab kombineres med et andet fag. Endvidere skriver RUC at dimittenderne typisk finder beskæftigelse inden for forvaltning i den kommunale, amtskommunale og statslige administration, men at mange også bliver ansat i det private erhvervsliv.

Tabel 27
Hvad er din stillingsbetegnelse?

	AAU	KU	RUC	I alt
Underviser	12 %	6 %	9 %	8 %
Forskningsassistent	16 %	15 %	2 %	10 %
Ph.d.-studerende	12 %	8 %	2 %	6 %
Koordinator	4 %	5 %	9 %	6 %
Projektleder	8 %	8 %	5 %	7 %
Konsulent	20 %	21 %	15 %	18 %
Fuldmægtig	8 %	23 %	15 %	17 %
Analytiker	4 %	0 %	4 %	2 %
Journalist/kommunikation	0 %	2 %	13 %	6 %
Andet	16 %	13 %	27 %	19 %
I alt	100 % (N = 25)	100 % (N = 62)	100 % (N = 55)	100 % (N = 142)

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Bemærk at det kun er de dimittender som har fået et job, der indgår i tabellen.

Oversigten over dimittendernes stillingsbetegnelser som fremgår af tabel 27, viser ikke overraskende at 48 % af samtlige dimittender har en stilling som fuldmægtig, konsulent, projektleder eller koordinator – eftersom disse stillinger typisk varetages af nyuddannede akademikere.

Det er imidlertid interessant at 28 % af dimittenderne fra AAU enten er ph.d.-studerende eller forskningsassistenter. Dette gælder for 23 % af dimittenderne fra KU og for 4 % fra RUC.

Derudover svarer 19 % af samtlige dimittender at de har en anden stillingsbetegnelse end dem angivet i tabellen. Dette gælder især for dimittenderne fra RUC hvor hele 27 % angiver anden stillingsbetegnelse. Dette forhold underbygger den tidligere vurdering af at jobprofilen for dimittenderne fra RUC er bredere end for dimittenderne fra KU og AAU.

Som det fremgår af afsnittet, finder over halvdelen af dimittenderne (59 %) beskæftigelse inden for den offentlige sektor, mens langt færre bliver ansat i det private erhvervsliv (17 %). Endelig er det interessant at se at en forholdsvis stor andel af dimittenderne fra både AAU og KU bliver ansat som ph.d.-studerende og forskningsassistenter.

Af bl.a. aftagerundersøgelsen fremgår det at sociologer har mange kompetencer som kan anvendes bredt. Andelen af privatansatte sociologer er overraskende lille, og der er potentiale i at

afsætte flere dimittender til fx konsulentbranchen. Uddannelserne kan fx tilskynde de studerende til at søge praktik i private virksomheder.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at uddannelserne arbejder på at udbrede kendskabet til deres kandidater og synliggøre at dimittenderne har kompetencer der kan bruges inden for mange forskellige arbejdsområder.

7 Kompetencemål og kompetencer

Indledningsvis beskriver og diskuterer dette kapitel de tre uddannelsers arbejde med at udarbejde kompetencebeskrivelser og opstille kompetencemål. Dernæst beskrives dimittendernes vurdering af deres opnåede kompetencer og deres anvendelse af kompetencerne i arbejdslivet. Kapitlet giver en institutionsspecifik beskrivelse af dimittendernes kompetencer med udgangspunkt i dimittendundersøgelsen og en samlet beskrivelse af aftagernes oplevelse af sociologers kompetencer med udgangspunkt i aftagerundersøgelsen.

Den danske kvalifikationsnøgle inddeler kompetencemålene for de videregående uddannelser i tre undergrupper: "intellektuelle kompetencer", "faglige kompetencer" og "praksiskompetencer". Blandt de tre uddannelser i denne evaluering er det kun AAU som anvender kvalifikationsnøglens tredeling i deres opstilling af kompetencemål. Ifølge uddannelsesbekendtgørelsen er det et krav at uddannelserne skal udarbejde kompetencebeskrivelser, men der er intet krav om at uddannelserne anvender kvalifikationsnøglens tredeling af kompetencer. Dette kapitel har derfor bevidst undladt at anvende kvalifikationsnøglens kategorier. Kompetencebegrebet anvendes som udtryk for det konkrete læringsudbytte som de studerende forventes at have fået efter endt uddannelse.

7.1 Kompetencebeskrivelser og kompetencemål

KU er den eneste af de tre uddannelser som har opstillet specifikke kompetencemål for både bachelor- og kandidatuddannelsen. AAU og RUC har opstillet kompetencemål for bacheloruddannelsen og er i gang med at formulere kompetencemål for kandidatuddannelserne i henholdsvis sociologi og socialvidenskab.

AAU har både opstillet overordnede kompetencemål for bacheloruddannelsen og specifikke kompetencemål for bacheloruddannelsens enkelte moduler i studieordningen gældende fra september 2006. Uddannelsen er som nævnt i færd med at formulere eksplicitte kompetencemål for kandidatuddannelsen som vil indgå i den reviderede studieordning. AAU anvender desuden kvalifikationsnøglens tredeling af kompetencer i intellektuelle og faglige kompetencer og praksiskom-

petencer. Kvalifikationsnøglens kategorier anvendes dog kun i forhold til de overordnede kompetencemål for bacheloruddannelsen og ikke i forhold til kompetencemålene for de enkelte moduler. Det fremgår af selvevalueringsrapporten at der har været enighed om de opstillede kompetencemål. Når det handler om basisåret, har der været diskussioner om det faglige indhold i de berørte studier. De faglige overvejelser bag kompetencemålene for bacheloruddannelsen består i en vurdering af de krav som stilles til sociologer på arbejdsmarkedet i forhold til at gennemføre sociologiske analyser. Pædagogisk lægges der vægt på gruppearbejde og på at undervisningen er problem- og projektorienteret. I den løbende vurdering og udvikling af kompetencemålene inddrages primært studienævnet, men også lærergruppen kan inddrages via lærermøderne. Generelt foretager AAU mindre justeringer og tiltag for at forbedre studiet løbende. I den forbindelse fremhæves det øgede udbud af specialiseringslinjer på kandidatuddannelsen. Desuden indgår de studerendes evalueringer af uddannelsen – herunder eventuelle forslag til forbedringer – i planlægningen af det tilsvarende semester næste år.

KU har formuleret en kompetenceprofil for bachelor- og kandidatuddannelsen og opstillet en række kompetencemål for både bachelor- og kandidatuddannelsens enkelte moduler. Af selvevalueringsrapporten fremgår det at de faglige og pædagogiske overvejelser bag kompetencemålene for bacheloruddannelsen forholder sig til at det er en fuldtønet sociologiuddannelse, og at størstedelen af bachelorerne fortsætter på kandidatuddannelsen i sociologi. Derfor er sociologisk teori meget i fokus, ligesom der er vægtige metodefag på uddannelsens første fire semestre. Formålet er at give de studerende et grundigt indblik i sociologien som faglig disciplin og stærke metodemæssige færdigheder i forbindelse med sociologiske analyser. Bacheloruddannelsen er derfor også rent fagligt stramt struktureret. Det fremgår endvidere af selvevalueringsrapporten at KU rent pædagogisk har truffet bevidste valg af eksamensformerne på bacheloruddannelsen for at kunne indfri kompetencemålene. Der er således tilstræbt en variation i eksamensformer og lagt vægt på at formerne skal integrere teori- og metodefag. Kompetenceprofilen for kandidatuddannelsen er præget af en væsentlig grad af valgfrihed i modsætning til bacheloruddannelsen, og en del af formålet er at de studerende skal have mulighed for at oparbejde en selvstændig faglig profil. Dette forstærkes yderligere af at de studerende har mulighed for at få merit – helt op til 30 ECTS-point – for praktik. Som det fremgår af afsnit 3.6, definerer uddannelsen dog ikke hvilke kompetencer de studerende forventes at opnå i løbet af praktikopholdet. Det fremgår af KU's selvevalueringsrapport at uddannelsen løbende vurderer og udvikler kompetencemålene i forbindelse med udarbejdelsen af nye studieordninger. Ved udarbejdelsen af studieordningerne og kompetencemålene har både lærerkollegium og studienævn været inddraget, og studieordningerne er blevet godkendt af dekanen for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Dernæst er censorkorpset blevet hørt. Ifølge selvevalueringsrapporten har der været enighed blandt samtlige parter omkring formuleringen af kompetencemålene.

RUC har opstillet og vedtaget en række kompetencemål for samfundsvidenskabelige bachelorer med en uddannelse i socialvidenskab og har desuden udarbejdet et udkast til kompetencebeskrivelser for kandidater med socialvidenskabelige kombinationsuddannelser. RUC skriver i selvevalueringsrapporten at uddannelsen endnu ikke har indhentet mange erfaringer med de nye kompetencemål. Hensigten er dog at der skal foregå en løbende udvikling af kompetencebeskrivelserne som skal afspejle vidensbehovene i samfundet, herunder efterspørgslen på arbejdsmarkedet. RUC skriver i selvevalueringsrapporten at udviklingen af kompetencemålene selvfølgelig hænger tæt sammen med udviklingen af selve uddannelsen i socialvidenskab som bl.a. vurderes på det årlige uddannelsesseminar for vejlederne. Desuden tager studienævnet faglige og pædagogiske spørgsmål op, og uddannelsens indhold og kompetencer diskuteres ofte på de ugentlige mandagsmøder for vejlederne.

Det er positivt at samtlige tre uddannelser har opstillet kompetencemål for bacheloruddannelsen. KU er nået længst i processen idet uddannelsen har formuleret kompetencemål for både bachelor- og kandidatuddannelsens enkelte moduler som indgår i de gældende studieordninger. Det er positivt at KU er nået så langt i sin udarbejdelse af kompetencebeskrivelser, og at uddannelsen har inddraget mange forskellige parter i udarbejdelsesprocessen. AAU og RUC skal også have ros for at have opstillet kompetencemål for bacheloruddannelserne og være i gang med at formulere kompetencemål for kandidatuddannelsen. Det er også positivt at AAU har udarbejdet specifikke kompetencemål for bacheloruddannelsens enkelte moduler.

RUC's særlige struktur med mange kombinationsmuligheder og vægt på tværfaglige kompetencer kan vanskeliggøre en entydig og klar profil. Som nævnt i afsnittet om uddannelsernes profil kombinerer de studerende fra socialvidenskab ofte uddannelsen med humanistiske fag, og de studerende har desuden mulighed for at skrive integreret speciale – hvoraf det ene fag ofte er humanistisk – hvilket samlet set giver en mindre tydelig samfundsvidenskabelig kompetenceprofil. Udarbejdelsen af kompetencemål for kandidatuddannelsen i socialvidenskab er derfor et positivt tiltag som vil gøre det lettere at tydeliggøre de studerendes kompetenceprofil og markere på hvilken måde uddannelsen adskiller sig både fra de mere humanistiske kombinationsuddannelser og fra de andre forvaltningsuddannelser på RUC. Det er oplagt at RUC – i forbindelse med udarbejdelsen af kompetenceprofiler – definerer og beskriver de specifikke kompetencer som de forskellige fagkombinationer fører til.

7.2 Dimittendernes opnåede og anvendte kompetencer

Dimittendundersøgelsen angiver en række kompetencer som dimittenderne har taget stilling til om de har opnået i forbindelse med studierne. Desuden har dimittenderne svaret på i hvilken grad de har anvendt kompetencerne i arbejdslivet. I det følgende uddybes dimittendernes opnåede og anvendte kompetencer for hver af de tre uddannelser. Undersøgelsen har valgt kun at

medtage de andele af dimittender som oplever at de i høj grad har opnået de nævnte kompetencer. Det samme gælder i forhold til anvendelsen af kompetencerne i arbejdslivet. Begreberne kompetencer, færdigheder og evner anvendes alle som eksempler på det konkrete læringsudbytte som dimittenderne har fået af uddannelsen.

7.2.1 AAU-dimittendernes kompetencer

Tabel 28

Graden af dimittendernes opnåede kompetencer og i hvilken grad de har skullet anvende kompetencerne i arbejdslivet – AAU

	Opnået i høj grad	Anvendt i høj grad
Problemorienteret projektarbejde	94 %	63 %
Evne til selvstændigt at analysere samfundsmæssige problemfelter	88 %	56 %
Evne til at samarbejde med andre	87 %	81 %
Kvalitativ samfundsvidenskabelig metode	81 %	40 %
Udvikle og forøge min egen viden	81 %	73 %
Sociologiske klassikere og sociologiske/samfundsvidenskabelige teorier	74 %	12 %
Kvantitativ samfundsvidenskabelig metode	72 %	50 %
Viden om generelle sociologiske processer	59 %	36 %
Selvstændigt arbejde	57 %	84 %
Selvstændigt træffe faglige beslutninger	56 %	76 %
Forskningskompetence	38 %	31 %
Evnen til at kommunikere til en bred målgruppe om sociologiske/socialvidenskabelige problemstillinger	28 %	48 %

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Her varierer *n*-værdien fra spørgsmål til spørgsmål. Når det gælder opnåede kompetencer, ligger *n*-værdien i intervallet 30-32, og når det drejer sig om anvendte kompetencer, ligger *n*-værdien i intervallet 24-26.

Det skal bemærkes at der ikke nødvendigvis er en sammenhæng mellem de dimittender som har svaret at de i høj grad har opnået kompetencen, og de dimittender som har svaret at de har anvendt kompetencen i arbejdslivet.

AAU-dimittendernes profil er især præget af kompetence inden for problemorienteret projektarbejde, evne til selvstændig analyse og samarbejde, kompetencer inden for kvalitativ metode og en evne til at udvikle og forøge egen viden. Over 80 % af dimittenderne nævner alle disse kompetencer. Disse kompetencer har dimittenderne også anvendt i arbejdslivet. Dimittenderne fra AAU har især anvendt evnen til selvstændigt arbejde, evnen til selvstændigt at træffe fagligt relaterede beslutninger, samarbejdsevnen og evnen til at udvikle og forøge egen viden. Dimittenderne oplever både at uddannelsen har givet dem kompetencer inden for kvantitativ metode, og at

de har skullet anvende dem i arbejdslivet. Som det fremgår af tabellen, oplever 72 % at de i høj grad har opnået kompetencer inden for kvantitativ metode på studiet. 50 % af dimittenderne angiver desuden at de i høj grad har skullet anvende kompetencerne i deres arbejdsliv. Når det drejer sig om kompetencer inden for kvalitativ metode, oplever 81 % i høj grad at have opnået disse, og 40 % har i høj grad skullet anvende kompetencerne i arbejdslivet.

Det er positivt at flere af AAU-dimittenderne efterfølgende oplever at have haft stor nytte af de kompetencer som de har opnået på uddannelsen – som fx samarbejdsevner og evnen til selvstændigt arbejde. Det er også positivt at en forholdsvis stor andel af AAU-dimittenderne i høj grad oplever at de har opnået kompetencer inden for kvantitativ metode. Tilsyneladende har det medført at dimittenderne har haft mod på at søge kvantitativt orienterede job idet 50 % angiver i høj grad at have anvendt kompetencer inden for kvantitativ metode på jobbet. Andelen af dimittender som har opnået evnen til at samarbejde, stemmer godt overens med andelen som har skullet anvende denne evne i arbejdslivet. Det gælder ikke evnen til selvstændigt arbejde. Her mener 57 % af dimittenderne at de i høj grad har opnået evnen, hvorimod 84 % i høj grad har skullet anvende denne evne i arbejdslivet. Det tyder på at AAU med fordel kunne vægte evnen til selvstændigt arbejde mere på uddannelsen.

7.2.2 KU-dimittendernes kompetencer

Tabel 29

Graden af dimittendernes opnåede kompetencer og i hvilken grad de har skullet anvende kompetencerne i arbejdslivet – KU

	Opnået I høj grad	Anvendt I høj grad
Sociologiske klassikere og sociologiske/samfundsvidenskabelige teorier	90 %	12 %
Evne til selvstændigt at analysere samfundsmæssige problemfelter	77 %	62 %
Viden om generelle sociologiske processer	74 %	38 %
Selvstændigt arbejde	69 %	87 %
Kvalitativ samfundsvidenskabelig metode	67 %	42 %
Udvikle og forøge min egen viden	66 %	69 %
Kvantitativ samfundsvidenskabelig metode	50 %	49 %
Selvstændigt træffe faglige beslutninger	47 %	67 %

Fortsættes næste side ...

	Opnået I høj grad	Anvendt I høj grad
Problemorienteret projektarbejde	40 %	62 %
Forskningskompetence	38 %	29 %
Evne til at samarbejde med andre	37 %	79 %
Evnen til at kommunikere til en bred målgruppe om sociologi- ske/socialvidenskabelige problemstillinger	20 %	49 %

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Her varierer n-værdien fra spørgsmål til spørgsmål. Når det gælder opnåede kompetencer, ligger n-værdien i intervallet 69-70, og når det drejer sig om anvendte kompetencer, ligger n-værdien i intervallet 66-69.

Det skal bemærkes at der ikke nødvendigvis er en sammenhæng mellem de dimittender som har svaret at de i høj grad har opnået kompetencen, og de dimittender som har svaret at de har anvendt kompetencen i arbejdslivet.

KU-dimittenderne oplever at de i høj grad har opnået kompetencer inden for sociologiske klassikere, evne til selvstændigt at analysere samfundsmæssige problemfelter og viden om generelle sociologiske processer. Over 70 % af dimittenderne nævner alle disse kompetencer. Desuden nævner 69 % af KU-dimittenderne at uddannelsen i høj grad har givet dem kompetence til selvstændigt arbejde, og denne kompetence har de i høj grad skullet anvende i arbejdslivet (87 %). Ifølge dimittenderne fra KU er der umiddelbart god overensstemmelse mellem uddannelsens og arbejdslivets vægtning af kvantitative metoder. 50 % oplever i høj grad at uddannelsen har givet dem kompetencer inden for kvantitativ metode, og 49 % har i høj grad skullet anvende kompetencerne i arbejdslivet. Når det drejer sig om kompetencer inden for kvalitativ metode, oplever 67 % af dimittenderne i høj grad at have opnået kompetencerne, mens 42 % i høj grad har skullet anvende kompetencerne i praksis. Imidlertid oplever KU-dimittenderne en mindre grad af overensstemmelse mellem uddannelsens og arbejdslivets vægtning af evnen til at samarbejde. 37 % oplever i høj grad at have opnået evnen til at samarbejde, mens 79 % i høj grad har skullet anvende denne evne i arbejdslivet. Desuden oplever dimittenderne færdigheden i at kommunikere som lavere prioriteret på studiet. Således oplever kun 20 % i høj grad at uddannelsen har givet dem færdigheden, mens 49 % i høj grad har skullet anvende den i arbejdslivet.

KU-dimittendernes høje grad af kompetence inden for sociologiske klassikere (90 %) stemmer godt overens med uddannelsens eget fokus på at være en fuldtonet sociologiuddannelse med en forholdsvis stor vægt på sociologiske klassikere. Ganske få dimittender har skullet anvende kompetencen i arbejdslivet (kun 12 %) hvilket imidlertid forekommer ganske naturligt idet kompetencen overvejende har karakter af en generel forståelsesramme som dimittenderne har fået på uddannelsen. Det er desuden positivt at KU-dimittenderne oplever en god overensstemmelse mel-

lem opnåelsen og anvendelsen af metodemæssige færdigheder, og at mange dimittender oplever at have opnået kompetence til selvstændigt arbejde.

KU har en udfordring i at styrke de studerendes evne til at samarbejde – fx ved at indføre mere projektarbejde – idet en forholdsvis stor andel af dimittenderne (79 %) angiver i høj grad at have skullet anvende denne evne i arbejdslivet. Desuden bør uddannelsen overveje hvordan dimittendernes kommunikative færdigheder kan styrkes idet der også her er en uoverensstemmelse mellem vægtningen af dimittendernes evne i løbet af uddannelsen og anvendelsen af denne evne i arbejdslivet.

7.2.3 RUC-dimittendernes kompetencer

Tabel 30

Graden af dimittendernes opnåede kompetencer og i hvilken grad de har skullet anvende kompetencerne i arbejdslivet – RUC

	Opnået I høj grad	Anvendt I høj grad
Problemorienteret projektarbejde	92 %	36 %
Evne til at samarbejde med andre	81 %	71 %
Evne til selvstændigt at analysere samfundsmæssige problemfelter	77 %	42 %
Udvikle og forøge min egen viden	73 %	72 %
Kvalitativ samfundsvidenskabelig metode	72 %	32 %
Selvstændigt arbejde	48 %	87 %
Viden om generelle sociologiske processer	45 %	22 %
Selvstændigt træffe faglige beslutninger	40 %	48 %
Sociologiske klassikere og sociologiske/samfundsvidenskabelige teorier	38 %	7 %
Evnen til at kommunikere til en bred målgruppe om sociologiske/socialvidenskabelige problemstillinger	36 %	51 %
Forskningskompetence	32 %	7 %
Kvantitativ samfundsvidenskabelig metode	19 %	17 %

Kilde: Dimittendundersøgelsen.

Her varierer n-værdien fra spørgsmål til spørgsmål. Når det gælder opnåede kompetencer, ligger n-værdien i intervallet 63-65, og når det drejer sig om anvendte kompetencer, ligger n-værdien i intervallet 58-60.

Det skal bemærkes at der ikke nødvendigvis er en sammenhæng mellem de dimittender som har svaret at de i høj grad har opnået kompetencen, og de dimittender som har svaret at de har anvendt kompetencen i arbejdslivet.

RUC-dimittendernes profil er kendetegnet ved en høj grad af opnåede kompetencer i problemorienteret projektarbejde (92 %), evne til at samarbejde og selvstændigt analysere samfundsmæssige problemfelter, kompetencer inden for kvalitativ metode og evne at udvikle og forøge egen viden. Over 70 % af dimittenderne nævner alle disse kompetencer. 81 % mener i høj grad at have opnået evnen til at samarbejde. Denne evne har dimittenderne desuden haft brug for i arbejdslivet idet 71 % i høj grad angiver at have anvendt den. Kun 19 % af RUC-dimittenderne mener at uddannelsen i høj grad har givet dem kompetencer inden for kvantitativ metode. Dimittenderne har dog heller ikke i særligt stort omfang skullet anvende denne kompetence i arbejdslivet da kun 17 % af dimittenderne angiver i høj grad at have skullet anvende kompetencer inden for kvantitativ metode på jobbet. Når det drejer sig om kompetencer inden for kvalitativ metode, anser 72 % af RUC-dimittenderne i høj grad at have opnået disse, mens 32 % i høj grad har skullet anvende kompetencerne i arbejdslivet.

Det er positivt at RUC-dimittenderne i høj grad har opnået anvendelige kompetencer – som fx evne til at samarbejde og kompetence inden for problemorienteret projektarbejde – på uddannelsen. Det er desuden positivt at dimittenderne i høj grad har opnået kompetencer inden for kvalitativ metode som de efterfølgende har kunnet anvende på jobbet. Dimittendernes kompetencer inden for kvantitativ metode fremstår imidlertid mindre stærke selvom der er balance mellem de opnåede og de anvendte kompetencer. Den lave andel af dimittender som angiver at have skullet anvende kompetencerne på jobbet, kunne tyde på flere ting: Dimittenderne har undgået at søge job der specifikt kræver kompetencer inden for kvantitativ metode, de har ansøgt om job som de efterfølgende har fået afslag på grundet manglende kompetencer inden for kvantitativ metode, eller jobbet giver bevidst ikke dimittenderne opgaver med et kvantitativt indhold. Dette indikerer at RUC ved at opruste det kvantitative metodeindhold i socialvidenskabsuddannelsen vil kunne uddanne dimittender som vil være attraktive for en endnu bredere aftagerkreds. Derudover har RUC en udfordring i at ruste de studerende til at arbejde selvstændigt idet kun 48 % af dimittenderne vurderer at de i høj grad har opnået denne evne.

7.2.4 Vurdering af dimittendernes profiler

Overordnet oplever dimittenderne fra samtlige tre uddannelser at uddannelsen i høj grad har givet dem kompetencer inden for kvalitativ metode, men at de i lidt mindre grad har anvendt disse kompetencer i arbejdslivet. Dimittenderne har til gengæld meget forskellige syn på om uddannelsen har givet dem kompetencer inden for kvantitativ metode. AAU-dimittenderne oplever at uddannelsen har klædt dem ganske godt på i forhold til kompetencer inden for kvantitativ metode, hvorimod dimittenderne fra RUC i langt mindre grad vurderer at de har opnået disse kompetencer. KU-dimittenderne placerer sig i en midterposition mellem de to yderpunkter. RUC's og AAU's pædagogiske uddannelsesprofiler har i høj grad præget dimittendernes samarbejdsevner og kompetencer inden for problemorienteret projektarbejde i positiv retning. KU-dimittenderne oplever til gengæld disse kompetencer som mindre fremtrædende på deres uddannelse. Desuden

bærer KU-dimittendernes kompetencer præg af en mere klassisk sociologisk profil end de to andre uddannelser. Især adskiller KU og RUC sig fra hinanden på dette punkt idet 90 % af KU-dimittenderne i høj grad oplever at have opnået kompetencer inden for sociologiske klassikere og sociologiske/samfundsvidenskabelige teorier, mens det samme gælder for 38 % af RUC-dimittenderne. 36 % af samtlige dimittender anser at uddannelsen i høj grad har givet dem forståelse af og kompetence til at indgå i forskningsarbejde – med få variationer mellem institutionerne.

Evnen til selvstændigt arbejde nævnes af samtlige dimittender som den mest anvendte evne i arbejdslivet ud af samtlige angivne kompetencer. Således anser 84 % fra AAU, 87 % fra KU og 87 % fra RUC at de i høj grad har anvendt evnen til selvstændigt arbejde i arbejdslivet. Der er dog forskel på i hvilken grad dimittenderne fra de tre uddannelser vurderer at de har opnået denne evne gennem uddannelsen. 48 % af RUC-dimittenderne og 57 % af AAU-dimittenderne anser at de i høj grad har opnået evnen, mens KU's vægt på selvstændigt arbejde lader til at have præget dimittenderne idet det samme gælder for 69 % af KU-dimittenderne. Tallene indikerer at AAU og især RUC med fordel kunne sætte større fokus på selvstændigt arbejde i løbet af uddannelsen.

Samtlige dimittender har haft stor anvendelse af evnen til at samarbejde i arbejdslivet, men billedet vender i forhold til hvilke dimittender der anser at de i høj grad har opnået evnen. 87 % procent af dimittenderne fra AAU og 81 % af RUC's dimittender anser at de i høj grad har opnået samarbejdsevnen, mens det kun gælder for 37 % af KU-dimittenderne. Tallene indikerer at KU med fordel kunne vægte evnen til at samarbejde, fx ved at indføre mere projektarbejde. Desuden har samtlige dimittender oplevet at de i høj grad har anvendt evnen til at udvikle og forøge egen viden. Generelt har de kompetencer som særligt fremhæves, karakter af mere almene personlige kompetencer der ikke nødvendigvis kan relateres direkte til indholdet af uddannelsen.

Dimittenderne har desuden svaret på om uddannelsen var tilstrækkeligt opmærksom på at bringe dem kompetencer som efterspørges på arbejdsmarkedet. 56 % af samtlige dimittender mener at det i nogen grad var tilfældet – med få variationer mellem institutionerne. De dimittender som har manglet et erhvervsrelevant indhold, er i en åben svarkategori blevet spurgt om hvad de har manglet. Et fremtrædende tema – som dimittender fra samtlige tre uddannelser har fremført – er manglen på kommunikations- og formidlingsevner. En væsentlig del af dimittenderne fra samtlige tre uddannelser har desuden manglet større praktisk viden om bl.a. administrative og/eller forretningsmæssige forhold og større erfaring med arbejdsmarkedet. En del af dimittenderne fra AAU og RUC har desuden manglet konkrete elektroniske værktøjer som fx SPSS, PowerPoint og Excel. Desuden nævner en del af KU-dimittenderne og en væsentlig del af RUC-dimittenderne at de har manglet kompetencer inden for kvantitativ metode.

7.3 Sociologers kompetencer ifølge aftagerundersøgelsen

Af den kvalitative aftagerundersøgelse fremgår det at aftagerne generelt er tilfredse med sociologers kompetencer. Der er dog en tendens til at aftagerne mangler specifik viden om uddannelsernes profil, og at de ikke anser sociologernes kompetencer for at adskille sig markant fra andre samfundsvidenskabelige uddannelser. Flere aftagere i aftagerundersøgelsen har således ansat en sociolog på et tilfældigt grundlag. Det er ofte snarere sociologernes personlige kompetencer og det faktum at de har en samfundsvidenskabelig uddannelse, som vejer tungest ved ansættelsen end den specifikke uddannelse.

Aftagerne fremhæver en række værdifulde kompetencer hos sociologerne. Ifølge aftagerne er sociologernes styrker bl.a. at de har en god samfundsvidenskabelig forståelse, at de er tværfaglige med sans for at se sammenhænge og samarbejde, og at de har et stærkt metodisk grundlag – især kvalitativt. De aftagere der specifikt har søgt en sociolog, fremhæver at sociologerne tilfører virksomheden en særlig blød og menneskelig tilgang. Sociologerne anses desuden for at være særligt gode til at foretage udredning og analyse. De har en generel basisviden, en samfundsvidenskabelig indsigt og en veludviklet samarbejdsevne. Desuden anser aftagerne dem for at være opsøgende og grundige og have en veludviklet analytisk sans og stor bevidsthed omkring de forskellige metoders styrker og svagheder. Ifølge aftagerne har sociologerne især en stærk kvalitativ profil. Sociologernes kvalitative evner er at de har en god sans for detaljer, at de kan læse mellem linjerne, har empati og kan uddrage kondenseret mening på en effektiv og systematisk måde.

Aftagerne har et mere blandet syn på sociologernes kvantitative kompetencer. Flere aftagere mener at sociologerne mangler færdigheder i forhold til at foretage avanceret kvantitativ analyse. Den mest kritiske holdning indtages af de aftagere der beskæftiger sig med forskning og kvantitativ analyse på et avanceret niveau, og som derfor stiller ekstra høje krav til de kvantitative metoder. De mener at sociologerne mangler viden om hvad kvantitativ metode kan bruges til, og praktisk erfaring – fx i forhold til brug af databehandlingsprogrammer. Aftagere med en mere bred profil roser derimod sociologerne for deres kvantitative kompetencer og evne til at gennemskue store mængder af data.

Aftagernes ønsker til justering af sociologiuddannelserne handler især om en opkvalificering af færdigheder i kvantitativ metode – dog ikke på bekostning af de kvalitative kompetencer. Dette ønske er især udbredt blandt aftagerne i akademisk rettede forskningsvirksomheder. Disse aftagere efterspørger at sociologer kan analysere kvantitative data på avanceret niveau. Det skal dog nævnes at flere aftagere i private analyse- og konsulentfirmaer også ønsker at sociologistuderende opnår større kompetence inden for kvantitativ metode hvilket bl.a. fremgik af interview med censorer under institutionsbesøgene. Aftagerne har en opfattelse af at de studerende ikke anvender kvantitative metoder i opgaver og specialer fordi de ikke i tilstrækkelig grad bliver opmuntret til det på uddannelserne. De efterlyser derfor en holdningsændring på uddannelserne der gi-

ver sig udslag i en større rekruttering af undervisere med kvantitative kompetencer og dermed en øget brug af kvantitativ metode på uddannelserne.

Desuden ønsker flere aftagere at kandidaterne har en større indsigt i og praktisk viden om hvad der foregår i erhvervslivet. Mange af aftagerne fra erhvervslivet vurderer at sociologerne er orienteret mod det teoretiske grundlag frem for det konkret anvendelige, og at de mangler viden om erhvervslivet i praksis. Aftagerne efterlyser bl.a. at kandidaterne opnår større kendskab til virksomheder og organisationer og større forståelse for politiske forhold og forhandlinger på arbejdsmarkedet. Nogle aftagere foreslår derfor obligatoriske praktikforløb og en højere grad af samarbejde mellem studerende og virksomheder i forbindelse med opgaveskrivning for derigennem at give de studerende en større indsigt i erhvervslivet og virksomhederne en bedre indsigt i sociologers kompetencer.

Det er positivt at aftagerne udtrykker generel tilfredshed med sociologers kompetencer og i høj grad værdsætter deres personlige kompetencer og kvalitative metodefærdigheder. Aftagernes blandede vurderinger af sociologers kvantitative metodekompetencer tyder dog på at uddannelserne med fordel kunne sætte fokus på dette område og ansætte flere undervisere med kvantitative kompetencer. Desuden kunne uddannelserne i højere grad tilstræbe at have et praktisk og erhvervsrelateret indhold. Desuden kunne aftagernes usikkerhed omkring sociologernes reelle kompetencer mindskes ved at uddannelserne mere målrettet orienterer aftagerne om sociologers kompetencer. Uddannelserne opfordres derfor til at være bedre til at profilere uddannelserne og ramme mere bredt i formidlingen af uddannelsens indhold til potentielle arbejdsgivere.

8 Tilbagemeldinger til institutionerne

Dette kapitel giver institutionsspecifikke tilbagemeldinger til de tre uddannelser. Kapitellet tjener ikke som konklusion for den samlede rapport idet ikke alle relevante problemstillinger behandles i kapitlet. Der er heller ikke tale om en opsamling på emner behandlet i rapporten eller en sammenligning af de tre uddannelser. I tilbagemeldingerne fokuseres derimod på evalueringsgruppens særlige observationer i forbindelse med læsningen af selvevalueringsrapporterne og institutionsbesøgene – uden at disse nødvendigvis falder ind under de tre overordnede temaer eller de kriterier som rapporten er bygget op omkring.

8.1 Aalborg Universitet

AAU har skrevet en god selvevalueringsrapport som giver et godt og dækkende billede af sociologiuddannelsen på universitetet. Den indeholder endvidere mange gode vurderinger og refleksioner som kan anvendes i det videre arbejde med at udvikle uddannelsen. Rapporten er derudover velskrevet og har udgjort et tilfredsstillende grundlag for evalueringen.

Overordnede betragtninger

AAU har på kort tid etableret en rigtig god og solid sociologiuddannelse og uddanner kandidater som får beskæftigelse inden for mange forskellige områder. Dimittenderne er kendetegnet ved at besidde et højt fagligt niveau og være metodestærke. Dimittenderne fra AAU må derudover siges at være endog meget positive i deres tilbagemeldinger om uddannelsen. Der hersker tilsyneladende en kultur på uddannelsen hvor styrker og svagheder diskuteres åbent, og hvor uddannelsen løbende justeres i forhold til bl.a. de studerendes tilbagemeldinger.

Kobling mellem forskning og undervisning

Det fremgår af AAU's selvevalueringsrapport at uddannelsen i flere konkrete tilfælde har koblet undervisningen med aktuelle forskningsprojekter. Bl.a. nævner rapporten at et hold studerende på 5. semester gennemførte en spørgeskemaundersøgelse for Nordjyllands Amt om unges brug af og holdninger til rusmidler og dernæst analyserede resultaterne. Den endelige afrapportering blev derefter foretaget af en række forskere. Det er positivt at de studerende på den måde ind-

drages i undervisernes konkrete projekter idet de herved får lettere ved at koble de lærte metoder med praksis. Evalueringsgruppen kan derfor også kun tilslutte sig uddannelsens bestræbelser på i højere grad at udbrede denne form for samspil mellem forskning og undervisning.

Generel teori vs. specialområder

De studerende på AAU får på bacheloruddannelsen meget undervisning i generel sociologisk teori, hvorimod specialiseringsområderne ikke vægtes lige så højt hvilket blev bekræftet under besøget. Det fremgik desuden at de studerendes specialisering fortrinsvis foregår via projektskrivningen. Uddannelsen kan derfor overveje om balancen mellem generel teori og specialiseringsområder er hensigtsmæssig, og om de studerende med fordel kunne introduceres til specialiseringsområderne tidligere i studieforløbet. Det vil kunne styrke de studerendes faglige identitet, gøre det lettere for de studerende at vælge opgave-/specialeemner og øge uddannelsernes arbejdsmarkedsorientering. Uddannelsen bør desuden sikre at flere af de specialiseringslinjer som de studerende ønsker at følge på kandidatuddannelsens 8. og 9. semester, bliver oprettet (jf. foregående afsnit om praktik).

Metodeundervisningen

Af selvevalueringsrapporten fremgår det at AAU prioriterer metodeundervisningen højt hvilket også blev bekræftet under besøget. Uddannelsen er tilrettelagt så kvalitativ og kvantitativ metode vægtes ligeligt. Kvalitativ metode er især i fokus på 4. semester, mens kvantitativ metode er i fokus på 5. semester. Begge semestre afsluttes med at de studerende skriver et projekt hvori det er et krav at de lærte metoder anvendes i sammenhæng med teorien. På 5. semester er der endvidere en afsluttende fem timers skriftlig individuel eksamen i gennemgåede teorier.

Denne tilrettelæggelsesform virker hensigtsmæssig og gennemtænkt idet de studerede herved bliver tvunget til at arbejde med både kvantitativ og kvalitativ metode i forbindelse med mindst ét projekt.

Det samfundsvidenskabelige basisår

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet på AAU gennemførte i 2002-03 en reform af det samfundsvidenskabelige basisår. Det førte bl.a. til at de studerende som ønsker at læse sociologi efter basisåret, nu får mulighed for at vælge et forløb i sociologisk samtidsanalyse på 2. semester der er tilrettelagt af sociologistudiet. Uddannelsen skriver i selvevalueringsrapporten at stort set samtlige elementer på basisåret er relevante for sociologistuderende.

Under besøget gav flere af de studerende imidlertid udtryk for at de oplevede at det faglige niveau er for lavt på det samfundsvidenskabelige basisår. Uddannelsen skriver i selvevalueringsrapporten at der kan være et chok for de studerende at begynde på selve sociologiuddannelsen hvilket ligeledes indikerer at det faglige niveau på basisåret er for lavt. I uddannelsens selvevalue-

ringsrapport og under besøget kom det desuden frem at mange af de studerende mener at der går for lang tid før de kommer i gang med sociologiuddannelsen og får mulighed for at skabe sig en faglig identitet. Desuden fremgik det af besøget at uddannelsens 7. semester fungerer som en form for kompensation for de studerendes manglende ballast fra basisåret på sociologiområdet.

Under besøget gav uddannelsens ledelse og undervisere udtryk for at basisåret har en vis berettigelse fordi de studerende lærer at indgå i gruppe- og projektarbejde. Der er dog intet til hinder for at de studerende lige så vel kan lære dette på sociologiuddannelsen. Universitet bør derfor tage skridtet fuldt ud og afkorte basisåret med et semester – hvilket især forekommer oplagt nu hvor 2. semester af basisåret tones med et sociologiforløb. Desuden bør universitet sikre at det faglige niveau er tilfredsstillende på basisstudiet så de studerende undgår at få et chok når de begynder på sociologiuddannelsen.

Individuelt arbejde

Det er positivt at der er krav om individuelt arbejde med efterfølgende eksamen på flere af uddannelsens semestre, men uddannelsen på AAU kan med fordel udvide antallet af semestre med obligatorisk individuelt arbejde. Kompetencen til at udføre selvstændigt arbejde er relevant for de studerende i forhold til det arbejdsmarked de efterfølgende skal ud på. For at skabe en bedre balance mellem det individuelle arbejde og den forholdsvis store mængde af gruppearbejde bør uddannelsen derfor indføre et krav om at de studerende arbejder alene på et eller to semestre.

Større faglige krav til praktikken

Der er en styrke i at de studerende på AAU får en føling med arbejdsmarkedet igennem et praktikophold, men der bør stilles højere faglige krav til praktikkens indhold. Praktikopholdet afløser typisk 30 ECTS-point hvilket svarer til en fjerdedel af kandidatuddannelsen, og det kan derfor undre at uddannelsen ikke arbejder mere systematisk med de konkrete kompetencer som de studerende skal opnå i forbindelse med et praktikforløb. Uddannelsen bør derfor definere faglige og indholdsmæssige krav til praktikken, stille krav til praktikstederne om vejledning og sparring i forbindelse med praktikforløbet og monitorere den læring der finder sted.

Udbud på 8. og 9. semester

Af AAU's selvevalueringsrapport fremgår det at der i gennemsnit begynder 35-40 studerende på en kandidatårgang. Gennemsnitlig 12-15 af dem vælger at være i praktik på enten 8. eller 9. semester. Det betyder at der kun er forholdsvis få studerende på disse to semestre. Af besøget fremgik det endvidere at ca. syv studerende skal følge undervisningen inden for en specialiseringslinje før den bliver oprettet. Det betyder at kun ganske få specialiseringslinjer bliver oprettet på de to semestre hvilket også blev bekræftet af de studerende under besøget. Selvom de studerende har mulighed for selv at finde en underviser og forme selvstudiegrupper, følge udbud på andre uddannelser på universitetet eller på andre universiteter, betyder det lave antal af stude-

rende på de to semestre at de studerendes reelle valgfrihed er meget begrænset. Uddannelsen bør derfor overveje om kandidatuddannelsen ikke kan tilrettelægges anderledes så at de studerende får flere specialiseringslinjer at vælge imellem, fx ved at indføre krav om at praktik kun kan finde sted på 8. semester, og derved øge antallet af studerende. Hvis basisåret reduceres til et semester, og bindingerne på 7. semester ophæves, vil der være mulighed for at oprette flere specialiseringslinjer idet de studerende på 7. semester også vil efterspørge specifikke specialiseringslinjer.

Internationalisering

Af AAU's selvevalueringsrapport fremgår det at uddannelsen kun har haft fire studerende på et meritgivende studieophold i udlandet i 2005. Forholdsvis få studerende vælger således at læse i udlandet – også når man sammenligner med andre samfundsvidenskabelige uddannelser på de øvrige universiteter. Af besøget fremgik det at uddannelsens ledelse er opmærksom på problemstillingen og i øjeblikket overvejer forskellige initiativer der dog alle handler om at tiltrække flere udenlandske studerende. Det er derfor vigtigt at påpege at uddannelsen også bør arbejde mere målrettet på at skabe interesse blandt egne studerende for at tage på studieophold i udlandet. For at kunne oprette udvekslingsaftaler med udenlandske universiteter er det dog en forudsætning at uddannelsen udbyder engelsksprogede kurser. Det er problematisk at uddannelsen p.t. ikke udbyder nogle engelsksprogede kurser, og at ingen udenlandske studerende har læst på uddannelsen i perioden 2002-05. Uddannelsen bør derfor som minimum udbyde engelsksprogede kurser for at styrke det internationale miljø på uddannelsen og for at skabe samarbejdsaftaler med udenlandske universiteter der kan give de studerende bedre muligheder for at tage på udvekslingsophold.

Erhvervsvejledningen

Af AAU's selvevalueringsrapport fremgår det at de studerende skal sammensætte et studieprogram for deres kandidatuddannelse i begyndelsen af 7. semester. Det fremgår endvidere at de studerende i den forbindelse orienteres om hvilke job de forskellige specialiseringslinjer retter sig mod. Det er positivt at de studerende på den måde informeres om deres efterfølgende muligheder på arbejdsmarkedet, men de studerende under besøget som havde sammensat deres studieprogram for kandidatuddannelsen, efterlyste imidlertid et større fokus på erhvervsvejledning i løbet af studiet. Gæsteforelæsere og besøg på forskellige typer af arbejdspladser vil fx kunne give de studerende indsigt i forskellige beskæftigelsesmuligheder. Uddannelsen kan desuden holde praktikseminarer hvor de studerende fortæller om deres ophold, arbejdsopgaver og erfaringer.

Undervisernes vejlederkompetencer

Det fremgår ikke tydeligt af dokumentationen hvordan uddannelsen på AAU sikrer at samtlige undervisere har de nødvendige vejlederkompetencer. Under besøget fremhævede ledelsen dels at samtlige undervisere skal gennemføre et adjunktpædagogisk kursus for at kunne undervise på

AAU, dels at AAU har et pædagogisk udviklingscenter som kan tilbyde ad hoc-pædagogiske kurser. Ledelsen erkendte imidlertid at der ikke er obligatoriske kurser i vejledning. Det kan undre at uddannelsen eller institutionen ikke i højere grad sikrer at samtlige undervisere har de nødvendige vejlederkompetencer – især da uddannelsen netop profilerer sig på projektarbejdet. Uddannelsen eller institutionen bør derfor etablere et obligatorisk kursus i vejledning for samtlige undervisere. Sådant et kursus kan også medvirke til at der etableres en fælles forståelse for hvad god vejledning er på AAU.

Studerende søger til København efter endt bachelor

Af selvevalueringsrapporten fremgår det at nogle af de studerende rejser til København efter færdiggørelsen af deres bachelorgrad for at læse deres kandidatuddannelse i sociologi på KU. Uddannelsen har undersøgt baggrunden for dette, og undersøgelsen påpegede at nogle af årsagerne er manglende udbud af fagmoduler og et manglende socialt miljø på kandidatuddannelsen. Uddannelsen har reageret på undersøgelsen ved bl.a. at udsende et omfattende udbudskatalog og opfordre de studerende til selv at være mere aktive. Det er fornuftigt at uddannelsen selv forsøger at gøre noget ved problemet ved at udbyde en række nye specialiseringslinjer, men det er vanskeligt at se hvordan problemet vil blive løst på denne måde eftersom antallet af oprettede udbud afhænger af at mindst syv personer tilmelder sig hvert udbud. Det kan således blive svært for uddannelsen at opnå den ønskede effekt medmindre uddannelsen i en periode opretter specialiseringslinjer hvor færre end syv studerende er tilmeldt.

Gennemførelsestider

AAU har tendens til at forklare de lange gennemførelsestider ud fra en række eksterne faktorer som fx de studerendes store mængde af erhvervsarbejde og graviditet/barsel. Uddannelsen ser derved bort fra at det også er et institutionelt ansvar at få de studerende igennem studiet på normeret tid. Uddannelsen kunne fx lægge op til at de studerende begynder på specialeforberedelserne og får fastlagt en problemstilling for specialet tidligere i studieforløbet. Desuden bør uddannelsen sikre at der sker en forventningsafstemning mellem den enkelte studerende og vejleder og mellem vejleder og censor i relation til specialets indhold og niveau så specialet kan skrives inden for det normerede halve år. Et andet vigtigt element er at sikre at de studerende får en optimal vejledning i forbindelse med specialskrivningen, fx ved at sikre at samtlige vejledere har været på et kursus og fået nogle værktøjer så specialevejledningen foretages ensartet og professionelt, eller ved at etablere opponentergrupper eller klyngevejledning.

8.2 København Universitet

Selvevalueringsrapporten fra KU er velskrevet og nuanceret og har udgjort et godt grundlag for evalueringen. Uddannelsen har derudover gennemført en række selvevalueringer af uddannelsens forskning, studiemiljø, internationalisering, eksternt forskningssamarbejde, ekstern undervis-

ning, konferencedeltagelse og formidling og organisation, ledelse, økonomi og it. Disse selvevalueringer indeholder gode kritiske refleksioner over uddannelsens nuværende praksis og fremtidige udviklingsmuligheder.

Overordnede betragtninger

KU har på få år etableret en rigtig god og solid sociologiuddannelse som uddanner dimittender der meget hurtigt kommer i beskæftigelse, og som bl.a. bliver rost for deres evne til at arbejde selvstændigt. Uddannelsen udmærker sig ved at have en høj grad af international udveksling af studerende og et stort udbud af engelsksprogede kurser. Der hersker tilsyneladende en kultur på uddannelsen hvor styrker og svagheder diskuteres åbent, og hvor uddannelsen løbende justeres i forhold til bl.a. de studerendes tilbagemeldinger.

Uddannelsen ønsker at øge sit optag hvilket forekommer rimeligt da der – efter alt at dømme – fortsat vil være stor efterspørgsel på dimittenderne fra KU.

Generel teori vs. specialiseringsområder

På KU indledes sociologiuddannelsen med et meget omfattende kursus i generel sociologisk teori. Uddannelsen kan overveje om balancen mellem generel teori og specialiseringsområder er hensigtsmæssig, og om de studerende med fordel kunne introduceres til specialiseringsområderne tidligere i studieforløbet. Det vil kunne styrke de studerendes faglige identitet, gøre det lettere for de studerende at vælge opgave-/specialeemner og øge uddannelsernes arbejdsmarkedsorientering. Det vil desuden være en fordel hvis de studerende tidligere i studieforløbet blev opfordret til at tage stilling til om de ønsker at specialisere sig inden for et område og i så fald hvilket.

Balancen mellem kvalitativ og kvantitativ metode

Det er en udfordring for underviserne på KU at integrere og anvende kvantitative metoder/forskning i undervisningen og i vejledningen af de studerende. Underviserne anvender oftest kvalitative metoder i deres egen forskning, og derfor mangler de studerende nogle rollemodeller der kan vejlede dem i kvantitativ metode. Det mindsker de studerendes mod og lyst til at anvende kvantitative metoder i deres opgaver og i specialet hvilket fremgik af interview med de studerende og censorerne. Underviserne bør derfor påtage sig at formidle mere kvantitativt orienteret forskning til de studerende, og vejlederne bør i højere grad opfordre de studerende til at anvende kvantitative metoder i deres opgaver. For at anspore de studerende til at anvende en kvantitativ metode i forbindelse med større opgaver, kan uddannelsen overveje at tildele de studerende en metodevejleder som bivejleder i de tilfælde hvor hovedvejlederen ikke selv har tilstrækkelig erfaring med kvantitativ metode. Etableringen af den nye metodespecialiseringslinje er et positivt tiltag som kan bidrage til at få skabt en mere ligelig vægtning af kvantitative og kvalitative metoder på uddannelsen. Et tættere samarbejde med SFI vil også kunne forstærke uddannelsens kvantitative profil og synliggøre tilgængelige data for de studerende. Uddannelsens samarbejdsrelationer

med SFI vil fremover blive udbygget på baggrund af den nye strategiske samarbejdsaftale mellem SFI og KU. Uddannelsen bør gribe muligheden for at udnytte de ressourcer som SFI har.

Større faglige krav til praktikken

Der er udelukkende positive udlægnings af praktikken på uddannelsen – både ifølge KU's selvevalueringsrapport og besøget. Det fremgik desuden af besøgene at stort set alle studerende får godkendt deres praktik. Der er en styrke i at de studerende får en føling med arbejdsmarkedet gennem et praktikophold, men der bør stilles højere faglige krav til praktikens indhold. Praktikopholdet afløser typisk 30 ECTS-point hvilket svarer til en fjerdedel af kandidatuddannelsen, og det kan derfor undre at uddannelsen ikke arbejder mere systematisk med de konkrete kompetencer som de studerende skal opnå i forbindelse med et praktikforløb. Uddannelsen bør derfor definere faglige og indholdsmæssige krav til praktikken, stille krav til praktikstederne om vejledning og sparring i forbindelse med praktikforløbet og monitorere den læring der finder sted.

Styrkelse af det faglige og sproglige niveau på de engelsksprogede kurser

Internationaliseringen i form af ind- og udrejsende studerende på KU fremstår velprioriteret og gennemtænkt. Uddannelsen opfordrer aktivt de studerende til at tage på udvekslingsophold og udbyder mange engelsksprogede kurser for at tiltrække udenlandske studerende. Uddannelsen kan dog med fordel styrke synergieffekten af internationaliseringen ved at sørge for at de engelsksprogede kurser også er attraktive for danske studerende med høje faglige kvalifikationer. Det fremgik af besøget at undervisernes og de udenlandske studerendes engelskkundskaber ikke altid er gode nok til at sikre et tilstrækkeligt fagligt niveau på de engelsksprogede kurser. Nogle af de udenlandske studerende mangler desuden faglige kvalifikationer der kan matche kvalifikationerne hos de danske studerende. Det er dog positivt at uddannelsen selv fremhæver at den må arbejde på at sikre et højere fagligt og sprogligt niveau på de engelsksprogede kurser. Uddannelsen bør fortsætte dette udviklingsarbejde og indføre test af engelskkundskaberne hos de udenlandske studerende.

Mere målrettet arbejdsmarkedsorientering

Sociologiuddannelsen på KU har en udfordring i at styrke arbejdsmarkedsorienteringen så den bliver mere målrettet og mindre ad hoc-præget. Resultaterne fra dimittendundersøgelsen viser bl.a. at 51 % af dimittenderne var mindre tilfredse og 22 % utilfredse med den orientering om arbejdsmarkedet som de fik på sociologiuddannelsen på KU. Det er positivt at uddannelsen i selvevalueringsrapporten stiller en række forslag til hvordan den kan styrke arbejdsmarkedsorienteringen, bl.a. ved at specialiseringslinjerne i højere grad fungerer som erhvervsorienterede og faglige fora for de studerende. Det er også positivt at KU på fakultetsniveau drøfter en opprioritering af erhvervsvejledningen. Uddannelsen bør arbejde målrettet på at realisere og drage nytte af disse tiltag. Desuden bør uddannelsen mere målrettet indføre arbejdsmarkedsorientering i undervisningen, fx ved forholdsvis tidligt i studieforløbet at informere om hvilke fag og specialiseringslinjer

der retter sig mod hvilke sektorer og brancher. Gæsteforelæsere og besøg på forskellige typer af arbejdspladser vil også kunne give de studerende indsigt i forskellige beskæftigelsesmuligheder.

Bedre opfølgning på resultater af evalueringer

En stor del af KU-dimittenderne (81 %) oplevede at der i mindre grad eller slet ikke skete konkrete opfølgninger på resultater af evalueringerne. Det er vigtigt at de studerende løbende bliver orienteret om hvordan uddannelsen vil følge op på resultaterne af kursusevalueringerne, og dermed får indtryk af at det kan betale sig at deltage i evalueringerne. KU gør opmærksom på at problemet med at de studerende ikke tror der bliver fulgt op på deres evalueringer, delvist skyldes at de gennemføres i slutningen af semestret og derfor primært kommer det næste hold til gode. Det er selvfølgelig et reelt problem, men det burde kunne løses ved generelt at informere de studerende bedre. Uddannelsen kunne fx udarbejde nogle kortfattede opsummeringer af evalueringerne og informere om de generelle linjer i opfølgningen.

Gennemførelsestider

Uddannelsens gennemførelsesprocenter bør generelt forbedres, og i den forbindelse er mange af de studerende især alt for længe om at skrive speciale. Under besøgene blev de lave gennemførelsesprocenter forklaret ud fra en række eksterne faktorer som fx de studerendes store mængde af erhvervsarbejde og graviditet/barsel. Det fremgik dog af interviewet med de studerende at forklaringen også kan skyldes at vejlederne ofte har for høje forventninger til opgavernes emne og omfang. Også censorerne lod til at have høje forventninger til omfanget og det faglige niveau i opgaverne. Nogle af de studerende manglede desuden mere feedback på opgaverne fra vejlederne. Uddannelsen bør derfor påtage sig en større del af ansvaret for at de studerende gennemfører studiet på kortere tid. KU bør sikre at der sker en forventningsafstemning mellem den enkelte studerende og vejleder og mellem vejleder og censor i relation til specialets indhold og niveau så specialet kan skrives inden for det normerede halve år. Det er dog positivt at uddannelsen har indført krav om specialekontrakter i studieordningen for kandidatuddannelsen. Et andet vigtigt element er at sikre at de studerende får en optimal vejledning i forbindelse med specialskrivningen, fx ved at sikre at samtlige vejledere har været på et kursus og fået nogle værktøjer så vejledningen foretages ensartet og professionelt, eller ved at etablere opponentgrupper eller klyngevejledning.

8.3 Roskilde Universitetscenter

RUC's selvevalueringsrapport er velskrevet og reflekterende og indeholder mange gode overvejelser om både styrker og svagheder ved uddannelsen. Det er positivt at refleksionerne i rapporten både tager højde for erfaringerne med den gamle studieordning og strukturen for den nye studieordning for socialvidenskab som snart skal implementeres. Rapporten har dermed udgjort et tilfredsstillende grundlag for evalueringen.

Overordnede betragtninger

Socialvidenskabsuddannelsen på RUC uddanner dimittender der får beskæftigelse inden for mange forskellige brancher og nicher. På trods af at faget socialvidenskab kun udgør tre semestre i den samlede uddannelse, lykkes det uddannelsen at tilføre de studerende en socialvidenskabelig forståelse og indsigt som – i kombination med deres evne til at arbejde projektorienteret – giver de studerende en række nyttige kompetencer. Kombinationsstrukturen betyder også at dimittenderne fra RUC får nogle brede og meget forskellige kompetenceprofiler.

Socialvidenskabsuddannelsen på RUC er ikke en sociologiuddannelse, men en uddannelse med samfundsvidenskabeligt – herunder sociologisk – islæt. RUC ønsker at tildele studerende der kombinerer socialvidenskab med sambas og psykologi, pædagogik eller internationale udviklingsstudier, titlen cand.scient.soc. Hvorfor det netop er disse tre kombinationsfag der skal udløse denne titel, forekommer ikke indlysende.

Denne evalueringsrapport tager ikke eksplicit stilling til spørgsmålet om hvorvidt RUC skal have mulighed for at tildele studerende titlen cand.scient.soc., men det påpeges dog at et titelsammenfald mellem dimittender fra de tre uddannelser er misvisende idet dimittendernes profiler er meget forskellige.

Struktur og arbejdsform

RUC's særlige struktur med den toårige basisuddannelse og kombinationen af to overbygningsfag er – sammen med den projektorienterede arbejdsform – blevet RUC's særlige kendetegn og varemærke.

Den projektorienterede arbejdsform på RUC er blevet kopieret af andre universiteter, men har også haft afsmittende effekt på f.eks. arbejdsformen i gymnasiet. Der er ingen tvivl om at dimittender fra RUC er dygtige til at indgå i projektarbejde hvilket også resultaterne fra dimittendundersøgelsen peger i retning af.

Imidlertid er struktur og arbejdsform blevet så fast integrerede dele af universitetets selvopfattelse at det tilsyneladende er et forhold som der ikke kan sættes spørgsmålstejn ved berettigelsen af. Strukturen og arbejdsformen på RUC er universitetets kendetegn, men det må ikke være en barriere i forhold til at udvikle og forny universitetets uddannelser.

Med hensyn til strukturen skygger den toårige basisuddannelse og den treårige bacheloruddannelse for hinanden. De studerende opfatter tilsyneladende ikke bacheloruddannelsen som et naturligt afsluttet forløb, og dette må i høj grad tilskrives den omstændighed at den toårige basisuddannelse er et "levn" fra den gamle struktur med en toårig grunduddannelse og en treårig (kombineret) overbygningsuddannelse. Ved at fastholde den tidligere opdeling af basis og over-

bygning og samtidig skelne mellem bachelor- og kandidatniveau udvandes strukturen på RUC, og det må afstedkomme en del forvirring – ikke mindst internationalt.

For at imødekomme ønsket om højere grad af fordybelse i forbindelse med socialvidenskabsuddannelsen har RUC lagt en række bindinger på basisuddannelsen i form af forudsætningskurser som de studerende skal gennemføre for at kunne fortsætte på socialvidenskabsuddannelsen. Dette er et fornuftigt tiltag, men også et signal om at strukturen i sin nuværende form bør justeres på RUC. Socialvidenskabsmodulerne i den samlede uddannelse er ikke tilstrækkelige, og konsekvensen heraf bør være at afkorte basisforløbet med et år. Dermed vil det være muligt at give mere plads til socialvidenskab som fag med en selvstændig kernefaglighed, samtidig med at den studerende kombinerer socialvidenskab med et andet fag.

At RUC's uddannelser som hovedregel kombineres med to fag, er på mange måder en styrke for uddannelserne, men hvis fagene ikke hænger sammen på en måde hvor de supplerer hinanden hensigtsmæssigt, betyder det udelukkende at der er for kort tid til hvert fag, og at uddannelsen bliver flerfaglig i stedet for tværfaglig. RUC påpeger selv at der er et stort uudnyttet potentiale i at styrke tværfagligheden ved at institutter og undervisere orienterer sig mod hinanden på tværs af fagområder. Hvis universitetscenteret ikke formår at udnytte de muligheder for reel tværfaglighed som strukturen giver, kan det heller ikke forventes at de studerende kan. Derfor bør samarbejdet mellem socialvidenskabsuddannelsen og de øvrige kombinationsfag styrkes. I forbindelse med udarbejdelsen af kompetencebeskrivelser kan RUC med fordel definere og beskrive hvad de specifikke fagkombinationer kan bidrage med, og derved i højere grad hjælpe de studerende med at sammensætte deres studieforløb.

Kernefaglighed

Det er fint at socialvidenskabsuddannelsen kan tones i mange forskellige retninger, alt efter hvilket andet fag der kombineres med. Men hvad der definerer kernefagligheden i den del af uddannelsen som udgøres af socialvidenskab, fremstår uklart, og der er en fare for at undervisningen på uddannelsen kan blive for fragmenteret og uden sikkerhed for at relevante problemfelter/kerneområder bliver repræsenteret og afdækket på uddannelsen.

Metode

En stor del af de studerende på socialvidenskabsuddannelsen anvender kun i begrænset omfang kvantitativ metode i løbet af deres uddannelse. Ingen mekanismer sikrer dermed at de studerende opnår tilstrækkelig indsigt i brugen af kvantitativ metode så at de i deres efterfølgende ansættelse er i stand til at anvende kvantitativ metode på et tilfredsstillende niveau.

Dette er en alvorlig mangel ved uddannelsen – ikke i sammenligning med sociologiuddannelserne på KU og AAU, men når det handler om at sikre at den på sine egne præmisser kan fungere som

en uddannelse i socialvidenskab med den metodevariation der må forventes af en samfundsvidenskabelig kandidatuddannelse. Hvis uddannelsen vil styrke den kvantitative metodetilgang, kan den f.eks. indføre visse bindinger i form af en portfolio der sikrer at den studerende anvender forskellige metodiske tilgange i løbet af sin uddannelse.

Gruppearbejde vs. individuelt arbejde

Den projektorienterede arbejdsform på RUC betyder at dimittenderne er gode til at arbejde projektorienteret, og at de har gode samarbejdsevner. Til gengæld bliver deres evne til at arbejde selvstændigt ikke tilstrækkeligt styrket på uddannelsen da alle projekter kan udarbejdes i grupper. Det er ikke tilfredsstillende at en universitetsuddannelse ikke i højere grad ruste de studerende til at kunne arbejde selvstændigt, og RUC bør stille krav om at mindst ét projekt gennemføres individuelt.

RUC bør også sætte en øvre grænse for hvor mange studerende der må være i hver gruppe, da grupperne – især på basisuddannelsen – kan være meget store, og udbyttet for den enkelte studerende derfor må antages at være begrænset.

Internationalisering

Forholdsvis få RUC-studerende tager på udvekslingsophold på et udenlandsk universitet, og få dimittender oplevede endvidere at blive tilskyndet til at tage på udvekslingsophold på et udenlandsk universitet. 60 % af RUC-dimittenderne oplevede således slet ikke og 32 % kun i mindre grad at være blevet tilskyndet til det. Det er derfor nødvendigt at uddannelsen arbejder på at forbedre uddannelsens internationalisering ved i højere grad at opfordre de studerende til at tage på studieophold på et udenlandsk universitet og ved at etablere flere udvekslingsaftaler med udenlandske universiteter. Det er i den forbindelse positivt at uddannelsen arbejder på at oprette et engelsksproget socialvidenskabsforløb som kan forbedre mulighederne for øget samarbejde med udenlandske universiteter om udveksling af de studerende.

Evaluering af vejledning

En meget stor del af undervisningen på RUC foregår i form af vejledning i projektgrupperne, og derfor burde denne vejledning være underlagt de samme krav om evaluering som kurserne. Dette synes imidlertid ikke at være tilfældet, og det er utilfredsstillende på en uddannelse hvor en så stor del af undervisningen gennemføres som vejledningsforløb.

Bedre opfølgning på resultater af evalueringer

En stor del af RUC-dimittenderne (91 %) oplevede i mindre grad eller slet ikke at der var konkrete opfølgninger på resultater af evalueringerne. Det er vigtigt at de studerende løbende bliver orienteret om hvordan uddannelsen vil følge op på resultaterne af kursusevalueringerne, og dermed får indtryk af at det kan betale sig at deltage i evalueringerne. RUC gør opmærksom på at pro-

blemet med at de studerende ikke tror der bliver fulgt op på deres evalueringer, delvist skyldes at de gennemføres i slutningen af semestret og derfor primært kommer det næste hold til gode. Det er selvfølgelig et reelt problem, men det burde kunne løses ved generelt at informere de studerende bedre. Uddannelsen kunne fx udarbejde nogle kortfattede opsummeringer af evalueringerne og informere om de generelle linjer i opfølgningen.

Erhvervsvejledning

Uddannelsen har en udfordring i at styrke arbejdsmarkedsorienteringen. 50 % af RUC-dimittenderne var mindre tilfredse og 30 % direkte utilfredse med den orientering om arbejdsmarkedet som de fik på uddannelsen. RUC's kombinationsstruktur med mulighed for mange forskellige fagsammensætninger skaber desuden et særligt behov for studie- og erhvervsvejledning af de studerende – også for at tværfagligheden derigennem kan udnyttes bedst muligt. Der er derfor behov for målrettede initiativer fra studie- og erhvervsvejledningens side. Uddannelsen bør også mere målrettet indføre arbejdsmarkedsorientering i den løbende undervisning, fx ved forholdsvis tidligt i studieforløbet at informere om hvilke fag der retter sig mod hvilke sektorer og brancher. Gæsteforelæsere og besøg på forskellige typer af arbejdspladser vil også kunne give de studerende indsigt i forskellige beskæftigelsesmuligheder.

Gennemførelsestider

RUC kan rette op på de lange gennemførelsestider ved fx at lægge op til at de studerende begynder på specialeforberedelserne og får fastlagt en problemstilling for specialet tidligere i studieforløbet. Desuden bør uddannelsen sikre at der sker en forventningsafstemning mellem den enkelte studerende og vejleder og mellem vejleder og censor i relation til specialets indhold og niveau så specialet kan skrives inden for det normerede halve år. Et andet vigtigt element er at sikre at de studerende får en optimal vejledning i forbindelse med specialskrivningen, fx ved at sikre at samtlige vejledere har været på et kursus og fået nogle værktøjer så vejledningen foretages ensartet og professionelt, eller ved at etablere opponentgrupper eller klyngevejledning.

Appendiks A

Uddannelsernes indhold

Dette appendiks indeholder en beskrivelse af de tre uddannelsers indhold og fagfordeling.

AAU

Sociologistudiet på AAU er fysisk placeret på Institut for Sociologi, Socialt arbejde og Organisation. Sociologiuddannelsen på AAU indledes med et basisår hvor de studerede lærer at arbejde projektorienteret og bliver introduceret til det samfundsvidenskabelige fagområde og samfundsvidenskabelig metode. På basisårets 2. semester følger de studerende bl.a. fagene "sociologi" og "jura", og herudover har de studerende mulighed for at vælge et projektførløb i sociologisk samtidsanalyse som tilrettelægges af instituttet.

Tabel 31

Fagsammensætning på bachelor- og kandidatuddannelsen – AAU

Semester	Fag	ECTS-point	Pensum
1.	Problemløst samfundsforståelse	2	150 sider
1.	Økonomisk, politisk og social udvikling	6	900 sider
1.	IT	1	-
1.	Projektarbejde – problemløst samfundsforståelse	5	-
1.	Projektarbejde – økonomisk politisk og social udvikling	11	-
2.	Videnskabsteori	3	500 sider
2.	Sociologiske metoder	2	350 sider
2.	Sociologi	2	300 sider
2.	Jura	2	350 sider
2.	Valgfrie projektførløb, fx sociologisk samtidsanalyse	21	300 sider
3.	Klassisk sociologisk teori	15	1000 sider

Fortsættes næste side ...

...fortsat fra forrige side

Semester	Fag	ECTS-point	Pensum
3.	Klassisk sociologisk metode	15	1000 sider
4.	Kulturanalyse og moderne hverdagsliv	8	1000 sider
4.	Kvalitativ metode	7	600 sider
4.	Projektarbejde – hverdagsliv og kulturanalyse	10	-
4.	Sociologiske støttefag	5	600 sider
5.	Social struktur, social differentiering og social forandring	10	1000 sider
5.	Kvantitativ metode og statistik	10	500 sider
5.	Projektarbejde – sociale strukturer under forandring	10	-
6.	Fagets videnskabsteori og kombineret metodadesign	5	500 sider
6.	Sociologiske støttefag	5	600 sider
6.	Bachelorprojekt	20	-
7.	Videregående sociologisk teori	15	750 sider
7.	Lille videregående sociologisk metode	5	350 sider
7.	Stor videregående sociologisk metode	10	150 sider
8./9.	Valgfag og specialiseringer	60	800 sider per 10 ECTS
10.	Speciale	30	-

Kilde: *Selvevalueringsrapport og studieordninger.*

Bemærk at den grå markering viser omfanget af basisstudiet.

På 3. semester introduceres de studerende til klassisk sociologisk teori og metode, mens fokus på 4. semester er på kulturanalyse og moderne hverdagsliv med udgangspunkt i de kvalitative metoder. Semestret indeholder endvidere et sociologisk støttefag og et projekt. På 5. semester kommer de kvantitative metoder i spil i sammenhæng med faget "social struktur, social differentiering og social forandring". Herudover skal de studerende ligesom på 4. semester skrive et projekt. 6. semester beskæftiger sig med bachelorprojektet, men herudover indeholder semestret et støttefag og videnskabsteori og metode.

Kandidatuddannelsens 7. semester er obligatorisk for de studerende. Semestret indeholder både kvantitativ og kvalitativ metode og faget videregående sociologisk teori. På 8. og 9. semester kan de studerende vælge mellem en række specialiseringslinjer og valgfag før de skriver deres speciale på 10. semester.

Sociologiuddannelsen på KU

Sociologiuddannelsen på KU er som den eneste af uddannelserne placeret på Sociologisk Institut. Uddannelsen er bygget op omkring et treårigt bachelorforløb som er forholdsvis bundet, og en toårig kandidatuddannelse med mulighed for specialisering inden for og toning af uddannelsen.

Tabel 32
Fagsammensætning på bachelor- og kandidatuddannelsen – KU

Semester	Fag	ECTS-point	Pensum
1./2.	Almen sociologi	25	1600 sider
1./2.	Det danske samfund i sociologisk perspektiv	10	800 sider
1.	Elementære samfundsvidenskabelige metoder (inkl. SPSS)	15	800 sider
2.	Kvantitative metoder	10	800 sider
3.	Sociologiens videnskabsteori	10	800 sider
3.	Social differentiering	10	800 sider
3.	Videregående kvantitative metoder	10	800 sider
4.	Politologisk sociologi	10	800 sider
4.	Kultursociologi	10	1100 sider
4.	Videregående kvalitative metoder	10	700 sider
5.	Klassisk og nyere sociologisk teori	10	800 sider
5.	Økonomisk sociologi eller organisations sociologi	10	800 sider
5./6.	Valgfag	20	800 sider per 10 ECTS
6.	Bachelorprojekt	20	-
7./8./9./10.	Sociologiske teorifag	≥ 10	800 sider per 10 ECTS
7./8./9./10.	Sociologiske temafag	≥ 10	800 sider per 10 ECTS
7./8./9./10.	Samfundsvidenskabelige metodefag	≥ 10	800 sider per 10 ECTS
7./8./9./10.	Valgfag	10	800 sider
7./8./9./10.	Valgfrit blandt de fire kategorifag	20	800 sider per 10 ECTS
7./8./9./10.	Speciale	30	-

Kilde: Selvevalueringsrapport og studieordninger.

Sociologiuddannelsen på KU er tilrettelagt så de studerende på 1. semester begynder med faget "almen sociologi" hvor de bl.a. får en generel indføring i sociologisk teori og begrebsdannelse, og faget "det danske samfund i et sociologisk perspektiv". Derudover ligger der to metodefag på de første to semestre. På 3. semester præsenteres de for sociologiens videnskabsteori og videregående kvantitativ metode. Derudover følger de studerende faget "social differentiering" som er en gennemgang af klassiske og nyere teorier om diversitet, social ulighed og mobilitet.

4. semester indeholder bl.a. fagene "politologisk sociologi" og "kultursociologi". Politologisk sociologi skal give de studerende en indføring i sociologiske analyser af samfundets styring og magtrelationer i og uden for det politiske system, mens kultursociologi er en gennemgang af sociologiske kulturteorier og analyser af kulturelle fænomener. Derudover ligger faget "videregående kvalitativ metode" også på semestret.

På 5. semester skal de studerende følge faget "klassisk og nyere sociologisk teori". Herudover kan de studerende vælge enten at følge faget "økonomisk sociologi" eller faget "organisations-sociologi". Endelig kan de studerende på 5. og 6. semester følge valgfag inden uddannelsen afsluttes med et bachelorprojekt.

Kandidatuddannelsen giver de studerende mulighed for at profilere uddannelsen så den afspejler særlige faglige interesser. De studerende er dog samtidig underlagt visse bindinger som handler om at de studerende skal tilrettelægge deres kandidatuddannelse så de minimum opnår 10 ECTS-point inden for henholdsvis sociologiske teorifag, sociologiske temafag og samfundsvidenskabelige metodefag. Kandidatuddannelsen afsluttes med et speciale.

Socialvidenskab på RUC

Socialvidenskabsuddannelsen er organisatorisk placeret på Institut for Samfund og Globalisering, som også huser Internationale Udviklingsstudier, Forvaltning, Offentlig Administration og EU-studies.

På bacheloruddannelsen gennemfører den studerende først den toårige samfundsvidenskabelige basisuddannelse som er sammensat af fire moduler (svarende til fire semestre). Efter basisuddannelsen gennemfører de studerende et semester i overbygningsfaget socialvidenskab og et semester i pædagogik, psykologi eller internationale udviklingsstudier. Herefter opnår den studerende titlen som samfundsvidenskabelig bachelor i socialvidenskab og fx pædagogik. Det er også muligt at tage en etfaglig bacheloruddannelse i socialvidenskab, men vælger man denne form, er det ikke muligt at fortsætte med socialvidenskab på kandidatuddannelsen.

På kandidatuddannelsen gennemfører den studerende i alt fire moduler: to inden for socialvidenskab og to inden for det andet overbygningsfag, fx pædagogik. Specialet skal enten skrives i et af socialvidenskabsmodulerne som etfagligt speciale eller i de forskellige fagmoduler som integreret speciale, fx i socialvidenskab og pædagogik.

Den nedenstående oversigt over indholdet af uddannelsen tager udgangspunkt i et forløb som begynder med det samfundsvidenskabelige basisstudium, og hvor den studerende kombinerer socialvidenskab med pædagogik.

Tabel 33
Fagsammensætning på bachelor- og kandidatuddannelsen – RUC

Sem.	Fag	ECTS-point	Pensum
1.	Samfundsvidenskabeligt grundkursus	12,5	1200 sider
1.	Metode og videnskabsteori	2,5	250 sider
1.	Projekt	15	-
2.	Samfundsvidenskabeligt grundkursus	7,5	600 sider
2.	Metode og videnskabsteori	5	350 sider
2.	Kollokvium	2,5	250 sider
2.	Projekt	15	-
3.	Specialkursus – fx videregående sociologi	7,5	800 sider
3.	Metode og videnskabsteori	5	450 sider
3.	Kollokvium	2,5	250 sider
3.	Projekt	15	-
4.	Specialkursus – fx pædagogik og udviklingsstudier	7,5	800 sider
4.	Metode og videnskabsteori	5	450 sider
4.	Kollokvium	2,5	250 sider
4.	Projekt	15	-
5.	Velfærdssamfundet (SV-B1)	8	1000 sider
5.	Offentlig ret og rets sociologi (SV-B1)	5	500 sider
5.	Metode (SV-B1)	2	300 sider
5.	Projektarbejde (SV-B1)	15	800 sider
6.	Andet specialiseringsfag, fx pædagogik og uddannelsesstudier	30	2600 sider
7.	Projekt inden for socialvidenskab inkl. Projektseminar	20	1200 sider
7.	Afløsningsseminar inden for socialvidenskab	7,5	900 sider
7.	Redskabsfag inden for socialvidenskab	2,5	400 sider
8./9.	2* Projekt inden for fx pædagogik og uddannelsesstudier inkl. Projektseminar	2*20	2*1200 sider
8./9.	2* afløsningsseminar inden for pædagogik og uddannelsesstudier	2*7,5	2*900 sider
8./9.	2* redskabsfag inden for pædagogik og uddannelsesstudier	2*2,5	2*400 sider
10.	Speciale inden for socialvidenskab	30	-

Kilde: *Selvevalueringsrapport og studieordninger.*

'Bemærk at socialvidenskab i tabellen er kombineret med pædagogik og uddannelsesstudier.

Bemærk at den grå markering viser omfanget af basisstudiet.

De studerende begynder på det samfundsvidenskabelige basisstudium som strækker sig over de fire første semestre. På basisstudiet får de studerende en indføring i det samfundsvidenskabelige

fagområde. Endvidere bliver de studerende introduceret til samfundsvidenskabelige metoder og lærer at arbejde projektorienteret.

Hvert semester er tilrettelagt så de studerende følger et teorikursus og et metodekursus og skriver et projekt. Herudover skal de studerende på 2., 3. og 4. semester følge et kollokvium som har til formål at sikre det faglige niveau i projektarbejdet.

På 1. og 2. semester følger de studerende faget "samfundsvidenskabeligt grundkursus" som introducerer dem til de fire fagområder: politologi, sociologi, økonomi og planlægning, rum og ressourcer. På 3. og 4. semester kan de studerende selv vælge et specialkursus, fx inden for videregående sociologi eller pædagogik og uddannelsesstudier.

På 5. semester følger de studerende socialvidenskabsmodulet SV-B1. Det indeholder kurset velfærdssamfundet, kurset offentlig ret og retssociologi og et metodefag. Herudover skal de studerende skrive et projekt om en selvvalgt problemstilling inden for det overordnede tematiske område. På 6. semester vælger den studerende sit andet kombinationsfag som i dette tilfælde er pædagogik og uddannelsesstudier. Modulet giver en bred introduktion til pædagogik og læreprocesser og er tilrettelagt med et moduleseminar (teori), et metodeseminar og et projekt.

Kandidatuddannelsen er tilrettelagt som et tofagligt kombinationsforløb hvor socialvidenskab fx kombineres med pædagogik og uddannelsesstudier. Det tilrettelægges således at den studerende på 7. semester følger et socialvidenskabsmodul med fokus på social organisering. Modulet indeholder et teorikursus i social organisering og et tværvenskabeligt kursus, metode og et projekt. 8. og 9. semester følger den studerende to moduler inden for pædagogik og uddannelsesstudier og skriver sit afsluttende speciale inden for socialvidenskab på 10. semester.

Appendiks B

Oversigt over anbefalinger

Uddannelsernes profil og indhold (kapitel 3)

Optag og adgangsforsudsætninger

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at adgangskravene for optagelse på socialvidenskab på RUC skærpes for studerende der ikke har en sambah, så der kræves obligatoriske kurser i samfundsvidenskabelig teori og metode.
- at RUC reviderer den nuværende struktur ved at afkorte basisuddannelsen med minimum et år.

Bachelor- og kandidatniveau

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at AAU afkorter basisåret med et semester.
- at RUC overvejer hvordan bacheloruddannelsen kan styrkes så den udgør et sammenhængende og naturligt afsluttet forløb. Evalueringsgruppen henviser endvidere til anbefalingen om at revidere den nuværende struktur.

Teori og specialiseringsområder

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at de studerende på samtlige tre uddannelser introduceres til en række af de sociologiske specialiseringsområder og tilhørende teori tidligt i uddannelsesforløbet.

Metode

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at KU sikrer at kvantitativ metode integreres senere på bacheloruddannelsen så de studerende ikke oplever så stort et spring fra den obligatoriske undervisning på 3. semester slutter, og til bachelorprojektet skal skrives.
- at uddannelserne i sociologi på KU og AAU overvejer at indføre en særskilt eksamen i kvantitativ metode der sikrer at de studerende også har kendskab til metoder de har valgt ikke at anvende i deres projektarbejde.
- at RUC styrker den kvantitative metodetilgang, f.eks. ved at indføre visse bindinger i form af en portfolio der sikrer at den studerende anvender forskellige metodiske tilgange i løbet af sin uddannelse.

Praktik

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at AAU finder en løsning på problemet med at oprette valgfag på 8. og 9. semester – eventuelt ved at begrænse muligheden for praktikophold til et enkelt semester.
- at uddannelserne – i det omfang det er muligt at meritere et praktikophold – definerer hvilke kompetencer de studerende forventes at opnå gennem deres praktikforløb. I forlængelse heraf bør KU stille eksplicite krav til praktikstederne om vejledning og sparring i forbindelse med praktikopholdet og monitorere hvilken læring der finder sted i forbindelse med praktikken.
- at Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling sætter fokus på hvordan praktik i universitetsuddannelser forvaltes, og eksplicit formulerer rammer for praktikkens omfang og indhold, herunder hvilke krav uddannelserne kan og bør stille til praktikstederne.

Underviserne

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at uddannelserne arbejder på at styrke alle undervisernes pædagogiske kompetencer, fx gennem pædagogiske kurser, kollegial supervision e.l.
- at uddannelserne etablerer obligatoriske kurser i vejledning for samtlige undervisere for at sikre at alle underviserne har de nødvendige vejlederkompetencer.
- at uddannelserne i forbindelse med nyansættelser fokuserer på at styrke den del af undervisergruppen der anvender kvantitativ metode i forbindelse med egen forskning.
- at uddannelserne overvejer at indføre metodevejledere i forbindelse med større skriftlige opgaver for derigennem at styrke de studerendes metodevariation.

Undervisningsformer

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at RUC sikrer at de studerendes evne til at arbejde selvstændigt styrkes, ved at indføre krav om individuelle forløb og opgaver.
- at RUC indfører et loft på projektgruppernes størrelse så hver gruppe maksimalt udgør fire til fem studerende.

International udveksling

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at AAU udbyder engelsksprogede kurser som kan tiltrække udenlandske studerende.
- at AAU i højere grad opfordrer de studerende til at tage på studieophold på et udenlandsk universitet og etablerer flere udvekslingsaftaler med udenlandske universiteter.
- at KU fortsætter arbejdet med at sikre et højere fagligt og sprogligt niveau på de engelsksprogede kurser ved at indføre test af de udenlandske studerendes engelskkundskaber og ved at sikre at underviserne er kvalificerede til at varetage undervisningen på engelsk.
- at RUC realiserer planerne om at udbyde et engelsksproget socialvidenskabsforløb som kan tiltrække udenlandske studerende.
- at RUC i højere grad opfordrer de studerende til at tage på studieophold på et udenlandsk universitet og etablerer flere udvekslingsaftaler med udenlandske universiteter.

Kvalitetsarbejdet (kapitel 4)

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at AAU og RUC indfører mundtlig midtvejsevaluering af samtlige undervisnings- og vejledningsforløb som et redskab for underviseren eller vejlederen der bruges til at justere den resterende del af undervisnings- eller vejledningsforløbet.
- at samtlige uddannelser indfører systematisk evaluering af specialevejledningen.
- at RUC sikrer systematisk evaluering af projektvejledningen.
- at KU og RUC gør mere for at orientere de studerende om hvordan uddannelsen følger op på resultaterne af evalueringerne.
- at RUC etablerer et aftagerpanel for socialvidenskabsuddannelsen.
- at samtlige uddannelser stiller krav til praktikstederne om at de – som led i den studerendes praktikophold – indgår i en systematisk dialog med uddannelsen for at styrke og medvirke til arbejdet med at kvalitetssikre og udvikle uddannelserne.
- at uddannelserne sikrer at de studerende løbende informeres om erhverv og beskæftigelse.

Gennemførelse og frafald (kapitel 5)

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at RUC systematisk indsamler nøgletal for gennemførelse og frafald inden for forskellige fagkombinationer med socialvidenskab så uddannelsen får bedre mulighed for at sætte målrettet ind i forbindelse med årsagerne til studieførlængelse og frafald.
- at KU anvender de nyudviklede redskaber til indsamling af information om gennemførelse og frafald så uddannelsen får bedre mulighed for at sætte målrettet ind i forbindelse med årsagerne til studietidsforlængelse og frafald.
- at AAU, KU og RUC fastsætter mål for frafald og gennemførelsestider på bachelor- og kandidatuddannelsen i sociologi (og socialvidenskab) for på den måde at vise uddannelsens interesser hvad der betragtes som et acceptabelt frafald og som acceptable gennemførelsestider.
- at AAU, KU og RUC systematisk og løbende afdækker årsagerne til frafald og studietidsforlængelse.
- at samtlige tre uddannelser sikrer at der sker en afstemning af forventninger mellem den enkelte studerende og vejleder og mellem vejleder og censor i relation til specialets indhold og niveau så specialet kan skrives inden for det normerede halve år.

Beskæftigelse og brancher (kapitel 6)

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at uddannelserne arbejder på at udbrede kendskabet til deres kandidater og synliggøre at dimittenderne har kompetencer der kan bruges inden for mange forskellige arbejdsområder.

Appendiks C

Kommissorium

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har med sin handlingsplan for 2006 besluttet at evaluere universiteternes sociologiuddannelser. Dette kommissorium gør rede for evalueringens formål, organisering og metode.

Baggrund for evalueringen

De nuværende sociologiuddannelser er forholdsvis nye. Sociologiuddannelsen på Københavns Universitet blev lukket i 1987 og genåbnet efter en rekonstruktion i 1994. Sociologiuddannelsen på Aalborg Universitet startede i 1997, og Roskilde Universitetscenter har siden 1995 udbudt en uddannelse i socialvidenskab der er sammenlignelig med sociologi-uddannelserne. Da alle uddannelser nu må anses for velkonsoliderede, og EVA ikke tidligere har evalueret sociologiuddannelserne i Danmark, vil vi nu gennemføre en evaluering af dem.

Evalueringens formål

Evalueringen skal vurdere uddannelsernes kvalitet, indhold og arbejdsmarkedsrelevans. Den vil fokusere på:

- uddannelsernes tilrettelæggelse og indhold
- underviserstabenes sammensætning og kvalifikationer
- uddannelsernes sigte og implementering af bachelor- og kandidatuddannelsesstrukturen
- uddannelsernes arbejde med kvalitetssikring og -udvikling
- dimittendernes kompetencer og arbejdsmarkedstilknytning.

Evalueringen vil have et komparativt perspektiv og forsøge at afdække uddannelsernes styrker og svagheder i forhold til hinanden.

Evalueringsområde

Evalueringen omfatter sociologiuddannelserne ved Københavns og Aalborg Universiteter og socialvidenskab på RUC. Uddannelsen i socialvidenskab har et mere snævert sigte end de to sociologiuddannelser. Den har dog også en række lighedspunkter med sociologiuddannelserne, og det

er derfor relevant at evaluere uddannelserne samlet. Evalueringen ser kun på de uddannelser på RUC der kombinerer den samfundsvidenskabelige basisuddannelse med socialvidenskab, og som giver titlen cand.scient.soc.

Evalueringens organisering

EVA nedsætter en evalueringsgruppe der har det faglige ansvar for evalueringen. I overensstemmelse med de europæiske standarder for kvalitetssikring vil der indgå en studerende i evalueringsgruppen. Evalueringsgruppen vil med udgangspunkt i dokumentationen for evalueringen komme med vurderinger og anbefalinger til hvordan kvaliteten i uddannelserne kan forbedres.

Evalueringsgruppen skal indeholde:

- en person med indsigt i og erfaring med undervisning og forskning inden for sociologi/det samfundsvidenskabelige område
- en person med ledelseserfaring i universitetsregi
- en aftager fra arbejdsmarkedet for sociologer
- en studerende fra det samfundsvidenskabelige område
- en person med indsigt i og erfaring med undervisning og forskning i sociologi i et af de øvrige nordiske lande.

EVA's projektgruppe skal sikre at der i evalueringsprocessen anvendes hensigtsmæssige og pålidelige metoder i overensstemmelse med evalueringens formål. Den har desuden det praktiske ansvar for evalueringen. Den yder sekretariatsbistand til evalueringsgruppen og udarbejder den endelige rapport.

Dokumentation og metode

Evalueringen skal baseres på kriterier. Evalueringens dokumentationsmateriale skal bestå af uddannelsesinstitutionernes selvevalueringsrapporter, evalueringsgruppens og projektgruppens besøg på uddannelsesinstitutionerne, en registerundersøgelse om dimittender og en brugerundersøgelse blandt studerende og/eller dimittender.

Kriterier

Evalueringen af sociologi bliver baseret på 20-25 kriterier for kvalitet der stemmer overens med de fælles europæiske standarder for kvalitetssikring, jf. aftalerne i Bologna-processen. Kriterierne giver større åbenhed og gennemsigtighed i evalueringen fordi vurderingsgrundlaget bliver eksPLICIT. Kriterierne bliver formuleret så de er relevante for alle tre uddannelser, og så de kan rumme uddannelsernes forskelligheder. Kriterierne bliver styrende for evalueringen, og de vil derfor blive brugt til både at strukturere vejledningen til selvevaluering og den endelige rapport.

Selvevaluering

Hver uddannelsesinstitution skal udarbejde en selvevalueringsrapport der beskriver og analyserer kvaliteten af sociologiuddannelsen/cand.scient.soc.-uddannelsen med socialvidenskab. Selvevalueringerne tager udgangspunkt i de ovennævnte fokuspunkter og udarbejdes på baggrund af en vejledning som EVA formulerer.

Institutionsbesøg

Evalueringsgruppen og projektgruppen aflægger besøg på de tre uddannelsesinstitutioner der deltager i evalueringen, og interviewer ledelse, studerende, undervisere m.fl. Besøgene udgør en selvstændig del af evalueringens dokumentationsmateriale og skal herudover underbygge og perspektivere det øvrige dokumentationsmateriale.

Register- og brugerundersøgelse

EVA gennemfører desuden en registerundersøgelse der skal afdække sociologi-dimittendernes beskæftigelse, og en brugerundersøgelse blandt studerende og/eller dimittender.

Høring

Evalueringsrapporten sendes til høring på de institutioner der har deltaget i evalueringen. Formålet med høringen er at give deltagerne mulighed for at rette faktuelle fejl og kommentere evalueringens forløb, metode og resultater. Efter høringen offentliggør EVA den endelige rapport med evalueringsgruppens vurderinger og anbefalinger.

Tidsplan

Evalueringen gennemføres i perioden april 2006 til juni 2007:

- Juni – november 2006: Uddannelsesinstitutionerne udarbejder selvevalueringsrapporter. Register- og brugerundersøgelser gennemføres.
- December 2006: Institutionsbesøg.
- Januar – april 2007: Analyse og rapportskrivning.
- April – maj 2007: Rapportudkast sendes til høring på institutionerne.
- Juni 2007: Offentliggørelse af rapporten.

Appendiks D

Kriterier

Fokusområde 1: Niveau og kompetencemål

- 1 Uddannelsen har formuleret kompetencemål for bachelor- og kandidatniveauet der er konvertible med niveau- og indholdsbeskrivelserne i Den danske kvalifikationsnøgle.
- 2 Kompetencemålene er udtryk for klare faglige og pædagogiske principper og er i overensstemmelse med uddannelsens tildelte grad og realistiske i forhold til uddannelsens varighed.
- 3 Uddannelsen målrettes løbende mod arbejdsmarkedet/beskæftigelsesmulighederne for sociologer.

Fokusområde 2: Uddannelsens indhold, progression og fagligt miljø

- 4 Uddannelsens faglige indhold, herunder sammensætning og prioritering af fag og fagelementer med hensyn til balance mellem kernefaglighed (centrale fag) og valgfrie elementer samt bredde og dybde, er hensigtsmæssig i forhold til realisering af uddannelsens formål.
- 5 Faglig progression tænkes ind i sammensætning og prioritering af fag og fagelementer på uddannelsen.
- 6 Gruppen af fastansatte undervisere er bredt sammensat (køn, alder, anciennitet) og repræsenterer en bredde i forskningsområder der understøtter uddannelsens formål. I den udstrækning løstansatte undervisere varetager undervisning, er det pædagogisk og fagligt velbegrundet.
- 7 Der er et fagligt miljø på uddannelsen som sikrer og udvikler den faglige dialog blandt undervisere og studerende, det fælles læringsmiljø på uddannelsen og uddannelsens formål og indhold.
- 8 De valgte undervisningsformer understøtter realiseringen af uddannelsens faglige profil, formål og målsætninger og er tænkt sammen med de valgte prøve- og eksamensformer.
- 9 Metodeundervisningen omfatter både kvantitative og kvalitative forskningsmetoder på bachelor- og kandidatuddannelsen.
- 10 Der er et internationalt indhold i uddannelsen.

Fokusområde 3: Kvalitetssikring

- 11 Uddannelsen har udmøntet universitetets overordnede strategi for kvalitetssikring i operationelle mål og procedurer.
- 12 Ansvar for kvalitetssikring er klart og tydeligt placeret på uddannelsen.
- 13 Der foretages regelmæssige og systematiske evalueringer af undervisningen.
- 14 Uddannelsen sikrer systematisk opfølgning på evalueringer. Det gælder både evalueringer af uddannelsen, dele heraf og af de enkelte kursusaktiviteter. Afsluttede evalueringer samt planer for opfølgning skal fremgå af universitetets hjemmeside.
- 15 Uddannelsen sikrer at ressourcerne til understøttelse af de studerendes læringsprocesser er tilstrækkelige og passende.
- 16 Uddannelsen inddrager interessenter i udviklingen af uddannelsen (eksterne interessenter inddrages, herunder censorer).
- 17 Uddannelsen sikrer indsamling, analyse og brug af relevant information til effektiv styring af uddannelsen, herunder gennemførelses-, frafalds- og beskæftigelsesprocenter.
- 18 Uddannelsen offentliggør regelmæssigt ajourført, saglig og objektiv information (kvantitativ og kvalitativ) om uddannelsen.

Appendiks E

Om evalueringsgruppen

Göran Ahrne er professor i sociologi ved Stockholms universitet og arbejder desuden som forsker ved SCORE (Stockholm Centre for Organizational Research). Han var institutleder for Sociologisk Institut i perioden 1996-2002. Hans forskning omhandler primært forholdet mellem samfundsteori og organisationsteori. I øjeblikket arbejder han med et projekt om organisationer som har andre organisationer som medlemmer: de såkaldte metaorganisationer.

Erik Albæk er professor i statskundskab og journalistik ved Syddansk Universitet, Odense. Han var i perioden 2000-06 medlem af Forskningsrådet for Samfund og Erhverv (formand fra 2001-05). 2005-06 var han formand for evalueringen af uddannelserne i statskundskab, freds- og udviklingsstudier og områdestudier på svenske universiteter og højskoler, og i 2006 deltog han i evalueringen af uddannelsen i offentlig forvaltning på Göteborgs Universitet. 2001-05 var Erik Albæk medlem af The Accreditation Committee of the European Association for Public Administration Accreditation.

Nicolaj Ejler er uddannet cand.scient.adm. fra Aalborg Universitet i 1995. Han har siden 1997 arbejdet som konsulent i Rambøll Management, siden 2000 som Business Manager for virksomhedens evalueringsvirksomhed inden for bl.a. uddannelses- og beskæftigelsesområdet og blev i 2007 underdirektør med ansvar for research og survey i Policy & Business Intelligence. Med sin mangeårige ledelseserfaring har Nicolaj Ejler således stor evalueringsmetodisk ekspertise og indsigt i det samfundsvidenskabelige arbejdsmarked, og han har som arbejdsgiver beskæftiget en del sociologer.

Maria Graversen er uddannet BA i statskundskab, og hun læser nu kandidatuddannelsen i statskundskab på Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet. Hun har været ansat som studievejleder ved Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet siden april 2006.

Elin Kvande er dr.polit. i sociologi og professor ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim. Hun underviser og forsker inden for områderne arbejde og organisation, køn, familie og velfærdsstat. Hendes seneste bøger inkluderer: *Fleksible fedre. Arbeid, Velferdsstat, Maskulinitet*, Oslo, Universitetsforlaget, *Valgfrihetens Tid. Omsorgspolitik møter det fleksible arbeidslivet*, Oslo, Gyldendal og *Gender, Bodies and Work*, Aldershot, Ashgate Publishing. Hun har udført evalueringsopgaver for EVA's søsterorganisation i Norge, NOKUT.

Rapporter fra EVA

Danmarks Evalueringsinstitut offentliggør løbende evalueringsrapporter, undersøgelser, foldere mv. om emner der ligger inden for instituttets arbejdsfelt: evaluering og kvalitetsudvikling af undervisning og uddannelse på alle niveauer i uddannelsessystemet.

Instituttet gennemfører både projekter af egen drift og som indtægtsdækket virksomhed, dvs. hvor en rekvirent betaler EVA for at påtage sig opgaven.

Her finder du EVA's udgivelser

Alle EVA's udgivelser kan læses og downloades på instituttets hjemmeside, www.eva.dk. Trykte eksemplarer kan bestilles gennem din lokale boghandel eller ved at sende en e-mail til Nordisk Bog Center på adressen ekspedition@nbcas.dk med følgende oplysninger:

- Udgivelsens titel og ISBN
- Dit navn og adresse
- Evt. navnet på din institution og dens EAN.

Rapporter om rekvirerede projekter vil dog typisk ikke kunne købes i trykt form, men kun kunne hentes på EVA's hjemmeside.

Priser

En evalueringsrapport koster typisk 30 eller 40 kr. Hertil skal ved bestilling hos Nordisk Bog Center lægges et gebyr, mens bestillinger hos boghandleren er gebyrfri.

Aktuelle rapporter

EVA's seneste udgivelse på grundskoleområdet:

- *Skoleevalueringer*, juni 2007, ISBN 978-87-7958-367-2

EVA's seneste udgivelse på ungdomsuddannelsesområdet:

- *Den naturvidenskabelige faggruppe og kvalitetsarbejde på hf*, juni 2007, ISBN 978-87-7958-368-9

EVA's seneste udgivelse på det videregående uddannelsesområde:

- *Review of Chemistry Programs*, oktober 2006, ISBN 87-7958-998-7

EVA's seneste udgivelse på voksen- og efteruddannelsesområdet:

- *Gode råd om praktik - i professionsbacheloruddannelser*, august 2006, ISBN 87-7958-290-7

EVA's seneste tværgående udgivelser:

- *Vejledning om valg af uddannelse og erhverv*, februar 2007, ISBN 87-7958-360-1